

คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็น
ของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of
Administrators as Perceived by Islamic Private Schools'
Teachers in Krabi Province

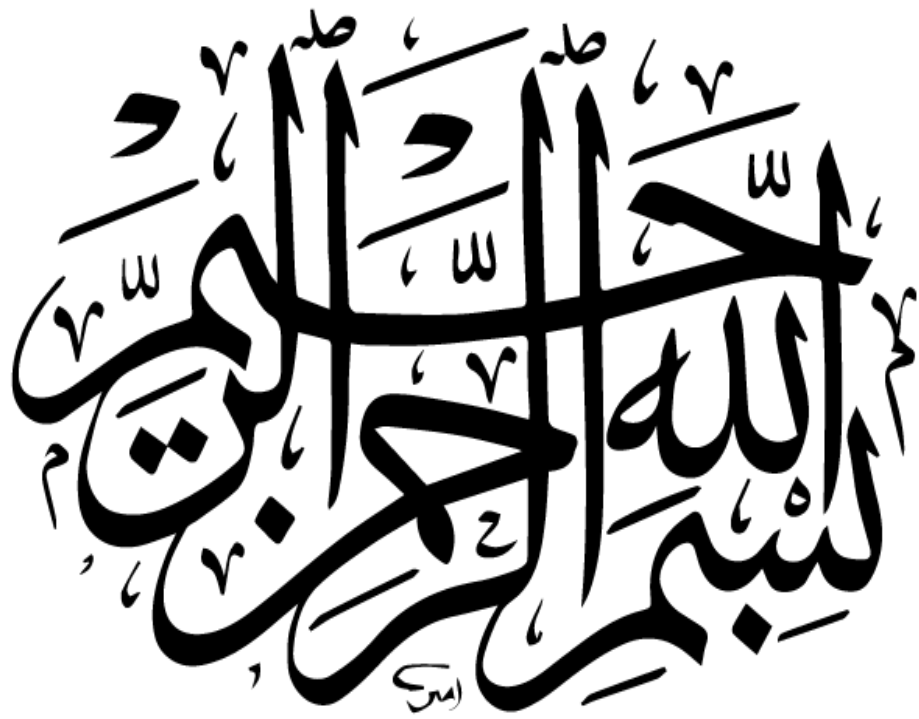
นาวี เสลร์ราษฎร์
Nawee Salerat

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Education in Islamic Educational Administration and Management
Prince of Songkla University

2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็น
ของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of
Administrators as Perceived by Islamic Private Schools'
Teachers in Krabi Province

นาวี เสลร์าชฎร์

Nawee Salerat

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Education in Islamic Educational Administration and Management
Prince of Songkla University

2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหาร
ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

ผู้เขียน นายนาวิ เสร้ราษฎร์

สาขาวิชา การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก**คณะกรรมการสอบ**

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เอ็งเปีย)

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวกูเซ็ง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เอ็งเปีย)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซ่มซู สาอุ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทรง)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และการจัดการการศึกษาอิสลาม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟาร์รุ่งสว่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคล
ที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮาгим เ็งงิยา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายนาวิ เศลราชกูร์)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดก่อน
และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายนาวิ เสลราชกูร์)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่
ผู้เขียน	นายนาวี เสลร์ราษฎร์
สาขา	การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ 2) เปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน 3) รวบรวมข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย คือ ครูจำนวน 208 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างต่อประชากรและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย จากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำนวน 18 โรงเรียน พิจารณานาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณจากสูตรของ ยามาเน่ (Taro Yamane) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ค่า t-test dependent และค่า F-test

ผลการวิจัย พบว่า

1) คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ โดยจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) ข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ พบว่า ความถี่ของข้อเสนอแนะที่มากที่สุดด้านการครองตน คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความถี่

ของข้อเสนอแนะที่มากที่สุดด้านการครองคน คือ ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และความถี่
ของข้อเสนอแนะที่มากที่สุดด้านการครองงาน คือ ผู้บริหารควรพัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้
สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและเน้นประสิทธิภาพของโรงเรียน

Thesis Title	Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of Administrators as Perceived by Islamic Private Schools' Teachers in Krabi Province
Author	Mr. Nawee salerat
Major Program	Education in Islamic Educational Administration and Management
Academic Year	2020

ABSTRACT

This research aimed to 1) Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of Administrators as Perceived by Islamic Private Schools' Teachers in Krabi Province 2) compare Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of Administrators as Perceived by Islamic Private Schools' Teachers in Krabi Province based on their differences in gender, age, educational qualification, and experience in work. and 3) compile suggestions regarding Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of Administrators as Perceived by Islamic Private Schools' Teachers in Krabi Province. The sample group used to collect data comprises 208 teachers who were proportionately and purposively selected from 18 Islamic private schools in Krabi province. The sample sized was determined based on the Yamane sample selection method. Data were analyzed by using descriptive statistics (percentage mean, and standard deviation), *t*-dependent test, and F-test.

The results of the study as below:

1) The overall level and each dimensional level of Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of Administrators as Perceived by Islamic Private Schools' Teachers in Krabi Province are high.

2) The comparison of Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of Administrators as Perceived by Islamic Private Schools' Teachers in Krabi Province based on their differences in gender, age, educational qualification, and experience in work was found to be a statistically insignificant difference.

3) The compilation of suggestions regarding Islamic Morals and Ethics of Self, People, and Work Management of Administrators as Perceived by Islamic Private Schools' Teachers in Krabi Province was found that the highest frequency of suggestion in the self-management dimension is school administrators should be a good role model, the highest frequency of suggestion in people management is school administrators should show a good human relation, and the highest frequency of suggestion in work management is school administrators should create school visions congruent with the change aiming at achieving school effectiveness.

กิตติกรรมประกาศ

มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิ์ของพระองค์อัลลอฮ์ (ﷻ) ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ﷺ) ผู้ทรงเป็นศาสนทูตของพระองค์ ขออัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงเมตตาต่อท่านและทรงตอบแทนท่านด้วยสิ่งที่ดีงามทั้งในโลกนี้และโลกหน้า อินชาอัลลอฮ์ (ﷻ)

อัลฮัมดุลิลลาฮฺขอซูโกรต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) ที่ทรงประทานให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง โดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เฮ็งเปีย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ทุ่มเท เอาใจใส่ให้คำแนะนำตรวจทานแก้ไข เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ได้ตามกำหนดระยะเวลา ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.นิลาฉะ แวกูเซ็ง ดร.มุฮัมมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮียี และดร.ยูทธนา เกื้อกุล ที่ได้สละเวลาตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอให้อัลลอฮ์ (ﷻ) ดลบรรดาลความบารอ์กัต ร่องศาสตราจารย์ ดร.นิลาฉะ แวกูเซ็ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี สุนทรัง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เฮ็งเปีย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซัมซุ สาอู ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ บรรดาคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ และเสียสละอุทิศตนตลอดระยะเวลาของการศึกษาในหลักสูตรนี้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาที่ได้อำนวยความสะดวกและให้การช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ เป็นกำลังใจและเป็นเพื่อนร่วมทาง ตลอดระยะเวลาของการศึกษาและดำเนินการวิจัย และขอขอบคุณ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยดี

ขอขอบคุณอย่างสูง นายहारูอิม และนางซุซัยมะ เสล์ราชฎูร์ ผู้ซึ่งเป็นบิดาและมารดา (ขออัลลอฮ์โปรดเมตตาท่านทั้งสอง และโปรดประทานสวนสวรรค์เป็นที่พำนักแก่ท่านทั้งสอง) ผู้ที่ทำให้รู้ซึ้งถึงสัจธรรมแห่งชีวิตและคุณค่าของการอดทน และที่ลืมไม่ได้นางสาวรูซานา ดอเลาะ ภรรยาอันเป็นที่รัก บรรดาลูกๆ รวมถึงน้อง ๆ ของข้าพเจ้า ที่คอยเป็นกำลังใจทำให้วิทยานิพนธ์ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงและขอพระองค์อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงตอบแทนความดีงาม ตลอดจนประทานความรัก ความเมตตา ความปลอดภัย และการอภัยโทษ ทั้งโลกนี้และโลกหน้า แก่บุคคลดังกล่าวด้วยเทอญ

นาวี เสล์ราชฎูร์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	(6)
ABSTRACT	(8)
กิตติกรรมประกาศ	(10)
สารบัญ	(11)
รายการตาราง	(14)
รายการภาพประกอบ	(16)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย	(17)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ	(19)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
1.3 คำถามการวิจัย	7
1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	7
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	8
1.6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	9
1.7 กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ	10
1.9 ข้อตกลงเบื้องต้น	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่	12
2.1.1 ประวัติความเป็นมาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	12
2.1.2 ประเภทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	15
2.1.3 การอุดหนุนของรัฐบาลแก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	
หลักการการฝึกอบรมครู	15
2.1.4 การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	17
2.1.5 การบริหารการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	17

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.1.6 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่	18
2.2 คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงาน	19
2.2.1 ความหมายคุณธรรม	19
2.2.2 ความหมายจริยธรรม	20
2.2.3 ความหมายของคุณธรรมอิสลาม	20
2.2.4 ความหมายจริยธรรมอิสลาม	23
2.2.5 ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม	27
2.2.6 ความสำคัญของจริยธรรม	27
2.3 แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหาร	28
2.3.1 ด้านการครองตนของผู้บริหารสถานศึกษา	28
2.3.2 ด้านการครองคนของผู้บริหารสถานศึกษา	47
2.3.3 ด้านการครองงานของผู้บริหารสถานศึกษา	58
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	71
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	71
3.2 แบบแผนการวิจัย	74
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	74
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	76
บทที่ 4 ผลการวิจัย	79
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	79
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม	81
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม	86
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม	88
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
5.1 สรุปผลการวิจัย	93
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	96
5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย	101

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	110
ประวัติผู้เขียน	141

รายการตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงเรียน	73
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ	79
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ในภาพรวม	81
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครอง คน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ด้านการครองตน	81
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครอง คน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ด้านการครองคน	83
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ด้านการครองงาน	84
ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครอง งานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม จังหวัดกระบี่ การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัด กระบี่ จำแนกตามเพศ	86
ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครอง งานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามอายุ	87
ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครอง งานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามระดับการศึกษา	87
ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครอง งานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	88

รายการตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.10 แสดงความถี่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน
ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพประกอบ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	10

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-ไทย

วิทยาลัยอิสลามศึกษา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	อ
ب	บ่า	บ
ع	ฮัมซะฮฺ	อ. (อ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย)
ت	ต่า	ต
ث	ซ่า	ซ
ج	ญีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	हाँ	ห มีข้อยกเว้น เช่น มุฮัมมัด รอฮีม
خ	ค่อ	ค
د	ดาล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	ร่อ	ร
ز	ซาย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มุซา อีซา
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ซอ	ซ
ع	อัยน	อ
غ	ฆอยน	ฆ
ف	ฟา	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ل	ลาม	ล
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮออ	ฮ (ในกรณีเป็นตัวสะกดใช้ ฮ)
و	วาว	ว
ي	ยอ	ย
(الفتحة)		ะ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาตัม ฯ) ะ , -าะ (อี ในกรณีมีตัวสะกด) ละสระใน บางกรณี เช่น อลี บนี ฯ
(الكسرة)		ะ
(الضمة)		ุ
(الفتحة الممدودة)		า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ ฯ)
(الكسرة الممدودة)		ะ
(الضمة الممدودة)		ุ
ال-الشمسية		อั-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัตดิน อัฎฎีน ฯ
ال-القمرية		อัล ตามด้วยคำต่อไป โดยไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัลกุรอาน อัลลอฮ์ อัลอิสลาม ฯ

**ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ
ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา**

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บ่า	b
ء	ฮัมซะฮ์	'a, 'i, 'u
ت	ต่า	t
ث	ซ่า	th
ج	ญีม	j
ح	हाँ	h
خ	ค่อ	Kh
د	ดัล	D
ذ	ซาล	Dh
ر	ร่อ	r
ز	ซาย	Z
س	ซีน	S
ش	ชีน	Sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ	ṭ
ظ	ซอ	ẓ
ع	อัยน	'a, 'i, 'u
غ	ฆอยน	Gh
ف	ฟ่า	F
ق	กอฟ	Q
ك	กาฟ	k

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ك	กาฟ	K
ل	ลาม	L
م	มีม	M
ن	นูน	N
ه	ฮ่าฮ์	H
و	วาว	W
ي	ย่าฮ์	Ya

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นิสิตนักศึกษา ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร วันศุกร์ที่ 12 ธันวาคม 2512 สรุปใจความตอนหนึ่งว่า การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ บ้านเมืองของเรามีการเพิ่มขึ้นของประชากรต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันพลเมืองของประเทศประสบกับวิกฤติการณ์ความเสื่อมถอยด้านความประพฤติและด้านจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ดังกล่าวนี้น่าจะเกิดจากความล้มเหลวในการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการความรู้กับคุณธรรม ดังนั้นการให้ความสำคัญด้านการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งในบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้มีอำนาจทางด้านนี้ทุกฝ่าย ทุกระดับ และทุกคนจะต้องมีความมุ่งมั่นและเต็มใจรับผิดชอบกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า พระองค์ได้เล็งเห็นและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา โดยให้อิโหวาทแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน้าที่ด้านการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน ต้องให้ความสำคัญและร่วมมือร่วมใจในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวัง โดยเฉพาะเป้าหมายด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 “กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” สอดคล้องกับข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐาน วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ พ.ศ. 2556 ที่กำหนดสมรรถนะของผู้บริหารมืออาชีพ ประกอบด้วย หลักธรรมาภิบาล ความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรมและจริยธรรมของวิชาชีพของผู้บริหาร และจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในอิสลามที่มุ่งเน้นพัฒนามนุษย์ในทุกมิติอย่างสมดุล ได้แก่ สติปัญญา จิตวิญญาณ ร่างกาย อารมณ์ และสังคม เพื่อให้มนุษย์ทุกคนประสบความสำเร็จในทุกด้านของชีวิต อิสลามส่งเสริมการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนมุสลิมให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้เยาวชนมุสลิมมีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามครรลองครองธรรมอิสลาม

การประชุมด้านการศึกษาอิสลามครั้งแรก ณ เมืองญิดดะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในปี ค.ศ. 1977 ได้เสนอเป้าหมายการศึกษาอิสลามไว้ว่า การศึกษาอิสลามมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเจริญเติบโตทางบุคลิกภาพของมนุษย์ให้มีความสมดุล โดยผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการฝึกฝนทางจิตวิญญาณ สติปัญญา อารมณ์และประสาทสัมผัส ระบบการศึกษาของมุสลิมควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน เช่น ความรับผิดชอบต่อพระเจ้า ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับผลักดันเป้าหมายต่าง ๆ เหล่านี้สู่พระผู้เป็นเจ้า การศึกษาอิสลามนั้นมีเป้าหมายหลัก คือการยึดเหนี่ยวจิตใจของบ่าวผู้ต่ำต้อย พร้อมกับมอบหมายทุก ๆ การกระทำต่อพระผู้ทรงสร้าง (ﷻ) ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สังคม และมนุษยชาติ จากความหมายดังกล่าวบ่งบอกได้ว่าการที่จะผลิตมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์พร้อมในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตวิญญาณ รวมถึงสติปัญญานั้นย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุปแล้วการศึกษาอิสลามมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การปลูกฝังอบรมสั่งสอนให้มนุษย์เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) และเป็นผู้ดำเนินหรือเป็นผู้แทนของพระองค์บนพื้นแผ่นดินนี้ แต่การที่บุคคลหนึ่งนั้นจะได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ที่เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์(ﷻ) และเป็นคอลีฟะห์ที่ได้นั้น เขาผู้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการอบรมปลูกฝังการเป็นมุสลิมและบ่าวที่ดีของพระองค์ ประพฤติตนโดยการปฏิบัติตามหลักคำสอนของอิสลามที่มีพื้นฐานมาจากอัลกุรอานและแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) และแนวทางที่จะทำให้บุคคลรู้จักและเข้าถึงอิสลามได้นั้นต้องอาศัยการศึกษาเท่านั้น (มีสลัน มาหะมะ 2551 : 111) สอดคล้องกับอิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต (2546 : 1) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาอิสลามเปรียบดังแสงประทีปส่องนำทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นแนวทางของความสำเร็จและเป็นจุดกำเนิดแห่งอารยธรรม ดังนั้นจึงไม่มีประชาชาติใดที่สามารถปฏิเสธความสำคัญของการศึกษาได้ เพราะต่างรู้ดีว่าพวกเขาไม่สามารถที่จะดำเนินชีวิตอยู่อย่างสงบสุขได้หากปราศจากการศึกษา

การจัดการศึกษาในอิสลามนั้นมีจุดมุ่งหมายหลักคือการอบรม สั่งสอนและขัดเกลา มนุษย์ให้ปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งงามของอิสลาม และสามารถปรับตนเองให้อยู่ในพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้กรอบหลักธรรมที่อัลลอฮ์(ﷻ) ทรงกำหนดไว้ได้ การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสมบูรณ์นั้น จำเป็นต้องประพฤติตนให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา ร่างกาย จิตใจ เพราะอิสลามนั้นไม่ได้เน้นด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่วิชาความรู้จะเป็นแนวทางให้ได้มาซึ่งหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง สามารถนำพามนุษย์ไปสู่แนวทางที่บรรดานบีได้นำมาสู่มวลมนุษยชาติ ดังที่อัลลอฮ์(ﷻ) ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَنَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾

ความว่า “ พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งร่อซูลคนหนึ่งในกลุ่มผู้ไม่รู้จักหนังสือจากพวกเขาเอง เพื่อสาธยาย โองการต่างๆ ของพระองค์แก่พวกเขาและทรงทำให้พวกเขาผุดผ่อง และทรงสอนคัมภีร์และความสุขุม คัมภีร์ภาพแก่พวกเขา และแม้ว่าก่อนหน้านั้นพวกเขาอยู่ในความหลงผิดอย่างชัดแจ้งก็ตาม”

(อัล-ญุมอะ : 2)

จากโองการข้างต้น ด้วยความเอ็นดูเมตตาของพระองค์อัลลอฮ์ จึงได้ส่งร่อซูลคนหนึ่ง เพื่อที่จะสาธยายข้อบัญญัติต่าง ๆ ที่ปรากฏในอัลกุรอาน เพื่อเป็นการชำระชกฟอกผู้คนให้บริสุทธิ์จากการปฏิเสธและการกระทำความผิดต่าง ๆ โดยสภาพพวกเขาก่อนหน้านี้อยู่ในความหลงผิดจากแนวทางที่เที่ยงตรงอย่างชัดแจ้ง (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย : 2540) ท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ทรงสอนบรรดาขอฮาบะฮ์ ทรงดูแลพวกเขาและทรงบริหารพวกเขาอย่างดี จากผู้ที่กระทำความชั่ว กลับกลายเป็นสามัญชนที่ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ท่านได้สอนบรรดาขอฮาบะฮ์ให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามเพื่อเป็นการสร้างความใกล้ชิดระหว่างบ่าวกับพระองค์อัลลอฮ์(ﷻ) และสั่งห้ามทุก ๆ การกระทำที่ไม่ดี ที่ขัดกับบทบัญญัติของอิสลาม ท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ท่านได้สอนอิสลามและชี้แนะขอฮาบะฮ์ผ่านการพูดและการแสดงแบบอย่างที่ดี หลักคำสอนอิสลามนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เน้นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ได้กล่าวไว้ว่า แท้จริงฉันถูกบังเกิดขึ้นเพื่อสร้างความสมบูรณ์ของจรรยาบรรณอันดีงาม (บันทึกโดยบุคอรี : 273) ท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) คือ แบบอย่างที่สมบูรณ์แก่มวลมนุษยชาติ เมื่อท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ได้เสียชีวิต บรรดาผู้นำผู้ทรงธรรม (คอลีฟะฮ์) ก็ได้สืบทอดเจตนารมณ์ของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ในการเผยแพร่และคุ้มครองศาสนาอิสลาม เจริญรอยตามนโยบายของท่านด้วยดีเสมอมา ดังกล่าวนั้นถือเป็นบรรทัดฐานที่สำคัญสำหรับมุสลิมที่จะต้องยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

อัลกุรอานและซุนนะฮ์ (แบบอย่าง) ของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ที่มาจากคำพูด การกระทำ และการยอมรับนั้น ถือเป็นกรอบพื้นฐานที่จำเป็นในหลักการบริหาร เนื่องจากศาสนาอิสลามเป็นแนวทางวิถีการดำเนินชีวิตที่ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านของกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้า โดยมีธรรมนูญพื้นฐานที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ ทุกคนต้องศึกษาหาความรู้เพื่อนำความรู้นั้นไปเป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้อง การอยู่ร่วมกันในสังคมก็จะเกิดสันติสุข อัลกุรอานได้ระบุแนวทางพื้นฐานแก่ผู้บริหารในการจัดการบริหารจัดการไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ﴾

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงตอบรับอัลลอฮ์และรอซูลเถิดเมื่อเขาได้เชิญชวนพวกเจ้าสู่สิ่งที่ทำให้พวกเจ้ามีชีวิตชีวา”

(อัล-อันฟาล: 24)

โองการข้างต้นนี้อัลลอฮ์(ﷻ) ได้สั่งกำชับแก่บรรดามุสลิมนุสชาติให้ยอมรับ ปฏิบัติต่อทุกคำสั่งใช้ที่มีปรากฏในอัลกุรอานและที่มีปรากฏในซุนนะฮ์ แบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) และด้วยทั้งสองนี้คือกรอบการดำเนินชีวิตและความผาสุกในโลกนี้และโลกหน้า ดังนั้นอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) จึงเปรียบเสมือนรัศมีแก่บรรดาผู้ที่มีความศรัทธาและเป็นทางนำแก่บรรดาผู้ที่ปฏิบัติตาม ซึ่งจะนำเขาออกจากความมืดที่เกิดจากความเขลา ไปสู่รัศมีแห่งความมั่นใจและความศรัทธา สถาบันหรือสถานที่ศึกษาถือเป็นสถาบันหลักในการบริหารสังคม มีบทบาทที่สำคัญในการปกป้องดูแล ชัดเกล้าพวกเขาให้ปลอดภัยจากความเลวร้าย ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ﴾

ความว่า “และจงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสแก่มะลาอิกะฮว่า แท้จริงข้าจะให้มีผู้แทนคนหนึ่งในโลก”

(อัลบาคอเราะ: 30)

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا فُؤَادِكُمْ سُخْرٍ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا ﴾

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก”

(อัล-ตะฮรีม: 6)

จากโองการข้างต้นอัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงสั่งแก่บรรดาผู้ที่ดำรงตนในสถานะผู้แทนของพระองค์ กล่าวคือ หน้าที่ของคอลีฟะฮ์ คือ ต้องทำให้ศาสนาของพระองค์ได้ปรากฏเป็นรูปธรรม ในสังคมมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มิใช่เพียงแค่การประกอบพิธีกรรม แต่เป็นการนำบทบัญญัติอิสลามมาใช้ในวิถีสังคม จงปกป้อง ป้องกัน คุ้มครองตัวของเขาเองและสมาชิกในครอบครัวให้รอดพ้นจากบทลงโทษของพระองค์ อาเยฮ์นี้ได้บอกถึงความรับผิดชอบของคนๆ หนึ่งนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงการพยายามปกป้องตัวเองให้รอดพ้นจากการถูกลงโทษของอัลลอฮ์ (ﷻ) เท่านั้น แต่เขายังต้องมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อในด้านการศึกษา และการฝึกอบรมอย่างดีที่สุดแก่บรรดาสมาชิกในครอบครัวของเขา ให้เป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ (ﷻ) อยู่ในครรลองของอิสลาม เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวของเขานั้น พระองค์ทรงมอบหมายให้อยู่ในการดูแลของเขา และหากพวกเขาหลงผิด พลัดพลั้งเดินไปบน

แนวทางที่ไม่ถูกต้อง ขัดกับบทบัญญัติของอิสลาม จำเป็นต่อเขาที่จะต้องพยายามอย่างถึงที่สุดที่จะแก้ไขในเรื่องดังกล่าว ไม่ควรที่จะละเลยหรือให้ความสนใจแต่เรื่องที่จะให้ลูกๆ ของเขามีชีวิตที่มั่งคั่งและมีความสุขแค่โลกใบนี้ แต่จำเป็นต้องคอยเฝ้าดูลูกๆ ของเขาให้ห่างไกลเป็นเชื้อเพลิงของไฟนรกในโลกหน้ามากกว่า ดังนั้นการศึกษา และการฝึกอบรมให้ความรู้ของทุกๆ หนึ่ง หรือครอบครัวๆ หนึ่งจึงเป็นหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ และการมีชีวิตที่สันติในโลกหน้า

หน้าที่หลักของมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยคือการค้นหาสัจธรรมที่นบีมุฮัมมัด (ﷺ) ได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างและทรงสอนเอาไว้ พร้อมนำมาปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอิสลามอย่างแท้จริง ภายใต้กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ที่เกิดขึ้นในทุกๆ ขณะของสังคมในยุคปัจจุบัน ทั้งภายในสังคมมุสลิมหรือสังคมโลก โดยเฉพาะกระแสในยุคโลกาภิวัตน์ที่มาบีบบังคับให้มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องมาจากการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทยอย่างมาก จนเกิดภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาที่การบริหารจัดการการศึกษาของไทยไม่สามารถที่จะตอบโจทย์ในด้านการพัฒนาคนไทยให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ภายใต้วิกฤตที่เกิดขึ้นทางสังคม รวมทั้งยังขาดการขับเคลื่อนไปสู่สังคมประเทศชาติที่เจริญก้าวหน้าได้ในสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 2) สุรัฐ ศิลปะอนันต์ (2545 : 1) ได้แสดงความเห็นว่า สิ่งที่จะมาเป็นตัวผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพคนไทยไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังนี้ได้ ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการการศึกษาเท่านั้น แต่ระบบการศึกษาไทยนั้นยังไม่สามารถที่จะปรับตัวให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากนัก

ปัจจุบันสังคมกำลังประสบกับปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณธรรมจริยธรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์เข้ามาบีบบังคับที่มุ่งเน้นความเจริญทางด้านวัตถุเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็ละเลยด้านจิตวิญญาณ จึงเป็นสาเหตุให้คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาถดถอยลงไป โดยที่การกระทำความผิดวินัยก็ไม่มีมาตรการลงโทษอย่างจริงจัง ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางการปฏิบัติตนอย่างแพร่หลาย ในทุก ๆ องค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรด้านการศึกษาที่เป็นสถานศึกษาหรือที่เรียกกันสั้นว่าโรงเรียน (จักรพันธ์ จันทร์เจริญ, 2561 : 29) การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นมาก เนื่องจากเป็นองค์กรพื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สอนและผู้เรียน จะส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน สถานภาพของผู้บริหารถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างต่อเนื่อง จากการปฏิบัติตนที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ผิดหลักจรรยาบรรณด้านการปฏิบัติตน ส่งผลทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาจากบุคคลรอบข้าง สภาพการประพฤติดนของผู้บริหารปัจจุบันซึ่ง

เกิดความอื้อฉาวที่ปรากฏออกข่าวอย่างมากมาย หลงในตำแหน่ง ลงโทษนักเรียนเกินกว่าเหตุ กรณีทุจริตบครุภัณฑ์ ล้วงละเมิดทางเพศเด็ก ดิดการพนันเป็นต้น ดังกล่าวนี้นำส่งผลต่อทรัพยากรบุคคลที่ดีในอนาคต เหล่านี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความบกพร่องด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่เคารพกฎระเบียบ ประพฤติตนไม่เหมาะสม ขาดความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่มีความรักและศรัทธาในอาชีพ (อาคม สุขสม, 2542 : 3) พฤติกรรมดังกล่าวแม้ว่าจะจะเป็นความประพฤติของผู้บริหารบางคน แต่ก็ทำให้ถูกสังคมวิพากษ์วิจารณ์ถึงภาพลักษณ์ ไปในทางเสื่อมเสียว่าประพฤติตนไม่เหมาะสมกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องปฏิบัติตนตามมาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพทางการบริหารการศึกษาที่กำหนดโดยคุรุสภา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิบัติตนให้มีความสามารถในการครองตน ครองคน ครองงาน เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จเป็นที่เชื่อมั่นของบุคคลรอบข้าง

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ ที่นับวันโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามเริ่มที่จะขยายตัวมากขึ้น ท่ามกลางวิกฤตที่เกิดขึ้นทางสภาพสังคม ในฐานะที่สถาบัน สถานศึกษาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดัดนิสัย (ขัดเกลา) แก่เยาวชน ปลูกฝังให้เยาวชน เป็นคนที่ไม่รักที่จะทำความดีด้วย ดังพระราชหัตถเลขาเกี่ยวกับเยาวชนในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ว่า "ข้าไม่ต้องการตำราเรียนที่เดินได้ แต่ที่ข้าอยากได้นั้นคือเยาวชนที่เป็นสุภาพบุรุษ ซื่อสัตย์ สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการศึกษาในองค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักสูตรอิสลามศึกษาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของการจัดการศึกษา เพราะสอดคล้องกับบริบทตามวิถีชีวิตของมุสลิม และเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้มุสลิมทุกคนได้รับความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลก สอดคล้องกับพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อ 21 พฤศจิกายน 2544 ณ โรงเรียนพระยานครวินคลองหินวิทยา ที่ว่า การเรียนศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ควรเรียนวิชาสามัญและวิชาชีพด้วย ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในทุก ๆ ด้าน เช่น การมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เป็นผู้มีบุคลิกภาพ และการวางตัวที่ดี ซึ่งจะมีผลต่อการยอมรับของข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการบริหารงาน เป็นที่ยอมรับของสังคม ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนา อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่มีคุณภาพต่อการจัดการศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ โดยผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

1.3 คำถามการวิจัย

1. ตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ มีอะไรบ้าง
2. คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่
3. ข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่เป็นอย่างไร

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1.4.1 ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารและสามารถนำมาเป็นข้อมูลแก่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่เพื่อนำไปปฏิบัติใช้ในการบริหารให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

1.4.2 ทำให้ทราบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งเป็นสารสนเทศสำคัญจากกลุ่มบุคลากรโรงเรียนที่หลากหลายที่สามารถนำมาใช้ในการออกแบบกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารต่อไป

1.4.3 ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหาร ซึ่งเป็นสารสนเทศสำคัญสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับตำแหน่งผู้บริหารในอนาคต

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมเนื้อหา และตัวแปร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ดังนี้

1.5.1.1 ด้านการครองตน ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. มีศรัทธา
2. ประกอบความดี ละทิ้งความชั่ว
3. ตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา
4. เป็นที่ไว้วางใจ
5. อ่อนน้อมถ่อมตน
6. อุดม
7. เสียสละ
8. ใฝ่หาความรู้

1.5.1.2 ด้านการครองคน ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. มีความเมตตาและอ่อนโยน
2. มีความเป็นแบบอย่างที่ดี
3. ให้อภัยไม่ถือโทษ
4. ร่วมกันปรึกษาหารือ
5. การตัดสินใจพร้อมมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์

1.5.1.3 ด้านการครองงาน ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. การเริ่มต้นด้วยเป้าหมายและเจตนาที่อิคลาศ
2. การสร้างผลงานและบริการคุณภาพ
3. การใช้เวลาและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
4. การตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาผลงาน
5. การให้ความสำคัญด้านปริมาณในสิ่งที่เป็นความดี

6. การให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่นและการริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

1.5.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.5.2.1 ตัวแปรอิสระ (ตัวแปรต้น)

- ก. เพศ
- ข. อายุ
- ค. ระดับการศึกษา
- ง. ประสบการณ์ในการทำงาน

1.5.2.2 ตัวแปรตาม

หลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ใน 3 ด้าน

- ก. ด้านการครองตน
- ข. ด้านการครองคน
- ค. ด้านการครองงาน

1.6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.6.1 ประชากรที่ใช้การวิจัย

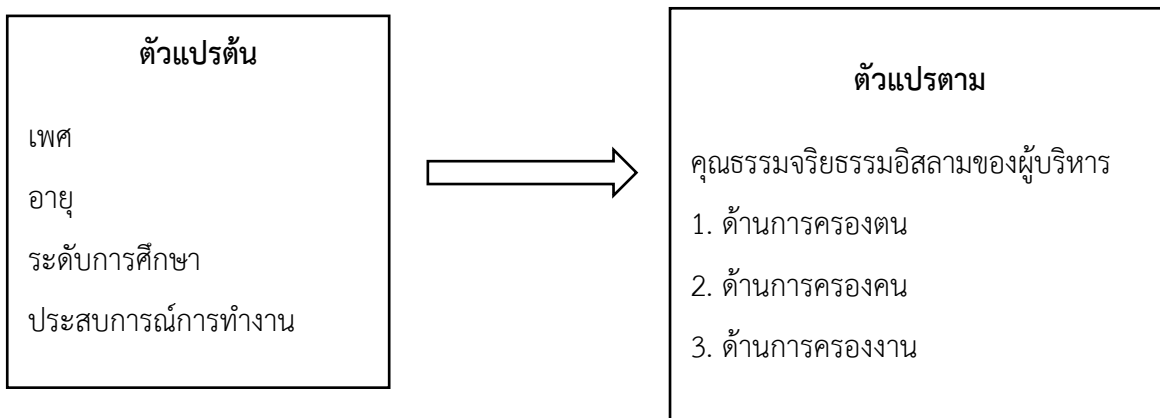
ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาศาสนาและครูผู้สอนวิชาสามัญในโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสอนศาสนาควบคู่สามัญจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2562 โดยมีโรงเรียนทั้งหมด 18 โรงเรียน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 432 คน

1.6.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาศาสนาและครูผู้สอนวิชาสามัญ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 208 คน

1.7 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังกล่าวผู้วิจัยนำมาเขียนเป็นกรอบการวิจัยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1.1 : กรอบแนวคิดการวิจัย

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายของคำหรือตัวแปรศึกษา เพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้อ่าน โดยมีนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.8.1 คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม 3 ด้าน คือ ด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน

1.8.2 ด้านการครองตน หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารเพื่อให้เกิดคุณงามความดีแก่ตัวเอง ได้แก่ มีศรัทธา ประกอบความดีละทิ้งความชั่ว ตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา เป็นที่ไว้วางใจ อ่อนน้อมถ่อมตน อุดหนุน เสียสละ ใฝ่หาความรู้

1.8.3 ด้านการครองคน หมายถึง การสร้างความผูกพันที่สามารถครองใจผู้อื่น เพื่อให้เกิดความรัก ความเคารพนับถือ และเกิดความศรัทธาจากบุคคลอื่น ได้แก่ มีความเมตตาและอ่อนโยน มีความเป็นแบบอย่างที่ดี ให้อภัยไม่ถือโทษ ร่วมกันปรึกษาหารือ ตัดสินใจพร้อมมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์

1.8.4 ด้านการครองงาน หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่งาน ได้แก่ การเริ่มต้นด้วยเป้าหมายและเจตนาที่อิคลาศ การสร้างผลงานและบริการคุณภาพ การใช้เวลาและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาผลงาน การให้ความสำคัญด้านปริมาณในสิ่งที่เป็นความดี การให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่นและการริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

1.8.5 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้บริหาร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

1.8.6 ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ประสบการณ์ในการทำงานของ ผู้บริหาร แบ่งเป็น 3กลุ่ม คือ 5 ปี 6-10 ปี และตั้งแต่ 11ขึ้นไป

1.8.7 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ และผู้จัดการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562

1.8.8 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนที่สอนภาควิชาอิสลามศึกษาควบคู่กับภาควิชาสามัญในระบบ มาตรา 15 (1) ในจังหวัดกระบี่

1.9 ข้อตกลงเบื้องต้น

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1.9.1 การอ้างอิงอัลกุรอาน ผู้วิจัยกำหนดมาตรฐานการอ้างอิง โดยการระบุชื่อสุเราะฮ์และหมายเลขอายะฮ์

1.9.2 การอ้างอิงอัลฮาดิษ ผู้วิจัยกำหนดมาตรฐานการอ้างอิง โดยการระบุถึงผู้บันทึกหะดีษและหมายเลขหะดีษ

1.9.3 การแปลความหมาย โองการอัลกุรอานเป็นภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดใช้พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานฉบับแปลความหมายเป็นภาษาไทย ที่แปลโดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย

1.9.4 สัญลักษณ์ ﴿...﴾ อ่านว่า “ซุฮฺฮานะฮฺวะตะอาลา” เป็นภาษาอาหรับและมีความหมายว่า “พระองค์ผู้ทรงมหาบริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ หลังจากที่ได้อ่านพระนามของพระองค์

1.9.5 สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่า “ค็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลิม” เป็นภาษาอาหรับและมีความหมายว่า “ขออัลลอฮฺทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องแก่ท่านรอซูลมุฮัมมัดหลังจากอ่านพระนามของท่าน

1.9.6 เครื่องหมาย ﴿.....﴾ เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.9.7 เครื่องหมาย (.....) เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับสำนวนหะดีษ

1.9.8 เครื่องหมาย “.....” เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับความหมายของอัลกุรอานและความหมายของอัลหะดีษที่นำมาอ้างอิงและคำพูดของนักวิชาการ

1.9.9 การอ้างอิง โดยผู้วิจัยจะใช้อ้างอิงแบบนาม-ปี โดยการระบุชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์

1.9.10 การปริวรรตอักษรภาษาอาหรับ-ไทย และอาหรับ-อังกฤษ ผู้วิจัยจะทำการปริวรรตตัวอักษรที่ได้ทำการเทียบโดย คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรตตัวอักษรของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

บทที่ 2

วิจัยเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้ทบทวนและศึกษาแนวคิดต่างๆ จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้

- 2.1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่
- 2.2 ความหมายและความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม
- 2.3 องค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม
 - 2.3.1 ด้านการครองตน
 - 2.3.2 ด้านการครองคน
 - 2.3.3 ด้านการครองงาน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจัดอยู่ในหมวดของสถาบันการศึกษา มาตรา 15 (1) และมาตรา 15 (2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นที่รู้จักหรือแปรสภาพมาจากคำว่า “ปอเนาะ” ซึ่งดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยปราชญ์ที่มีความรู้และเป็นที่ยอมรับนับถือของชุมชนในหมู่บ้าน และประชาชนทั่วไป ที่เรียกกันว่า “โต๊ะครู” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2528 : 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการด้านหลักสูตรนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของโต๊ะครู ที่จะมุ่งเน้นด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ โดยผู้ที่เป็นโต๊ะครูของสถาบันนั้นๆ จะเป็นผู้กำหนดเอง

มุฮัมมัด วาแม (2555 : 14) ได้กล่าวว่า โต๊ะครูหรืออีกชื่อที่เรียกกันว่า บาบอ ถือเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี เป็นผู้จัดตั้งสถาบันเพื่อเป็นสถานที่ให้ความรู้และให้การอบรมแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ด้านศาสนาอิสลาม ซึ่งเรียกสถาบันนี้ด้วยชื่อว่า “ปอเนาะ” เป็นคำทับศัพท์มาจากภาษาอาหรับจากคำว่า “ปอนด็อก” (پندوگ) ที่แปลว่า “กระท่อม” โต๊ะครูหรือที่เรียกกันว่า บาบอ นอกจากเป็นปราชญ์ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านศาสนาเป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นที่เลื่อมใสและเป็นที่พึ่งพาของบุคคลทุกๆ ไป สถาบันปอเนาะมีอยู่ในพื้นที่ที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ของไทยที่มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างหนาแน่น และจังหวัดใกล้เคียง เช่น สงขลา สตูล กระบี่ พังงา นครศรีธรรมราช และภูเก็ต เป็นต้น

สถาบันศึกษาปอเนาะจึงนับว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาอิสลามของชาวไทยมุสลิม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว วิธีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนและวิธีการการจัดตั้ง มีบทบาทเพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของอิสลามเป็นหลัก ด้วยเหตุดังกล่าวสถาบันปอเนาะถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อชุมชนชาวไทยมุสลิม การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปอเนาะนั้นไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจน ไม่มีชั้นเรียน ไม่มีการสอบวัดผลของผู้เรียน การเรียนการสอนจะขึ้นอยู่กับความพร้อมของโต๊ะครู ไม่จำกัดระดับอายุหรือระยะเวลาของการเรียน และการเรียนการสอนจะใช้ภาษามลายู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2528 : 1)

จากที่สถาบันปอเนาะมีการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจน ไม่มีชั้นเรียน จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการเข้ามากำกับดูแล โดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้วางโครงการพัฒนาการศึกษาโดยประเทศ ในปี พุทธศักราช 2501 มีนโยบายแบ่งการศึกษาออกเป็น 12 ภาค โดยจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 2 คณะของแต่ละภาคการศึกษานั้น คือ คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาค และคณะกรรมการที่ปรึกษาพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค (มยุรี จารูปาน, 2518 : 10) คณะกรรมการดังกล่าวได้ศึกษาและกำหนดกรอบการพัฒนาสถาบันปอเนาะประกอบด้วย 4 ประการด้วยกัน คือ กำหนดให้ปอเนาะทำการจดทะเบียน ปรับปรุงอาคารเรียนให้เหมาะสม พัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และให้จัดให้มีการสอบวัดผลและประเมินชั้นเรียน ให้เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ และหลังจากนั้นภาครัฐเล็งเห็นและได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการศึกษารูปแบบปอเนาะเป็นกรณีพิเศษ พร้อมกับได้กำหนดนโยบายต่างๆ เป็นระยะๆ ดังต่อไปนี้ (ศิริบุญ สุวรรณศิริ และคณะ, 2532: 10-12)

กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดนโยบายการจัดระเบียบการศึกษาขึ้นในปีพุทธศักราช 2504-2508 โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมปอเนาะ มีชื่อว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคการศึกษา 2 พุทธศักราช 2504” โดยสรุปใจความได้ว่า ให้สถาบันปอเนาะดำเนินการจดทะเบียนกับหน่วยงานทางราชการ สำหรับสถาบันปอเนาะที่มีเจตจำนงต้องการจะปรับปรุงกิจการของปอเนาะ และหากสถาบันปอเนาะใดสามารถพัฒนาตามกรอบที่ได้กำหนด กระทรวงศึกษาธิการจะให้การอุดหนุน โดยกำหนดเกณฑ์ให้ปอเนาะที่มีการจดทะเบียนกับหน่วยงานแล้ว นำหลักสูตรศาสนามาจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเกณฑ์ ปรากฏว่ามีสถาบันปอเนาะจำนวนมากที่เข้ามาจดทะเบียน

ระหว่างปีพุทธศักราช 2508-2514 รัฐบาลได้เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่งเสริมสถาบันปอเนาะที่ได้จดทะเบียนกับภาครัฐแล้ว โดยกำหนดเกณฑ์ให้มี

การแปรสภาพจากสถาบันปอเนาะเป็นโรงเรียนราชูร์สอนศาสนาอิสลาม พร้อมกับมีข้อเสนอของ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ห้ามมีการจัดตั้งสถาบันปอเนาะขึ้นมาใหม่ตาม เป็นสาเหตุทำให้บรรดาโต๊ะครู หรือเจ้าของสถาบันปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจังหวัดใกล้เคียง เช่น พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง กระบี่ พังงา ภูเก็ต และระนอง ต้องแปรสภาพจากสถาบันปอเนาะมาเป็น โรงเรียนราชูร์สอนศาสนาอิสลาม อยู่ภายใต้กรอบกำหนดของรัฐ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียน ราชูร์ พุทธศักราช 2497 และกระทรวงศึกษาธิการได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุนโรงเรียน ราชูร์ สอนศาสนาอิสลาม พุทธศักราช 2513 เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาและ วิชาสามัญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในปีพุทธศักราช 2517 กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายยกระดับยุทธศาสตร์การจัดการ การศึกษาด้วยการจัดตั้งโรงเรียนพี่เลี้ยง เลือกรโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเป็น โรงเรียนพี่เลี้ยงเพื่อร่วมพัฒนา ส่งเสริมการเรียนการสอนโรงเรียนราชูร์สอนศาสนาอิสลามให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น และได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ และภาครัฐได้ส่งบุคลากรครูไปช่วยสอนในสาย วิชาสามัญและวิชาชีพ และได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน จนกระทั่งถึงปีพุทธศักราช 2524

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชนขึ้นในปี พุทธศักราช 2525 โดยมีใจความว่า กำหนดให้โรงเรียนราชูร์ที่จัดตั้งตามประมวลกฎหมาย ว่าด้วย โรงเรียนราชูร์สอนศาสนาอิสลาม จึงเปลี่ยนมาเป็น “โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม” (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2551 : 198-200) ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525 ที่ กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนทุกประเภทซึ่งประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และครูใหญ่มี หน้าที่ต้องรับผิดชอบด้านการบริหารงานโรงเรียนให้ตามระเบียบวาระหรือข้อกำหนดตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้รับใบอนุญาตหรือโต๊ะครูเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน ผู้จัดการและครูใหญ่ นั้นมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยในฐานะเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน หัวหน้าครูมีหน้าที่ ช่วยงานในโรงเรียน ด้านวิชาการและดูแลอำนวยความสะดวกแก่ราชการครูที่ได้รับมอบหมายจากทาง รัฐมาปฏิบัติการสอนที่โรงเรียน ครูมีหน้าที่รับผิดชอบการสอนในโรงเรียนประกอบด้วยครูสอนวิชา ศาสนา ครูผู้สอนวิชาสามัญซึ่งเป็นบุคลากรที่ทางโรงเรียนจ้างและบุคลากรครูที่เป็นข้าราชการที่ได้รับ มอบหมายให้ไปช่วยสอนจากทางภาครัฐ (ศิริบุญ สุวรรณศิริ และคณะ, 2532 :12-13)

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นั้น ได้แปรสภาพมาจาก สถาบันปอเนาะ ที่มีจุดประสงค์จัดตั้งขึ้นมาเพื่อนำคำสอนของอิสลามมา เผยแพร่สู่ชุมชน ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธา บริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์(ﷻ) ซึ่งการบริหาร จัดการหรือว่าการจัดการเรียนการสอนนั้น ขึ้นอยู่กับเจ้าของปอเนาะ ที่ผู้คนเรียกกันว่าโต๊ะครูเท่านั้น เลยมีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ไม่ชัดเจน ตามความถนัดของโต๊ะครู แต่

เนื่องจากสถาบันปอเนาะได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทางภาครัฐจึงเข้ามากำกับดูแล และส่งเสริมสถาบันปอเนาะจดทะเบียนกับภาครัฐ โดยกำหนดเกณฑ์ให้สถาบันปอเนาะแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม

2.1.2 ประเภทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ประเภทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนพุทธศักราช 2525 แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (1) เป็นโรงเรียนที่สอนวิชาการศาสนาควบคู่วิชาสามัญตามระเบียบหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (1) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทที่ทำการบริหารโดยสมาคมหรือมูลนิธิ ถือเป็นองค์กรนิติบุคคล จะได้รับเงินอุดหนุนจากทางราชการเป็นเงินอุดหนุนงบประมาณประจำปี เป็นค่าใช้จ่ายรายหัว 100 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งโรงเรียนลักษณะนี้ทางราชการจะขอคืนข้าราชการครูที่หน่วยงานรัฐส่งไปประจำการช่วยสอนในรายวิชาสามัญ เนื่องจากมีเงินที่ได้รับอุดหนุนจากรัฐไปจ้างครูเฉพาะแล้ว กรณีหากโรงเรียนมีความต้องการต่อข้าราชการครูที่ทางราชการส่งไปช่วยสอน ต้องคืนเงินให้แก่ทางราชการ ตามจำนวนเงินขั้นต้นของข้าราชการคนดังกล่าวเทียบเท่ากับวุฒิระดับการศึกษา และประเภทที่ 2 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทบุคคลเป็นผู้รับใบอนุญาต (บริหารโดยบุคคล) โดยทางราชการมีการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนในส่วนของค่าใช้จ่ายตามจำนวนรายหัวของนักเรียน เช่นเดียวกับโรงเรียนสามัญทั่วไป แตกต่างกันในเรื่องของครู ซึ่งส่วนหนึ่งนั้นเป็นครูที่ทางราชการจะส่งข้าราชการไปปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาสามัญ ปฏิบัติการสอนร่วมกับครูที่โรงเรียนจ้างสอน

2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15 (2) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พุทธศักราช 2525 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางแก่โรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ท่ามกลางสภาพและความพร้อมทั้งบุคลากรและระบบการจัดการศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงขาดความพร้อมที่จะยกระดับสู่การเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (1) (ขอพี่เย้ายะหวังหลี, 2556: 37)

2.1.3 การอุดหนุนของรัฐบาลแก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้รับการสนับสนุนงบประมาณของรัฐบาลในปีพุทธศักราช 2535 จากกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายกฎระเบียบว่าด้วยการงบประมาณเงินอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชน ที่มีชื่อว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการอุดหนุนและ

ส่งเสริมโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการที่เปิดเป็นหลักสูตรวิชาการ ศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ พุทธศักราช 2535 และ(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2536” เพื่อการสนับสนุน และส่งเสริมพัฒนาการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาการของประเทศ และกำหนดกรอบ นโยบายให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า คุณสมบัติของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (2) ที่ประสงค์จะยกระดับโรงเรียนให้เป็นโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พุทธศักราช 2525

1. ทางโรงเรียนเอกชนจะได้รับเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน 40% ต่อค่าใช้จ่าย ซึ่ง บังคับใช้ให้ได้รับเป็นรายเดือน ตามมาตราที่ 15 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม พุทธศักราช 2525 แต่ในทางโรงเรียนจะได้รับ 60% ต่อค่าใช้จ่ายในกรณีที่โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามที่ได้ทำการจดทะเบียนก่อตั้งเป็นมูลนิธิ

2. กรณีโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตราที่ 15 (2) แห่ง พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พุทธศักราช 2525 จะได้รับงบประมาณเงิน อุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายตามจำนวนเท่ากับนักเรียนตามประเภทของหลักสูตรการศึกษาโดยหัก ค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ทางโรงเรียนได้เก็บจากนักเรียนต่อหัวต่อปีตลอดทั้งปีดังนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับสำหรับหลักสูตรมัธยม 1,670 บาท (หลักสูตรมัธยมตอนต้น) และ 1,720 บาท (หลักสูตร มัธยมตอนปลาย) และ 1,660 บาท (หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน) โดยแบ่งออกเป็นค่าตอบแทน ครูสอนศาสนาร้อยละ 40 และงบสำหรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนร้อยละ 50 ของเงินที่ได้รับ

ต่อมาทางกระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนนโยบายการสนับสนุนเงินอุดหนุนแก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอีกครั้ง “ในปีพุทธศักราช 2539 โดยการกำหนดให้โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พุทธศักราช 2525” แบ่งออกเป็น 2 กรณีโดยทางโรงเรียนจะได้รับเงินอุดหนุน ร้อยละ 60 หากจด ทะเบียนบริหารในรูปแบบเอกชนหรือบุคคล กรณีที่ 2 ทางโรงเรียนจะได้รับเงินจากหน่วยงานใน จำนวนเต็ม คือ ร้อยละ 100 หากโรงเรียนได้ผ่านการจดทะเบียนในนามสมาคมหรือมูลนิธิ ในปี 2548การบริหารแจกแจงเงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 9,420 บาท ต่อหัวต่อปี สำหรับระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา 9,420 บาท ในส่วนของระดับมัธยมศึกษาทาง โรงเรียนได้รับเงินอุดหนุนต่อหัวต่อปี 10,525 บาท และ 11,425 บาท สำหรับระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลายตามลำดับ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในปีพุทธศักราช 2525 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15 (2) ที่ได้จัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาควบคู่กับ วิชาสามัญนั้นมีสิทธิในการรับเงินจำนวนต่อหัวต่อปี 685 บาท ซึ่งการดำเนินงานของรัฐบาลไม่มีความ

แตกต่างกันโดยสิ้นทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียง (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย อ้างถึงในเฉลิมพล และชน, 2550 : 12-13)

2.1.4 การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ปีพุทธศักราช 2542 เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังปรากฏให้เห็นจากหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ดังนี้

อับดุลชอมา โตะอาลิม, (2550 : 15-16) ได้อธิบายถึงการแบ่งช่วงชั้นระดับการเรียนการสอนเป็น 4 ระดับ 1. ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อับตีดาอียะฮฺ) 2 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อับตีดาอียะฮฺ) 3. ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตวัชชีฎาอะ) และ 4 ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮฺ) โดยในปี พ.ศ. 2546 ได้เน้นการเรียนรู้ให้นักเรียน เป็นคนดีและมีความรู้ โดยเฉพาะเจตคติที่ดีต่อศาสนาของตน ซึ่งมีการจัดการหลักสูตรมีองค์ความรู้ที่สำคัญคือการพัฒนาทักษะ และคุณลักษณะหรือในด้านของค่านิยม คุณธรรม ความมีจริยธรรมของผู้เรียน

นอกจากนี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังมีการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนภายใต้กรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นการสำคัญของประเทศ เป็นมนุษยที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกายและคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกถึงการเป็นพลเมืองชนชาติไทยที่มีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และพลเมืองโลก โดยหลักสูตรฯ กำหนดนโยบายพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ดังนี้ กลุ่มสาระที่ 1 ภาษาไทย กลุ่มสาระที่ 2 คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระที่ 3 วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระที่ 4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระที่ 5 สุขศึกษา และพลศึกษา กลุ่มสาระที่ 6 ศิลปะ กลุ่มสาระที่ 7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระที่ 8 ภาษาต่างประเทศ

2.1.5 การบริหารการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีรูปแบบการบริหารจัดการบริหารการศึกษาในยุคแรกๆ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ งานด้านวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งการปฏิบัติงานในด้านเหล่านี้มีข้อบกพร่อง การบริหารจัดการไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่พึงพอใจ รัฐบาลจึงกำหนดนโยบาย เพื่อการพัฒนาและปรับปรุง โดยการส่งเสริมและให้จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน ถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนหนึ่งเกิดความเจริญก้าวหน้า แต่ก็ยังมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอีกบางส่วนที่ยังคงมีสภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ผู้บริหารมีความ

บกพร่องทางคุณธรรมจริยธรรม ขาดทักษะความรู้ทางการบริหารโรงเรียน ที่สำคัญก็คือขาดงบประมาณ ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ (เรวดี กระโหมวงศ์, พงษ์พิงษ์ เล็กศิริรัตน์, เสริม ทัศนศรี, นรา บูรณ์รัช, สุรียา เหมตะศิลป์, สุเทพ อ่วมเจริญ, เกษม เฉลียวศักดิ์, มยุรี ทินนิมิตร, และเพชร วงศ์ประไพโรจน์. 2546 : 8-10) แต่ปัจจุบันได้มีนโยบายกำหนดงานบริหารจัดการในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 โดยได้กำหนดภาระงานไว้ 4 ด้าน ด้วยกัน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

2.1.6 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่

ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดกระบี่ ซึ่งสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ มีจำนวน 18 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 7662 คน ครอบคลุม 5 อำเภอได้แก่ อำเภอเกาะลันตา จำนวน 2 โรงเรียน อำเภอคลองท่อม จำนวน 1 โรงเรียน อำเภอเมือง จำนวน 6 โรงเรียน อำเภอเหนือคลอง จำนวน 5 โรงเรียน และอำเภออ่าวลึก จำนวน 4 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนพัฒนศาสน์วิทยา คลองยาง
2. โรงเรียนวุฒิศาสตร์วิทยานุสรณ์
3. โรงเรียนเอกภาพศาสนวิญญ์
4. โรงเรียนประทีปศึกษา
5. โรงเรียนภูมิสวรรค์วิทยา
6. โรงเรียนวิทยาการอิสลาม
7. โรงเรียนอรรรอยยานพิทยานุสรณ์
8. โรงเรียนญาชีเราะฮพิทยานุสรณ์
9. โรงเรียนมุสลิมนพรัตน์วิทยา
10. โรงเรียนอุทยานศึกษากระบี่
11. โรงเรียนฮิเตยาตุตดินนาวงวิทยา
12. โรงเรียนมุสลิมวังทอง
13. โรงเรียนทองคำวิทยานุสรณ์
14. โรงเรียนดวงแก้วอิสลามนุสรณ์
15. โรงเรียนประกอบธรรมอิสลาม
16. โรงเรียนสันติวิทยา
17. โรงเรียนสกุลศาสน์วิทยากระบี่
18. โรงเรียนประทีปธรรมมูลนิธิ

จากการศึกษาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเปลี่ยนแปลงสภาพมาจากสถาบันปอเนาะมาเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม และแปรสภาพจากโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามมาเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ปรากฏในยุคปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525 ที่แบ่งประเภทออกเป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (1) และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (2) ซึ่งจะได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนจากรัฐบาล โดยโรงเรียนแต่ละโรงได้มีการกำหนดงานด้านการบริหารจัดการ การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดภาระงานไว้ 4 ด้าน และที่สำคัญการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียง ได้ดำเนินการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือบริบทของอิสลาม เนื่องจากการจัดการศึกษาในอิสลามนั้นเป็นการสร้างมนุษย์ให้มีความเป็นผู้ที่จงรักภักดีต่อผู้สร้าง หรือตัวแทนที่มีความสมบูรณ์ต่อพระองค์บนผืนแผ่นดิน และยังสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ(แก้ไขเพิ่มเติม) พุทธศักราช 2545 โดยกำหนดใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเสริมสร้างเยาวชนให้มีความรู้ทางด้านศาสนา ควบคู่วิชาการ

2.2 ความหมายและความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

2.2.1 ความหมายของคุณธรรม

คุณธรรม ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ที่พึงต้องนำมาประพฤติปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่ออยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมที่หลากหลายอย่างมีความสุข ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531 : 190) กล่าวว่า ความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรม คือ คุณลักษณะที่ดีงามหรือหน้าที่อันพึงอยู่ในตัว

โกสินทร์ รังสียาพันธ์ (2531 : 20) กล่าวว่า คุณธรรมที่ก่อให้เกิดคุณธรรมอื่น เมื่อประพฤติปฏิบัติตนในคุณธรรมหนึ่งจะเกิดผลไปสู่คุณธรรมอื่นๆ ตามมา แต่ถ้าปล่อยให้เกิดกิเลสอย่างหนึ่งเกาะกุม กิเลสอีกอย่างหนึ่งก็จะตามมาด้วยเช่นกัน

สมผิว ชื่นตระกูล (2536 : 7) กล่าวว่า ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า การประพฤติตนด้วยการกระทำความดี เมื่อทำไปแล้วตนเองไม่เดือนร้อน ผู้อื่นไม่เดือนร้อนเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และสิ่งที่ทำไปก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลด้วยประการทั้งปวง

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552 : 68) ให้ความหมายของคุณธรรมว่า จิตใจที่ดีงามของบุคคล ดังเช่น ความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์สุจริต กล้าที่จะทำในสิ่งที่ดี ดังกล่าวนี้อาจเป็นตัวช่วยให้เกิดเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

นิภาวัลย์ ศิลป์ชัยกิจ (2555 : 11) กล่าวว่า คุณธรรมหมายถึง คุณลักษณะที่เหมาะสม ที่อยู่ในจิตใจของบุคคล ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติตนสู่การมีคุณธรรมที่ดีของบุคคล บุคคลที่ปฏิบัติตัวดี ถือเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม

จากการศึกษาความหมายของคุณธรรมข้างต้น พอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล คุณลักษณะของความดีงาม ความถูกต้องที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ จนเกิดจิตสำนึกที่ดี ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละบุคคล

2.2.2 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 51) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือพฤติกรรมที่เป็นข้อพึงปฏิบัติที่อยู่ในกรอบคุณงามความดี

ชัยพร วิชาวุธ (2531 : 6) กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึง เกณฑ์ในการตัดสินใจ และการประเมินถึงพฤติกรรมที่ถูกหรือผิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางบวกหรือพฤติกรรมทางลบ

ชัยพร วงศ์วรรณ (2538 : 27) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง รูปแบบของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี ที่เป็นประโยชน์กับตนเองและรอบข้าง พร้อมกับความสามารถที่จะแยกแยะถึงพฤติกรรม อะไรควรประพฤติปฏิบัติและสิ่งใดควรละเว้น

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 17) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติประพฤติที่ผ่านกระบวนการอบรมกิริยา และถูกปลูกฝังลักษณะนิสัยดังกล่าว ตามครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

จากการศึกษาความหมายของจริยธรรมข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกปลูกฝังขึ้นภายในจิตใจ ถูกปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน แสดงออกถึงความดีงาม ต่อการปฏิบัติที่ดีงามเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับชมชอบหรือยอมรับของตนเองและคนรอบข้าง ความสันติสุขแห่งตนเอง และความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม

2.2.3 ความหมายของคุณธรรมอิสลาม

อิสลามถือเป็นศาสนาแห่งความโปรดปรานของอัลลอฮ์ (ﷻ) เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต คุณธรรมอิสลามถือเป็นหลักการพื้นฐานของมุสลิมที่พึงมี หรือคุณธรรมอันเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับมารยาทที่บ่งบอกถึงคุณงามความดีของปัจเจกบุคคล ถือเป็นหลักธรรมทางจิตใจ ตลอดถึงความประพฤติอันดีงาม ซึ่งเรียกรวมว่า “อิหฺซาน” คุณธรรมอันสูงสุด คือการที่มนุษย์

สำนึกถึงความเป็นบ่าวที่ต่ำต้อยต่อพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ด้วยจิตใจที่เต็มเปี่ยมด้วยเจตนาบริสุทธิ์ ที่มีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับพระองค์อยู่ตลอดเวลาไม่ว่าเขาจะอยู่ที่ไหนก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ ได้ทรงกล่าวว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴾

ความว่า “แท้จริงแล้ว อัลลอฮ์ นั้นทรงอยู่พร้อมกับบรรดาผู้ที่ยำเกรงและบรรดาผู้ประกอบความดี (มุฮสิnun)”

(อันนะหฺล: 128)

ท่านศาสดามุฮัมมัด(ﷺ) กล่าวว่า “อิหซาน คือ การที่ท่านปฏิบัติกรณมัสการต่ออัลลอฮ์(ﷻ) ประหนึ่งท่านเห็นพระองค์ แม้ข้อเท็จจริงท่านจะไม่สามารถเห็นพระองค์ก็ตาม แต่พระองค์ก็ทรงมองเห็นท่าน” หลักคุณธรรม สามารถจำแนกออกเป็นสองกลุ่ม คือ คุณธรรมที่ต้องประพฤติ และคุณลักษณะที่ควรละเว้น

1. คุณธรรมที่ต้องประพฤติ หมายถึง การปฏิบัติตนแต่ความดี ที่ต้องประพฤติอย่างสม่ำเสมอ อันได้แก่หน้าที่และคุณลักษณะที่แสดงออกรวมถึงคุณสมบัติที่ดีทางจิตใจ เช่น

1.1 หน้าที่ของบุคคลต่อพระเจ้า ด้วยการรำลึกอยู่เสมอว่า พระองค์ทรงเห็นทรงเฝ้ามองการกระทำเราอยู่ตลอดเวลาเสมือนเราอยู่หน้าพระองค์ แม้นว่าเราไม่เห็นพระองค์ก็ตาม หากเราคิดได้ดังนี้เราก็จะทำแต่ความดีละเว้นการกระทำที่ผิดบัญญัติของพระองค์

1.2 หน้าที่ของผู้รู้ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ต้องตระหนักหรือสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่า วิชาความรู้ที่ตนได้เรียนรู้มานั้น เป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าของทรงประทานให้ ดังนั้นจึงต้องเผยแพร่ความรู้ที่ตนรู้แก่ผู้อื่น

1.3 หน้าที่ของผู้ไม่รู้ ผู้ที่ขาดวิชาความรู้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหาความรู้ เพื่อจะได้มีความรู้ ควรมีความรู้ที่หลากหลายมิใช่จำกัดแต่เฉพาะสาขา ไม่ว่าความรู้นั้นจะเป็นทางโลกหรือทางธรรม

1.4 หน้าที่ของลูก มีหน้าที่ระลึกพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพ่อแม่ ต้องมีความกตัญญูกตเวทิต์ ต่อท่านทั้งสอง และต้องปรนนิบัติท่านทั้งสองเป็นอย่างดีที่สุด

1.5 หน้าที่ของพ่อแม่ มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนให้เป็นบุคคลที่ดี มีมารยาท เพื่อจะได้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.6 หน้าที่ของเพื่อน ทุกคนอยู่ในสังคมย่อมพึ่งพาอาศัยกัน ควรรักษามิตรที่ดีไว้ ด้วยการประพฤติที่ดีต่อกัน

1.7 หน้าที่ของสามี-ภรรยา สามีนั้นถือเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ควรให้เกียรติและยกย่องภรรยา และไม่ควรปฏิบัติตนอันเป็นสาเหตุทำให้ครอบครัวมีปัญหา

1.8 หน้าที่ของภรรยา ฝ่ายภรรยามีหน้าที่รับผิดชอบภายในบ้านช่วยเหลือสามีในด้านต่างๆ ช่วยเป็นกำลังใจและให้ความสุขแก่สามี ไม่ประพฤติตนนอกใจสามี ให้เกียรติสามี และอยู่ในโอวาท เพื่อความผาสุกของครอบครัว

1.9 หน้าที่ของผู้นำ เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ดูแลทุกข์สุขของบุคลากรในองค์กร และปฏิบัติตนต่อผู้ตาม ด้วยความเมตตา และด้วยความนอบน้อม มีความยุติธรรม เสียสละเพื่อประชาชน

1.10 หน้าที่ของประชาชน ในฐานะผู้ตามควรให้ความเคารพต่อผู้นำในสิ่งที่ไม่ขัดกับความถูกต้อง และให้ความร่วมมือในทุกๆ กิจกรรม

2. การปฏิบัติที่ควรละเว้นที่มุสลิมต้องหลีกเลี่ยงนั้นมีหลายคุณลักษณะ ล้วนเป็นข้อห้ามที่อิสลามได้บัญญัติไว้ พอสรุปได้ดังนี้

2.1 คุณลักษณะด้านร้ายทางจิตใจ เช่น ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความโอ้อวด ความตระหนี่ ความหลง ความโลภ เป็นต้น

2.2 ความประพฤติโดยทั่วไป เช่น ความฟุ่มเฟือย ความเกียจคร้านการล่วงประเวณี การรังแกผู้อื่น การลักขโมย การพนัน การนินทา เป็นต้น

2.3 คุณลักษณะและความประพฤติที่มีผลต่อการศรัทธา เช่น การนับถือสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮ์ การกระทำที่แสดงถึงอันเป็นการเหยียดหยามพระเจ้า การปฏิเสธอัลกุรอาน เป็นต้น

คุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลามมีคุณลักษณะมากมาย จะกล่าวในส่วนที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์สุจริต อิสลามได้บัญญัติไว้อย่างเด่นชัดเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตนี้ ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัด(ﷺ) ได้กล่าวไว้ความว่า “แท้จริงความซื่อสัตย์นั้น จะนำไปสู่ความดีและความดีนั้นจะนำไปสู่สวรรค์ และแท้จริงชายนั้นจะซื่อสัตย์จนกว่าเขาจะถูกบันทึก ณ อัลลอฮ์ ว่าเป็นผู้โกหก” (บุคอรียะและมุสลิม)

2. ความบริสุทธิ์ใจ ความหมายของความบริสุทธิ์ใจคือการยึดมั่น ยืนยงในความเอกภาพแห่งอัลลอฮ์ โดยไม่ตั้งภาคีสิ่งใดเทียบเคียงพระองค์ และมีความนอบน้อมถ่อมตน ท่าน รอซูล ได้กล่าวไว้ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ จะไม่ทรงมองไปยังร่างกายและรูปร่างของท่านทั้งหลาย แต่พระองค์จะทรงมองไปยังหัวใจ ของท่านทั้งหลาย” (มุสลิม)

3. ความอดทน อิสลามได้ชี้แนะและมุ่งเน้นให้มนุษย์มีความอดทนต่อความเป็นอยู่ของชีวิตไม่ว่าชีวิตจะประสบสภาวะการณ์ใดๆ เพราะสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความประสงค์ของอัลลอฮ์ เพื่อเป็นการทดสอบมนุษย์ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงมีความอดทน และจงต่างอดทนซึ่งกันและกันเถิด และจงประจำอยู่ชายแดน และพึงกลัวเกรงอัลลอฮ์เถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อาละอิมรอน: 200)

4. การขอกฎโทษ (อิตเตาบะฮฺ) การขอกฎโทษด้วยความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ โดยปราศจากจุดประสงค์อื่นใดเคลือบแคลงอยู่ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَيُغْفِرُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

ความว่า “และพวกเจ้าจงอภัยและยกโทษให้แก่พวกเขาเถิด พวกเจ้าจะไม่ชอบหรือที่อัลลอฮ์จะทรงให้แก่พวกเจ้า และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัย ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนุร: 22)

5. การตรงต่อเวลา การตรงต่อเวลาเป็นคุณธรรมที่มุสลิมจะขาดไม่ได้ เพราะการตรงต่อเวลาจะทำให้กิจการต่างๆ ดำเนินลุล่วงไปด้วยดีทั้งต่อตนเองและสังคม ในทางตรงข้ามถ้าละเว้นการตรงต่อเวลา จะทำให้กิจการงานเกิดการบกพร่องต่อตนเองและสังคม

6. ความเมตตา ความเมตตาเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับมุสลิม อิสลามส่งเสริมให้มีความรัก ความเมตตา มีน้ำใจกรุณา ปราบปรามที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข มีความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของผู้อื่นและให้แสดงออกด้วยการปฏิบัติที่ดีและใจบุญ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับคุณธรรมตามอิสลาม สรุปได้ว่า คุณธรรมอิสลาม หมายถึง คุณธรรมที่เกิดขึ้นทางด้านจิตใจรวมไปถึงการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม ตามกรอบหลักธรรมของศาสนาอิสลามที่มีพื้นฐานมาจากอัลกุรอาน และอัลฮาดิษ

2.2.4 ความหมายของจริยธรรมอิสลาม

ศาสนาอิสลามเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตในโลกนี้ที่มุ่งเน้นขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้มีความบริสุทธิ์บนพื้นฐานแห่งความรัก ความเป็นพี่น้องกัน เพราะอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนมีกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน และได้กล่าวความหมายของจริยธรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติตนได้ดังนี้

อิมามฆอซาลี ได้กล่าวถึง จริยธรรม หมายถึง แนวทางการประพฤติตนที่บ่งบอกถึงความบริสุทธิ์ใจ ความซื่อสัตย์ คุณธรรมจริยธรรมที่มีต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และต่อ

สิ่งอื่นบนหน้าแผ่นดินนี้ถือเป็นคุณลักษณะเด่นของอิสลาม พร้อมกันนี้อีมาม ฆอซาลี ได้แบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น ลักษณะที่ดีและไม่ดี (Hussein Bahreise, 1981 : 30)

จริยธรรมอิสลาม หมายถึง พฤติกรรมหรือการประพฤติตนของมนุษย์ที่ดี ที่ถูกต้อง ตามตามกรอบกฎระเบียบพื้นฐานต่างๆ ที่ได้กำหนดขึ้นโดยอิสลาม รวมถึงประพฤติตนทางใจ วาจา และกาย ที่ส่งผลทำให้ผู้ที่ปฏิบัตินั้นรู้สึกถึงความสุขทั้งทางกายและใจ ในวิถีการดำเนินชีวิตทั้งบนโลกนี้และโลกหน้า จริยธรรมทางอิสลามซึ่งมีพื้นฐานมาจากศาสนา เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สร้างให้เกิดความผูกพันใกล้ชิดของมุสลิมไว้กับอัลลอฮฺ(ﷻ) ในทุกๆ อิริยาบถ จึงสรุปได้ว่า สิ่งที่มีมุสลิมควรประพฤติปฏิบัติตนนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายด้วยการประพฤติดี นำแบบอย่างของศาสดามุฮัมมัด(ﷺ) มาปฏิบัติ โดยหวังความโปรดปรานจากอัลลอฮฺ(ﷻ) ไม่ใช่เป็นปฏิบัติที่หวังการยอมรับจากสังคมหรือหวังผลตอบแทนจากมนุษย์

อับดุลการิม วันแอะเลาะ (ม.ป.ป: 6) ท่านได้อธิบายถึงคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ดีนั้น คือ ใบหน้าที่ยิ้มแย้ม เสียสละ ระวังความโกรธ ส่วนท่าน อับดุลลฮฺ บุตรอัลมูบารอก ท่านได้กล่าวว่า จริยธรรมที่ดีนั้นประกอบไปด้วย 3 ประการ

1. หลีกเลียงสิ่งต้องห้าม
2. แสวงหาแต่ของที่ดีอิสลามอนุมัติ (หะลาล)
3. ให้ความสุขแก่ผู้ที่อยู่ภายใต้การคุ้มครอง

Barmawi Umari (1987: 43) ท่านได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมแบ่งออกเป็น พฤติกรรมที่ดี และไม่ดี ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ดี ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความสงบสุข การให้อภัย มนุษย์สัมพันธ์ดี ขยันทำดี ให้เกียรติแขก มีความละเอียดที่จะทำความชั่ว ห้ามปรามในสิ่งที่ชั่ว ถ่อมตน รักษาความยุติธรรม ความเป็นพี่น้องกัน บริสุทธิ์ ความกตัญญู การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พอใจในสิ่งที่มีอยู่ และความเมตตา กรุณา เป็นต้น

2. พฤติกรรมที่ไม่ดี (Akhlauqul Mazmumah) ได้แก่ การมีพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับพฤติกรรมที่ดี ดังเช่น การเห็นแก่ตัว อบายมุข ตระหนี่ โกรธ เสาของมีนเมา การทำลาย กดขี่ ไม่กล้า กระทำบาปใหญ่ ชี้อิสร โกงเรื่องชั่งตวง นิินทา เย่อหยิ่ง เล่ห์เหลี่ยม อิจฉา ฟุ่มเฟือย ข้องเกี่ยวหรือพัวพันกับดอกเบีย้ ดูถูกผู้อื่น ลักขโมย มีกิเลสตัณหา เป็นต้น

จากข้างต้นจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีทั้งคุณลักษณะดีและไม่ดี สำหรับในศาสนาอิสลาม จริยธรรมอิสลามที่ยอมรับว่าดีและจำเป็นที่มนุษย์ต้องนำไปปฏิบัติมีรายละเอียดดังนี้

1. จริยธรรมต่ออัลลอฮฺ คือการเชื่อฟังและเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ ด้วยกับนำคำสั่งใช้ของพระองค์(ﷻ) มาปฏิบัติ และหลีกห่างหรือละเว้นจากข้อห้ามของพระองค์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

เพื่อพระองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมอบหมายตน มีความอดทนและยำเกรง (ตักวา) ดังพระดำรัสของพระองค์อัลลอฮ์ ว่า

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

ความว่า “และข้ามิได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า”

(อัสซาริยาต: 56)

2. จริยธรรมต่อท่านรอซูล (ﷺ) คือด้วยการให้ความเคารพท่าน การให้ความเคารพต่อท่านศาสดาจะไม่เหมือนกับการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ การให้ความเคารพท่านนบีมุฮัมมัด คือการเชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำตักเตือนของท่านแล้วนำไปสู่การปฏิบัติเพราะอัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกรุอานว่า

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ﴾

ความว่า “และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด เว้นแต่เป็นผู้แจ้งข่าวดีและเป็นผู้ตักเตือนแก่มนุษย์ทั้งหลาย”

(สะบะฮะ: 28)

3. จริยธรรมต่อบุคคลอื่น จากการศึกษาค้นคว้าได้มีการแบ่งจริยธรรมต่อบุคคลอื่น มีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การกตัญญูรู้คุณ อิสลามสอนให้กตัญญูรู้คุณของผู้ที่มีคุณ เริ่มจากการให้กตัญญูรู้คุณอัลลอฮ์พระเจ้าผู้ทรงสร้าง พระผู้ทรงให้มีชีวิต ผู้ทรงให้เครื่องยังชีพและสติปัญญา ด้วยการเคารพภักดีต่อพระองค์ เชื่อและปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์และรอซูลของพระองค์ รู้คุณของพ่อแม่ ด้วยการเชื่อฟังทำความดี และเลี้ยงดูตอบแทนท่าน และรู้คุณเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

3.2 การนอบน้อมถ่อมตน มุสลิมต้องปฏิบัติตนเป็นผู้ที่นอบน้อมถ่อมตนต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) เป็นอันดับแรก สดุดีความบริสุทธิ์ของพระองค์ และศาสดาของพระองค์ และอ่อนโยนต่อมวลมุสลิมด้วยกัน และยกย่องให้เกียรติแก่เพื่อนมนุษย์

3.3 การกระทำปฏิบัติความดี อิสลามสอนให้มนุษย์มีจิตใจบริสุทธิ์ ทำใจให้บริสุทธิ์ มีคำพูดที่ดี ตั้งเจตนาที่จะทำความดีต่อตนเองและผู้อื่น จนเกิดเป็นนิสัย และบอกว่า ความดีและความชั่วไม่เหมือนกัน ความชั่วนั้นขจัดได้ ให้ปราบความชั่วด้วยความดีด้วยมือหรือด้วยคำพูด หรือถ้าไม่สามารถทำได้ก็ทำด้วยทางจิตใจ

3.4 ความละเอียดรอบคอบ เพราะการละเอียดรอบคอบเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา คือให้ละเว้นจากการ คิดชั่ว ทำชั่ว ทั้งในที่ลับและในที่แจ้ง ไม่ให้การกระทำที่ลามกอนาจาร การเล่นซู้ผิดประเวณี การใส่ความ และพระองค์ทรงให้มลาอิกะฮ์ บันทึกทุกการกระทำของมนุษย์

3.5 การมีสำจะ คือมีความจริงต่อหน้าที่รับผิดชอบ จริงต่อคำพูด จริงต่อสัญญา และจริงต่อบุคคลคือซื่อตรงหรือซื่อสัตย์ อิสลามสอนให้มีอามานะฮฺ (ไว้วางใจ) และมีความสัตย์ในทุกเรื่อง

4. จรรยา มารยาท อิสลามสอนเรื่องเกี่ยวกับจรรยา มารยาทหรือความประพฤติที่ควรประพฤติด้วยกิริยาท่าทางด้วยกิริยาที่มีความสุภาพ เพราะการมีมารยาทเป็นบ่อเกิดของความสามัคคี เกิดความปรองดองขึ้นในหมู่คณะ การกระทบกระทั่ง การรังเกียจเดียดฉันท์ ให้ถือแบบอย่างของท่าน ศาสดา เป็นแบบอย่างซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ขออนุญาต เมื่อเข้าไปในส่วนตัวผู้อื่น ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นพ่อแม่หรือใคร ก็ตาม ในเวลาส่วนตัวที่ต้องขออนุญาตเมื่อจะเข้าพบ 3 เวลา คือ 1) เวลาใกล้รุ่งก่อนลุกจากที่นอน 2) เวลาพักผ่อนตอนเวลากลางคืน 3) เวลากลางคืน นอกจากนี้ยังให้ภรรยาขออนุญาตสามีก่อนออกจากบ้าน ลูกขออนุญาตพ่อแม่ คนใช้ขออนุญาตเจ้านาย ลูกสาวต้องขอความยินยอมจากพ่อแม่เมื่อจะแต่งงาน เป็นต้น

4.2 มารยาทในการพูด เนื่องจากการพูดมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ อิสลามจึงสอนให้มีการพูดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยนกับทุกคน แม้กระทั่งคนสนิท ให้ใช้คำพูดที่ดูน้ำเสียงพอเหมาะ ไม่พูดพล่อย ไม่พูดใส่ร้าย นินทา หรือสาปแช่ง ถ้าจำเป็นต้องพูดปฏิเสธ หรือโต้แย้งต้องใช้วาจานุ่มนวล เมื่ออยู่ในวงสนทนาจะต้องไม่กระซิบกันสองคนโดยคนที่สามไม่รู้ เพราะอาจสร้างความเข้าใจผิดหรือก่อให้เกิดแคลงใจกันได้ เป็นต้น

4.3 มารยาทในการทักทายและเข้าบ้านผู้อื่น อิสลามให้มุสลิมทักทายหรือแสดงถึงความเคารพด้วยการกล่าวสลาม การกล่าวสลามเป็นการทักทายสำหรับมุสลิมกับมุสลิมด้วยกัน ในมารยาทการกล่าวสลาม “เด็กควรให้สลามแก่ผู้ใหญ่ คนเดินผ่านควรให้สลามแก่คนที่นั่งอยู่ ผู้ที่ขับขี่ยานพาหนะควรให้สลามแก่ผู้ที่เดิน ผู้ที่เดินควรให้สลามแก่ผู้ที่นั่ง และกลุ่มคนที้น้อยกว่าควรให้สลามแก่กลุ่มคนที่มากกว่า”

4.4 มารยาทในการกินและการดื่ม อิสลามสอนให้กินและดื่มด้วยมือขวา และแจกทางมือขวา และต้องกล่าวพระนามของอัลลอฮฺ (บิสมิลลาฮฺ) ก่อนกิน ไม่ตักอาหารเป็นของตนมากเกินไป ต้องเผื่อแผ่เพื่อนที่ร่วมวงกินอาหารด้วยกัน ไม่สุร่ยสุร่ายหรือกินทิ้งขว้าง ไม่ตำหนิอาหาร ถ้าไม่ชอบให้กินแต่น้อยให้กินอาหารร่วมกันเพราะมีความจำเป็นมากกว่าต่างคนต่างกิน และให้กินพอประมาณ

จากการศึกษาความหมายของจริยธรรมอิสลามสรุปได้ว่า จริยธรรมอิสลาม หมายถึง การประพฤติไปในทางที่ดีทั้งทางด้านกาย วาจา ใจ ตามแบบอย่างที่ดีที่อิสลามได้กำหนดขึ้นมา โดยมีคุณลักษณะดังนี้ จริยธรรมต่ออัลลอฮ์ จริยธรรมต่อรอซูล และจริยธรรมต่อบุคคล

กล่าวโดยสรุป คุณธรรมจริยธรรมหรือคุณค่าแห่งความดีงามในอิสลามนั้น ครอบคลุมทั้ง 3 ส่วนสำคัญๆ ของอิสลาม คือหลักการศรัทธา (อิหม่าน) หลักการปฏิบัติ (อิสลาม) และหลักคุณธรรม (อิหฺसान) และคุณงามความดีที่อิสลามต้องประกอบด้วยความอริสฺลาต (บริสุทธิ์ใจ) ถูกต้องวางอยู่บนหลักการ มีการปฏิบัติเสมอต้นเสมอปลาย (อิสติกอมาฮฺ) และมีการมอบหมายต่ออัลลอฮ์ (ตะวักกัล) พร้อมกับการมีความหวังการตอบแทนจากพระองค์

2.2.5 ความสำคัญของคุณธรรม

คุณธรรมถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคน เป็นพฤติกรรมหรือลักษณะการแสดงออกของมนุษย์ ทั้งทางกาย วาจาหรือจิตใจ มีนักวิชาการได้ศึกษาและให้ความสำคัญของคุณธรรมไว้ดังนี้

วีระ บำรุงรักษ์ (2527 : 13) กล่าวว่า คุณธรรมถือเป็นหลักพื้นฐานการแสดงออกของการกระทำที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น อนึ่งคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรมเป็นแก่นของค่านิยม

โกสินทร์ รังสียาพันธ์ (2531 : 20) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามที่คู่ควรแก่การปลูกฝังและดำรงไว้ คุณธรรมเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดคุณธรรมอื่นๆ ตามมา กล่าวคือ เมื่อฝึกคุณธรรมใดคุณธรรมหนึ่งแล้วก็พลอยได้คุณธรรมอื่นๆ ตามไปด้วย ผู้สนใจปลูกฝังบุคลิกภาพจะต้องฝึกฝนคุณธรรมให้มั่นคง

จากการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า ความสำคัญของคุณธรรมเป็นพื้นฐานหลักที่ทำให้เกิดจริยธรรม ค่านิยมที่เหมาะสม เป็นเหตุที่ส่งผลไปสู่การนำไปปฏิบัติที่ถูกต้อง ตลอดจนทำให้เกิดความสุขความพึงพอใจให้กับตนเอง คนรอบข้างและทำให้เกิดสันติสุขต่อสังคม ซึ่งคุณธรรมเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนกันได้ เมื่อฝึกฝนจนเกิดคุณธรรมอย่างหนึ่งแล้วก็จะส่งผลให้เกิดคุณธรรมด้านอื่นๆ ตามมา

2.2.6 ความสำคัญของจริยธรรม

อิสลามเรียกร้องเชิญชวนให้มุสลิมปฏิบัติตนด้วยพฤติกรรมที่ดี พร้อมกับส่งเสริมให้มีการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี จริยธรรมที่ดีจะส่งผลทำให้เป็นบุคคลที่มีเกียรติและส่งผลทำให้การเป็นมุสลิมของบุคคลนั้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรม ดังนี้

ทิพย์ หาสาสน์ศรี(2553 : 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า คุณลักษณะที่ดีงาม เป็นข้อควรประพฤติตนของบุคคล ทั้งยังส่งผลให้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ศิริพร เสรีตานนท์(2559 :103)จริยธรรมจัดเป็นขบวนการความประพฤติ เป็นการประมวลความการนึกคิดและการปฏิบัติของบุคคลในสิ่งที่ตั้งามบนหลักของศีลธรรม เป็นคุณลักษณะที่มนุษย์ควรยึดปฏิบัติ เป็นวิถีการดำเนินชีวิต เป็นมาตรฐานการประพฤติที่ต้องปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของจริยธรรม จึงถือว่าเป็นเครื่องมือยุทธศาสตร์ของสังคม และชาติอย่างหนึ่ง เป็นเครื่องมือที่จะมาบังคับถึงสังคมนั้น ๆ ว่าความเจริญ หรือความเสื่อม จริยธรรม เป็นเรื่องที่จะต้องจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตสำหรับ การอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นจริยธรรมจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำพาสังคมมนุษย์สู่ความสงบสุขและเจริญก้าวหน้า เพราะเมื่อประชากรในสังคมใดก็ตามที่ประพฤติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม สังคมนั้นก็ย่อมสูงส่งขึ้นไปด้วย ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเอง และสังเอบ้าง เป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

2.3 แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหาร

จากการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหาร อิสลามได้เน้นถึงความสำคัญของผู้บริหารเป็นอย่างมากในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่บุคลากรและคนรอบข้าง ดังนั้น การบริหารตามหลักการอิสลามสามารถสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

2.3.1 ด้านการครองตน

2.3.2 ด้านการครองคน

2.3.3 ด้านการครองงาน

2.3.1 ด้านการครองตนของผู้บริหารสถานศึกษา

พฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหารในการปฏิบัติตน ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการบริหารโรงเรียน การปฏิบัติตนหรือการดำเนินชีวิตของมุสลิมนั้น จำเป็นต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติทุกอย่างที่ปรากฏในอัลกุรอานและที่เป็นสุนนะฮ์ของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) จะเลือกปฏิบัติเฉพาะบางอย่างที่ตนชอบ และละทิ้งการปฏิบัติบางอย่างประการไม่ได้ หรือจะคิดว่าบทบัญญัตินี้คู่ควรกับคนในประเทศหนาวหรือเหมาะสำหรับคนอาหรับก็ได้เช่นเดียวกัน เพราะศาสนาอิสลามเป็นศาสนาของมวลมนุษยชาติ ไม่ใช่ของชาติใดชาติหนึ่งและเป็นพระบัญญัติจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าย่อมเหมาะสมและไม่ยากเกินความสามารถที่มนุษย์จะปฏิบัติได้ (มุณีเราะฮฺ บินตุ อับดุลเราะฮฺฟู 2532 : 116)

ความหมายด้านการครองตนของผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า ครองตน ไว้ดังนี้

บุญชู แสงสุข (2554 : 42) ได้ให้ความหมาย การครองตนว่า การมีหลักหรือแนวปฏิบัติประพฤติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเหนียวเกิดคุณงามความดีโดยไม่มีมลทินมัวหมองและทำงานเพื่อความถูกต้อง

วีรวัฒน์ ปันนิตามัย (2554 : 29-60) ได้ให้ความหมาย การครองตนว่า ความสามารถในการบริหารจัดการของตนเองให้บรรลุเป้าหมายและได้ผลผลิตสูงสุด

สุนทร ทองคำพงษ์ (2554 : 6) ได้ให้ความหมาย การครองตนว่า การกระทำที่แสดงออกมาให้ผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ ในเรื่องของกริยาท่าทางซึ่งไปในทางที่ถูกต้อง

สุภัสสร รองแหยม (2552 :39) ได้ให้ความหมาย การครองตนว่า การครองตนให้ดำเนินไปตามทางที่ถูกต้องตั้งงามการควบคุมตนเองให้มีวินัยในตนเองและปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในสังคม

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การครองตนหมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารเพื่อให้เกิดคุณงามความดีแก่ตัวเอง มีความยุติธรรม ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ห่างไกลอบายมุข ให้การตักเตือน มั่นในสัญญา และตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน โดยการศึกษาอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมด้านการครองตน ดังปรากฏในอัลกุรอาน สุเราะฮ์อัล-นะฮ์ล โองการที่ 90-91 ที่ว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ بِأُمُورِ الْبَاطِلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴾

ความว่า “ แท้จริงอัลลอฮ์ทรงใช้ให้รักษาความยุติธรรมและทำดี และการบริจาคนแก่ญาติใกล้ชิด และให้ละเว้นจากการทำลามกและการชั่วช้าและการอธรรม พระองค์ทรงตักเตือนพวกเจ้าเพื่อพวกเจ้าจักได้รำลึก และพวกเจ้าจงปฏิบัติให้ครบตามพันธสัญญาของอัลลอฮ์ เมื่อพวกเจ้าได้ให้สัญญาไว้ และพวกเจ้าอย่าได้ทำลายคำสาบานหลังจากได้ยืนยันมั่น และแน่นอน พวกเจ้าได้ตั้งอัลลอฮ์เป็น พยานแก่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรอบรู้สิ่งที่พวกเจ้ากระทำ ”

(อัล-นะฮ์ล : 90-91)

ในสุเราะฮ์ อัลมาอิดะ โองการที่ 35 อัลลอฮ์(ﷻ) ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! พึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด และจงแสวงหาสื่อ ไปสู่พระองค์ และจงต่อสู้และ
เสียสละในทางของอัลลอฮ์เถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อัลมาอิดะ: 35)

ในสุเราะฮ์ อัลอิสรออ โองการที่ 37 อัลลอฮ์(ﷻ) ทรงตรัสว่า

﴿وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرْحًا﴾

ความว่า “และอย่าเดินบนแผ่นดินอย่างเย่อหยิ่ง”

(อัลอิสรออ: 37)

จากบรรดาโองการดังกล่าวผู้วิจัยพอที่จะประมวลสรุปคุณลักษณะต่างๆ ที่บ่งบอกถึง
บุคลิกในการครองตนนั้นประกอบด้วย

1. มีศรัทธา
2. ประกอบความดี ละทิ้งความชั่ว
3. ตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา
4. เป็นที่ไว้วางใจ
5. อ่อนน้อมถ่อมตน
6. อุตุน
7. เสียสละ
8. ใฝ่หาความรู้

2.3.1.1. มีศรัทธา

อิสลามคือวิถีชีวิตแห่งสัจธรรมที่ครอบคลุมรอบด้านของการดำรงชีวิตของมนุษย์
ภารกิจหลักของมนุษย์จำเป็นที่จะต้องใฝ่เรียนรู้ถึงหลักคำสอนของอิสลามที่ถูกต้อง นั่นก็เพราะศาสนา
อิสลามนั้นเป็นศาสนาที่มาจากอัลลอฮ์(ﷻ) ดังนั้นทุกบทบัญญัติล้วนมีความสอดคล้องกับวิถีการ
ดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่ทั้งนี้การดำเนินชีวิตของมนุษย์จะดำรงตนอยู่ตามครรลองของอิสลามหรือไม่
นั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับหลักอิหม่านหรือศรัทธา

มีสลัน มาหะมะ(2551 :48) ท่านได้กล่าวว่า อิหม่าน หมายถึง การเชื่อมั่นและ
ยอมรับต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) พระผู้ทรงสร้าง คือการเชื่อมั่นว่าอัลลอฮ์ (ﷻ) เท่านั้นคือผู้ทรงบันดาลและ
ผู้ทรงบริหาร ทุกๆ สรรพสิ่งนั้นอยู่ในอำนาจของพระองค์

มุฮัมมัด บิน อิบรอฮีม อัตตุวัยญีรียม์ (2553) ท่านได้กล่าวว่าอิหม่านหรือศรัทธานั้น
มีสองความหมายด้วยกัน ความหมายแรก อิหม่าน หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงถ่อมตนที่มี
ต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) ด้วยการประพฤติดนตามคำสั่งใช้ และละทิ้งสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามด้วยใจที่เต็มเปี่ยม

ด้วยความศรัทธา ความหมายที่สอง หมายถึง การปฏิบัติตนไม่ว่าจะเป็นการกล่าวหรือการกระทำ ทั้งทางกายและใจ เช่น การขอพร การรำลึก การละหมาด ที่มีต่อพระองค์ในสิ่งพระองค์โปรดปราน

ดังนั้นจำเป็นต่อมุสลิมทุกท่านที่จะต้องยึดมั่นว่าอัลลอฮ์ (ﷻ) เป็นผู้สร้างทุกๆ สรรพสิ่งรอบๆ และเป็นผู้ปกครองบริหารโลกนี้เพียงองค์เดียว เมื่อเรามีหลักศรัทธาเช่นนี้หน้าที่ต่อมา เราต้องปฏิบัติในหน้าที่ของมนุษย์ในฐานะบ่าวผู้ต่ำต้อย ด้วยการกระทำในสิ่งที่พระองค์ทรงสั่งใช้และละเว้นในสิ่งที่เป็นการชั่ว สรุปลงได้ว่าอิสลามเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตที่อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงประทานแก่ประชาชาติในทุกยุคทุกสมัย อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงสั่งใช้เราให้มีความยำเกรงต่อพระองค์เพียงองค์เดียวเท่านั้น ดังนั้น เราจึงต้องควบคู่กับความยำเกรงให้เกิดขึ้นแก่แต่ละบุคคล โดยการหมั่นศึกษาเรียนรู้ และพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของบทบัญญัติศาสนา และนำมาสู่การปฏิบัติ ด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ (ﷻ) โดยพยายามทำให้สุดความสามารถของเรา ในขณะเดียวกัน ก็ต้องออกห่างจากคำสั่งห้ามของพระองค์โดยสิ้นเชิง เพื่อที่ประชาชาติของพระองค์จะได้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ดั่งที่อัลลอฮ์ (ﷻ) พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

ความว่า “และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า”

(อัสซาริยาต : 56)

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴾

ความว่า แท้จริง บรรดาผู้ศรัทธาและปฏิบัติความดีสำหรับพวกเขาเหล่านั้นคือสวนสวรรค์ชั้นฟิเรเดาสเป็นที่พัก

(อัลกะฮฟ: 107)

รอซูลุลลอฮ์ (ﷺ) ทรงทวงจะว่า

(أَنْ رَسُولَ اللَّهِ سُئِلَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ فَقَالَ إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ)

ความว่า : “ท่านนบี (ﷺ) ถูกถาม ว่าการกระทำใดที่นับว่าประเสริฐที่สุด? ท่านนบีตอบว่าการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ﷻ)

(บันทึกโดยบุคอรี: 26)

จากบรรดาโอองการข้างต้นบ่งบอกได้ว่าจุดประสงค์ที่พระองค์อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงสร้างบรรดาญินและบรรดามนุษย์มานั้นมีเป้าหมาย พระองค์มิได้สร้างพวกเขาเพื่อให้เกิดการหลงละเริง หากแต่เป้าหมายอันยิ่งใหญ่ที่พระองค์ (ﷻ) ทรงสร้างพวกเขานั้นก็เพื่อให้พวกเขามีอิหม่านมี

ศรัทธาและอิบาดะฮ์ต่อพระองค์ให้สุดความสามารถของแต่ละบุคคล และสร้างเอกภาพต่อพระองค์ หลีกห่างการตั้งภาคี

จากการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนควรจะต้องแสดงออกถึงความเป็นบ่าวที่ดี มีศรัทธาต่ออัลลอฮ์(ﷻ) ด้วยการปฏิบัติ ประพฤติตนตามบทบัญญัติที่อัลลอฮ์(ﷻ)ทรงสั่งใช้ให้ปฏิบัติอย่างสุดความสามารถและเช่นเดียวกันควรหลีกห่างจากอบายมุขต่างๆหรือที่เรียกกันว่าข้อห้ามที่อัลลอฮ์(ﷻ) ทรงสั่งห้ามปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความเลื่อมใส และเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในองค์กรและบุคคลทั่วไป

2.3.1.2. ประกอบความดี ละทิ้งความชั่ว

มนุษย์ได้มีพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากสังคมแต่ละยุค ยุคสมัยแต่ละยุคก็ได้สร้างวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามทุกยุคสมัยมีความต้องการให้รูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตเป็นรูปแบบที่ดี ดังนั้นบทบัญญัติที่เป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินชีวิต คือ การกำหนดกรอบข้อบังคับพื้นฐานที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ นั่นก็คือวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการทำความดี และการห้ามปรามหรือหลีกห่างจากความชั่ว เราจึงสังเกตได้ว่า ศาสนาอิสลามนั้นไม่เพียงแต่ใช้ให้ผู้คนทำความดีเพียงอย่างเดียว พร้อมกันนี้อิสลามยังสั่งห้ามการกระทำที่เป็นความชั่ว อิสลามส่งเสริมให้มุสลิมปฏิบัติตนในสิ่งที่เป็นความดี ในรูปแบบต่างๆ มากมาย และละทิ้งในสิ่งที่เป็นความชั่วทั้งหลาย ดังนั้นผู้ศรัทธามีความเชื่อมั่นต่ออัลลอฮ์(ﷻ) ควรที่จะปลูกฝังตนเองอย่างเต็มเปี่ยมในหัวใจ ให้รักในการกระทำแต่ความดีงามแล้ว แม้ว่าจะมีอุปสรรค บททดสอบในรูปแบบต่างๆ เขาก็ยังคงยึดมั่น และจงยืนหยัดในการกระทำทำความดีอย่างมั่นคง เพราะผลตอบแทนแห่งการทำดีมีใช้เพียงแค่นี้ ผลแค่ในโลกนี้เท่านั้น แต่ยังผลตอบแทนไปจนถึงโลกหน้าอีกด้วย พระองค์ได้บอกถึงการสั่งใช้ให้ทำความดีและห้ามปรามความชั่ว ดังที่อัลลอฮ์(ﷻ)

﴿ كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ﴾

ความว่า “ พวกเจ้านั้น เป็นประชาชาติที่ดีเลิศ ซึ่งถูกให้อุบัติขึ้นสำหรับมนุษยชาติ โดยที่พวกเจ้าสั่งใช้ให้ปฏิบัติความดี และห้ามมิให้ปฏิบัติความชั่ว ”

(อาลีอิมรอน: 110)

﴿ وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾

ความว่า “ และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดีและใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำสิ่งที่มิชอบ และชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ ”

(อาลีอิมรอน: 104)

จากโครงการข้างต้นจะเห็นได้ว่า อัลกุรอานได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่า ผู้ที่ศรัทธาต่อท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) เป็นประชาชาติที่ดีเลิศ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับมนุษย์ด้วยกัน โดยที่พวกเขามีภาระหน้าที่ในการกำชับแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันให้กระทำความดี ละเว้นความชั่ว แต่การที่จะใช้ให้ผู้คนทำความดีนั้น เราต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตน แสดงแบบอย่างที่ดีตามคุณลักษณะที่ท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) นำพามา หากเราไม่ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว การอบรมสั่งสอนผู้อื่นย่อมไร้ประโยชน์ ดังนั้นแบบอย่างของผู้ที่มีอิหม่ามจะต้องมีความสอดคล้องกับสิ่งที่เขาสั่งใช้ผู้อื่น ดังที่อัลลอฮ(ﷻ) ทรงกล่าวไว้

﴿أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾

ความว่า “พวกเจ้าใช้ให้ผู้คนกระทำความดี โดยที่พวกเจ้าลืมตัวของพวกเจ้าเองกระนั้นหรือ ? และทั้ง ๆ ที่พวกเจ้าอ่านคัมภีร์กันอยู่ แล้วพวกเจ้าไม่ใช้ปัญญากระนั้นหรือ ? ”

(อัลบาคอเราะ: 14)

ดังนั้นการประกอบความดี ละทิ้งความชั่ว ถือเป็นคุณธรรมจริยธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นเกณฑ์ประเมินตัวชี้วัดระหว่างความดีและความชั่วของบุคคล และเช่นเดียวกัน หากสังคมของเรามีการใช้ให้ผู้คนทำแต่ความดี แต่ขณะเดียวกันเราละเลยที่จะห้ามปรามการกระทำความชั่ว ก็จะเกิดข้อบกพร่องการทำงานในด้านความดีก็จะเกิดความสำเริง เนื่องด้วยทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์กัน ถือเป็นจุดรวมของความดีงามและสันติภาพของมนุษย์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และในขณะเดียวกันนั้น การกระทำความชั่วและช่วยเหลือกันในการกระทำความบาป เป็นสาเหตุแห่งความชั่วร้ายและหายนะทั้งหลายที่นำไปสู่การแตกแยก และเป็นบ่อเกิดแห่งการปะทะที่จะเข้ามาบ่อนทำลายสันติภาพและความสงบสุขของมนุษย์ การสนับสนุนความดีและยับยั้งความชั่วเป็นสิ่งที่มีอิสลามสำคัญอย่างยิ่งในอิสลาม เพราะมันจะเป็นตัวฟื้นฟูสังคมที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ขึ้น หากว่าการละเลยในภารกิจนี้เป็นเหตุที่ทำให้โลกต้องพบความเสื่อมโทรมและกลายเป็นหายนะของสังคมมนุษย์ ดังที่อัลลอฮ(ﷻ) ทรงกล่าวไว้ว่า

﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُؤْتِيهِنَّ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلذَّكِرِينَ﴾

ความว่า แท้จริงความดีทั้งหลายย่อมลบล้างความชั่วทั้งหลายนั้นคือข้อเตือนสำหรับบรรดาผู้ที่รำลึก

(ฮูด: 114)

จากการศึกษาจากบรรดาโครงการข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหารที่ดีนั้นควรมีคุณลักษณะการประพฤติปฏิบัติตนตนให้เป็นบุคคลที่น่ายกย่อง เป็นที่เลื่อมใสของบุคคลรอบข้าง ด้วยการปฏิบัติตนแต่ความดี ละทิ้งความชั่ว ซึ่งสองคุณลักษณะนี้ถือว่าเป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่จะสร้างตนเองพัฒนาให้เกิดความน่านับถือ แก่บุคลากรและคนรอบข้าง เมื่อ

ผู้บริหารได้รับความเชื่อถือ และเชื่อมั่นจากผู้ร่วมงาน ก็จะได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากผู้ร่วมงาน ซึ่งจะเป็นผลทำให้การบริการเกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าประสงค์ในที่สุด

2.3.1.3. ตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา

อิสลามเป็นศาสนาให้ความสำคัญกับกับทุกๆ พฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมของมนุษย์ต้องวางอยู่บนพื้นฐานที่สร้างประโยชน์ ดังนั้นหลักการพิจารณาทบทวนตนเองถือเป็นพื้นฐานของความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จของมนุษย์ทางด้านจิตวิญญาณ และด้านวัตถุเนื่องจากการใคร่ครวญตรวจสอบตนเองนั้นเปรียบเสมือนกุญแจที่นำมาซึ่งความสำเร็จ

มูรอกออะห์ เป็นคำภาษาอาหรับ หมายถึง การนิเทศตรวจตรา ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกส่วนลึกที่เกิดขึ้นในจิตสำนึกของบุคคลอันเนื่องมาจากความเชื่อว่าอัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงเห็นและทรงเฝ้ามองในทุกๆ ที่และทุกๆ การกระทำของเขายู่ตลอดเวลานอกจากนี้การตรวจตรายังทำให้บุคคลได้คิดใคร่ครวญในสิ่งที่เขาทำว่าเป็นไปตามแนวทางอิสลามหรือไม่ นิละฮะ แวกูเซ็ง (2559: 218) ได้อธิบายไว้ว่า มูรอกออะห์นั้นเป็นเรื่องของการตรวจสอบผลของการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับ หลักการตรวจสอบมีความสำคัญต่อการประเมินถึงผลสำเร็จของงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานทั้งในส่วนของการควบคุมและประเมินตรวจสอบ มูฮาซาอะฮ์ มีความเกี่ยวข้องในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอัลลอฮ์กับมนุษย์ อัลลอฮ์(ﷻ) ตรัสในกุรอานไว้หลายอายะฮ์ว่า พระองค์ทรงรับรู้ในทุกๆ สิ่ง และไม่มีสิ่งใดจะปกปิดหรือซ่อนเร้นพระองค์ได้ ดังนี้

﴿ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبٌ ﴾

ความว่า : “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงสอดส่องดูพวกเจ้าอยู่เสมอ”

(อันนีสาอ: 1)

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴾

ความว่า : “แท้จริงอัลลอฮ์นั้น ไม่มีสิ่งใดในพื้นดินและใน พากฟ้าจะซ่อนเร้นแก่พระองค์ได้”

(อาละอิมรอน: 5)

ท่านศาสดามุฮัมมัด(ﷺ) ว่า

(اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّبِيلَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ)

ความว่า : “ท่านจงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ไม่ว่า ณ ที่แห่งหนใดก็ตาม และจงติดตามความซำดีด้วยความดี ซึ่งมันจะไปปลงล้างความชั่วนั้น และจงปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยมารยาทอันดีงาม”

(บันทึกโดยอัดดีรมีซี: 1988)

Al-Nawawiy (2541 : 190-191) ได้อรรถาธิบายหะดีษข้างต้นว่า ท่านรอซูลได้สั่งเสียแก่บรรดาอัครสาวกของท่าน ให้ยำเกรงต่ออัลลอฮ์ไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งหนใดก็ตาม โดยการปฏิบัติตามบัญชาของพระองค์ หลีกห่างจากข้อห้ามของพระองค์ เกรงกลัวพระองค์ ตรวจสอบตัวเองอย่างละเอียดถี่ถ้วน นึกถึงการเฝ้ามองของอัลลอฮ์ในความประพฤตินองเขา และพยายามรักษาการทางานที่ดีและสร้างสมความดีไว้ให้มากๆ หากพบว่าความชั่วมากกว่าความดีก็จงรีบทำคุณงามความดีเพื่อจะได้ลบล้างบาปของความชั่ว”

Al-Mawardi (1989) กล่าวถึงการตรวจสอบตนเองว่า คือการที่มนุษย์ได้คิดใคร่ครวญ ไตร่ตรองในยามค่ำคืนถึงสิ่งที่ตนได้กระทำในเวลากลางวัน หากสิ่งดังกล่าวนั้นเป็นสิ่งที่ดีก็จะรักษาไว้ และกระทำสิ่งที่ดีดังกล่าวหรือกระทำให้ดีกว่าเดิม หากการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดีก็จะแก้ไขหากยังมีเวลา พร้อมกับละเว้นสิ่งนั้นอีกในอนาคต ส่วนท่าน Ibn Qayyim (1973) กล่าวว่า การใคร่ครวญ เป็นการแยกแยะระหว่างสิ่งที่เป็นคุณ และสิ่งที่เป็นบาป โดยที่เขานำสิ่งที่เป็คุณของตนเองติดตัวและคืนสิ่งที่เป็บาปของตนไป เพราะเขาเป็นผู้เดินทางที่จะไม่กลับมาอีก

อัสรัน นิยมเดชา (2010 : 2) กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการตรวจสอบตนเองมี ดังนี้

1. เริ่มต้นด้วยสิ่งที่จำเป็น หากเห็นถึงความบกพร่องก็ควรปรับปรุงแก้ไข
2. พิจารณาใคร่ครวญถึงข้อห้าม เมื่อปรากฏพบว่าตนได้กระทำการต้องห้ามลงไป ก็ทำการขอภัยโทษต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) และทำความดีลบล้างความผิด
3. พิจารณาตนเองถึงความหลงลืมที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ด้วยการซิกรุลลอฮ์ (การรำลึก) อย่างสม่ำเสมอ
4. ทบทวนหรือตรึกตรองอยู่ตลอดเวลา ถึงการกระทำ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ของร่างกายนั้นว่าสิ่งที่ทำไปทั้งหมดมีจุดประสงค์เพื่ออะไร? ทำเพื่อใคร? และทำอย่างไร?

หลักการตรวจสอบถือเป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร เป็นหลักการตรวจสอบมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุม ตรวจสอบในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญต่อหลักการควบคุมเพื่อตรวจสอบและทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และต้องระลึกอยู่เสมอว่า แม้ว่าผู้บริหารมีหน้าที่โดยตรงในการนิเทศตรวจตราหรือตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรแต่ในขณะเดียวกันเขาเองก็จะต้องถูกตรวจสอบในทุกการงานจากอัลลอฮ์ (ﷻ) เช่นเดียวกัน กระบวนการตรวจตราและสำนึกแห่งการถูกตรวจสอบดังกล่าวจะทำให้ผู้บริหารมุสลิมไม่ปฏิบัติในสิ่งที่จะนำพาตนเองไปสู่หายนะในวันแห่งการพิพากษาในโลกหน้า

2.3.1.4. เป็นที่ไว้วางใจ

อิสลามเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่มีคำสอนครบรอบด้านที่สมบูรณ์ครบถ้วนในการใช้ชีวิตประจำวันทั้งทางโลกและทางธรรม สิทธิและภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในการรับใช้สังคม ขณะเดียวกันเราต้องสร้างตัวเองให้เป็นที่ไว้วางใจแก่คนรอบข้าง ความไว้วางใจมีผลต่อการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทุกๆ บทบาท

อัลกุรอานได้กล่าวถึง ความไว้วางใจหรืออะมานะฮ์ ในหลายตำแหน่งด้วยกัน แต่โดยรวมแล้ว คำๆ นี้ ให้ความหมายสองแง่มุม คือ

1. บ่งบอกถึงคุณลักษณะทางจริยธรรมซึ่งโดยรวมแล้วบ่งชี้ถึงความไว้วางใจได้ตามสถานภาพและบทบาทที่ควรจะเป็น
2. บ่งบอกถึงในแง่วัตถุสิ่งของหรือภาระหน้าที่ที่มีการฝากฝังดูแลรักษาหรือมอบหมายให้ปฏิบัติ

ตัวอย่างความหมายในแง่มุมที่หนึ่ง เช่น ในสุเราะฮ์อัลเกาะศ็อศ อายะฮ์ที่ 26 อัลลอฮ์ตรัสบอกเล่าคำพูดของหญิงสาวที่กล่าวถึงนบีมุฮัมมัดว่า

﴿ إِنَّ خَيْرَ مَنْ اسْتَأْتَمَرْتُ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴾

ความว่า “แท้จริงคนดีที่ท่านควรจะจ้างเขาไว้คือ ผู้ที่แข็งแรง ผู้ที่เชื่อสัตย์”

(อัลเกาะศ็อศ : 26)

คำว่า “อัลอะมีน” ที่ปรากฏในโองการกุรอานข้างต้น เป็นคำที่มีรากศัพท์จากคำว่า คือ อะมานะฮ์ มีความหมายว่าไว้วางใจได้ สำหรับคำว่า อะมีน ก็หมายถึง ผู้ที่ไว้วางใจได้

ส่วนความหมายที่สอง ปรากฏในสุเราะฮ์ อัล อะหฺซาบ อายะฮ์ที่ 72 ว่า

﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ ۗ ﴾

﴿ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾

ความว่า “แท้จริง เราได้เสนอการอะมานะฮ์ แก่ชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน และขุนเขาทั้งหลาย แต่พวกมันปฏิเสธที่จะแบกรับมันและกลัวต่อมัน (คือภาระที่หนักอึ้ง) และมนุษย์ก็ได้แบกรับมัน แท้จริงเขา (มนุษย์) เป็นผู้อธรรมมกมายิ่ง”

(อัลอะหฺซาบ: 72)

จากอายะฮ์ดังกล่าว บ่งบอกให้เห็นว่าอะมานะฮ์นั้นเป็นภาระอันหนักที่จะต้องแบกรับแม้แต่ชั้นฟ้าและแผ่นดินที่กว้างใหญ่ยังปฏิเสธที่จะแบกรับอะมานะฮ์ เพราะกลัวว่าจะรักษาอะมานะฮ์นั้นมิได้ แต่เมื่อมนุษย์เต็มใจที่จะแบกรับอะมานะฮ์นั้น มนุษย์ก็จำเป็นต้องรักษาอะ

มานะฮ์นั้นไว้โดยไม่ให้บกพร่องโดยเด็ดขาด ซึ่งอายะฮ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นที่มนุษย์จะต้องรักษาอะมานะฮ์ของตน

อะมานะฮ์กับอิหม่านมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง ด้วยว่าคุณลักษณะของอะมานะฮ์คือสิ่งที่จะนำพาคนเราสู่การมีอิหม่านอย่างแท้จริง ทั้งอะมานะฮ์ และอิหม่านจึงเป็นสิ่งที่คู่เคียงกันเสมอ จึงไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ (วิสุทธิ์ บิลลาเต๊ะ, 2550 : 6) ดังคำกล่าวของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ที่ว่า

(لا إيمان لمن لا أمانة له، ولا دين لمن لا عهد له)

ความว่า “ไม่มีศรัทธาอันจริงแท้สำหรับผู้ที่ไม่ม่อะมานะฮ์ และไม่มีศาสนาอันแท้จริงสำหรับผู้บิดพริ้ว การปฏิบัติตามพันธะสัญญา”

(บันทึกโดยอิหม่ามอะฮฺมัด : 12567)

ความไว้วางใจนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการครองตนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนหรือหน่วยงานความไว้วางใจหรืออะมานะฮ์นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่มุสลิมจะขาดเสียมิได้ เพราะการขาดอะมานะฮ์หมายถึงการขาดศานาและการขาดศานานั้นจะทำให้คนเราขาดคุณค่าความเป็นมนุษย์ และคนที่อยู่โดยไม่สร้างคุณค่าให้กับตัวเองก็มักหนีไม่พ้นความเลวร้ายอันจะชักนำสู่ขุมมรกดในที่สุด ดังนั้นความไว้วางใจถือเป็นหลักการพื้นฐานสำหรับผู้บริหารในการการบริหารจัดการสถานศึกษาในการร่วมมือการทำงาน ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลที่น่าเลื่อมใส เป็นบุคคลที่สังคมเชื่อถือและไว้วางใจได้ในการเข้ามาทำหน้าที่บริหารองค์กร เมื่อผู้บริหารปฏิบัติตนจนเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและสังคม การบริหารงานด้านต่างๆ ก็จะไม่เกิดอุปสรรค นี่ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ท้าทายสำหรับผู้ที่จะมารับหน้าเป็นผู้บริหารที่จะต้องแสดงออกมาให้สังคมมั่นใจ

2.3.1.5. ถ่อมตน

มุสลิมดำรงตนอยู่กับการอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์(ﷻ) การเคารพภักดีหรือการอิบาดะฮ์นั้นจะไม่สมบูรณ์ เว้นแต่การประกอบอิบาดะฮ์ต้องกระทำด้วยจิตใจที่มีความบริสุทธิ์ มีเป้าหมายเพื่ออัลลอฮ์(ﷻ) องค์กรเดียว การถ่อมตนถือเป็นลักษณะพื้นฐานที่สำคัญลักษณะหนึ่ง การถ่อมตนเป็นคุณลักษณะของท่านนบี(ﷺ) บรรดาศาสนทูต และเป็นมารยาทของผู้ที่มีความศรัทธา ผู้ที่มีความถ่อมตนนั้นก็ได้รับการยกย่องจากผู้คนรอบข้าง สังคมมนุษย์จะเกิดความสามัคคีได้นั้น ต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติต่อกัน

คุณลักษณะการถ่อมตน แปลมาจากคำว่า التواضع ไม่หยิ่ง ยะโส โอ้อวด มาจากคำว่า التكبیر ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยนำเสนอคุณธรรมจริยธรรม การนอบน้อมถ่อมตน คือ التواضع การถ่อมตนเป็นกลางระหว่างความต่ำต้อยกับความอหังการ อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงห้ามมนุษย์จากความยโสทุก

รูปแบบ กล่าวคือ ไม่ว่าพฤติกรรมการยะโสนั้นจะมาในรูปของกริยาท่าทาง เช่น ท่าทางการเดิน หรือ คำพูด เช่น คุยโวก็ตาม (อัปดุลฮาгим วันแอะเลาะ , ม.ป.ป. : 40) คำชี้แจงของอัลกุรอานเกี่ยวกับ ลักษณะของบรรดาผู้ที่ภักดีก็คือ คุซอหรือนอบน้อมถ่อมตน สุขุมเยือกเย็นเสริมสร้างลักษณะความ อุตทนให้เสมือนเป็นเครื่องประดับและให้เป็นคุณสมบัติอันดีงาม (ยูซุฟ กอรอดอวีย์ , ม.ป.ป. : 93)

หลักฐานจากอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ (ﷻ) ได้ตรัส เกี่ยวกับ ความอ่อนน้อม ถ่อมตน และไม่ให้เย่อหยิ่ง ยะโส อัลลอฮ์ (ﷻ) ได้ตรัสในอายะฮ์อัลกุรอานไว้ว่า

﴿ وَلَا تَمْسِرْ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا كُلُّ ذَلِكُمْ كَانَ سَيْئًا عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴾

ความว่า “และอย่าเดินบนแผ่นดินอย่างเย่อหยิ่ง แท้จริงเจ้าจะแยกแผ่นดินไม่ได้เลยและจะไม่บรรลุ ความสูงของภูเขาทั้งหมดนั้น”

(อัลอิสรออ: 37-38)

﴿ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴾

ความว่า “และเจ้าอย่าหันแก้ม (ใบหน้า) ของเจ้าให้แก่ผู้คนอย่างยะโส และอย่าเดินไปตามแผ่นดิน อย่างไร้มารยาท แท้จริงอัลลอฮ์มิทรงชอบทุกผู้ที่ยิ่งจองหอง และผู้คุยโวโอ้อวด”

(ลูกมาน: 18)

ความนอบน้อมถ่อมตนเป็นบุคลิกลักษณะที่แสดงออกมาจากหัวใจอันยอมสยบกับ พระเจ้า นั่นคือ เขาไม่ยึดตำแหน่งศักดิ์ศรี ยศฐานันดาศักดิ์ หรือฐานะอันยิ่งใหญ่ของตนเองมาเป็น เครื่องกีดกันระหว่างปวงชน และลดตัวลงมาเสมอกับผู้ที่มุงยกย่องเขา ไม่ทำตัวให้สูงกว่าในทุกกรณี รู้จักยกย่องผู้อื่น ยอมรับความเห็นที่ถูกต้องของผู้อื่นโดยไม่เลือกกว่าจะเป็นผู้ใด ไม่มองผู้อื่นว่าต่ำต้อย กว่าตัวเอง (มัรวาน สะมะฮูน, ม.ป.ป. : 108)

แบบอย่างความนอบน้อมถ่อมตนของท่านนบี เกี่ยวกับความนอบน้อมถ่อมตนความ ง่ายตายและความเมตตาปราณีของท่าน บรรดาผู้ที่มีชีวิตอยู่ร่วมสมัยและมีโอกาสได้พบเห็นท่าน ทั้งหลายต่างก็เห็นพ้องกันว่าท่านเป็นบุคคลที่มักเริ่มทักทายการกล่าวสวัสดีต่อเหล่าสหายหรือเศาะ หาบะฮ์ของท่านก่อน ท่านจะปฏิบัติตนอย่างเต็มที่ต่อผู้ที่สนทนาด้วยไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ และ เมื่อจับมือให้สลามกับผู้ใด ท่านก็จะไม่เป็นฝ่ายดึงมือออกก่อน เมื่อท่านเดินมายังสถานที่ที่มีการชุมนุม ใดๆ ท่านก็จะนั่งลงในแถวสุดท้ายสุด ที่บรรดาสหายของท่านนั่งอยู่ก่อนแล้ว ท่านเคยเดินไปเทศนา และเคยแบกสินค้าไปขายด้วยตัวเอง ท่านไม่เคยแสดงการหยิ่งทะนงตัวหรือรังเกียจต่ออาชีพลูกจ้าง หรือกรรมกรเลย เช่นกันท่านยังเคยร่วมสร้างมัสยิดอัลมะดีนะฮ์ หรือร่วมสร้างสนาม เพราะท่านมัก ตอบรับคำเชิญของทั้งผู้เป็นไทและทาสด้วยดีเสมอ ท่านยินดีรับขอโทษ เคยปะเปียะเสื้อผ้า และซ่อม รองเท้า และช่วยเหลืองานบ้าน เคยขึ้นผูกเชือกบนหลังอูฐร่วมรับประทานอาหารพร้อมกับคนใช้

ช่วยเหลือในความต้องการของผู้อ่อนแอและยากไร้ และเขย่งบนพื้นดิน (อับลอสฮู นาคีห์ อุลวาน, 2547 : 51-52)

คุณธรรมจริยธรรมในการถ่อมตน เป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรยึดถือปฏิบัติ การถ่อมตนถือเป็นสัจธรรมที่ดั่งาม และความถ่อมตนสามารถที่จะพิชิตและครองครองหัวใจบุคคลรอบข้างได้ ดังนั้นผู้บริหารมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะการถ่อมตน และเป็นต้นแบบที่ดีแก่บุคลากรองค์กร เพื่อให้เกิดความน่าเลื่อมใสจากบุคลากรในองค์กรและคนรอบข้าง สิ่งดังกล่าวนี้ก็จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

2.3.1.6. ออดทน

ความอดทนในภาษาอาหรับใช้คำว่า “ซ็อบร์” ความหมายของคำว่า “ซ็อบร์” คือความอดทนและความหนักแน่นมั่นคง กล่าวคือ อดทนต่อสถานการณ์แห่งความสับสนและกังวลและยังคงยืนหยัดมั่นคงอยู่ หมายถึงความเข้มแข็งของบุคลิก ความเด็ดเดี่ยวเชื่อมั่น ความกล้าหาญทางศีลธรรมและความหนักแน่นมั่นคง (อัลลามะฮฺ ซัยยิด สุลัยมาน นัควี, 2546 : 37)

ความอดทนเป็นคุณธรรมจริยธรรมประการสำคัญที่อิสลามได้วางรากฐานให้แก่มุสลิมทุกคนซึ่งเป็นคุณธรรมที่กระตุ้นให้เกิดความพากเพียร พยายามเพื่อความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เมื่อมนุษย์ได้รับการทดสอบจากอัลลอฮฺ วิธีที่จะผ่านอุปสรรคหรือความทุกข์ยากต่างๆ ในชีวิตไปได้จะต้องอาศัยความอดทน อิสลามสอนให้มีความอดทน ให้แข่งขันกันในความอดทน ให้ตักเตือนกันและกันในความอดทน อดทนต่อความทุกข์ทรมานใจ ความยากจนการเสียชีวิต ทรัพย์สิน ต่อการพุดจาเสียดสีของผู้อื่น ต่อดินฟ้าอากาศ มีมานะในการทำงานไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก โดยปกติการทำงานที่เราทำนั้นต้องมีอุปสรรคขัดขวางทั้งสิ้น งานเล็กๆ ก็มีอุปสรรคน้อย งานใหญ่ก็มีอุปสรรคมาก กิจการงานดีก็มีข้อขัดตามส่วนของงานนั้น อิสลามสอนให้เราไม่ให้เกียจคร้านเพราะถ้าปล่อยให้ความเกียจคร้านครอบงำจะก่อให้เกิดความย่อท้อขึ้นได้ ความอดทนเป็นภาระที่หนักมาก ผู้ที่จะทำได้คือผู้ที่ศรัทธาอย่างมั่นคงต่ออัลลอฮฺเท่านั้น (มุณีเราะฮฺ บินตุ อับดุลฆะฆะฟูร์, 2532 : 72) มุสลิมนั้นจะได้รับผลบุญอันยิ่งใหญ่ เนื่องจากมีความอดทนและทำให้อีหฺมาน ของเขาเข้มแข็ง ในทางตรงกันข้ามคนที่ไม่มีความอดทน เขาก็เหมือนร่างที่ไร้ศรัทธาและเขาจะสิ้นศรัทธาไปอย่างรวดเร็ว (ฟารอมาช บินมุฮัมมัดเราะห์บ์, ม.ป.ป.: 58) ความอดทนเป็นสิ่งสำคัญที่ยิ่งใหญ่มาก เพราะเป็นรากฐานของการทำความดีต่างๆ ดังนั้น อัลลอฮฺจึงได้ทรงกำชับเกี่ยวกับความอดทนไว้ในอัลกุรอานซ้ำแล้วซ้ำอีกกว่า 80 แห่ง (มานพ วงศ์เสงี่ยม, ม.ป.ป.: 56) ความอดทนยังเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งซึ่งอิสลามพยายามปลูกฝังขึ้นมาในจิตใจของผู้ศรัทธาทั้งนี้เพราะมนุษย์ต้องเผชิญปัญหาที่ท้าทายหรือยั่วยุให้เขาต้องมีอารมณ์ โกรธ เกลียด เครียดและท้อแท้สิ้นหวังซึ่งอาจทำให้ทราบว่ามีมนุษย์ทุกคน

จะถูกพระเจ้าทดสอบด้วยความกลัว ความทิว การสูญเสียทรัพย์สิน ชีวิตและพืชผล ดังนั้นเมื่อสิ่งเหล่านี้มาประสบกับเขาเมื่อใด หากเขาเป็นผู้ศรัทธา เขาจะต้องตระหนักและยอมรับการทดสอบนั้นแต่โดยดีพร้อมกับกล่าวถ้อยคำแห่งการยอมรับสภาพนั้นว่า “อินนาลิลลาฮิ วะอินนา อิลัยฮิ รอญูอน” (แท้จริง เราเป็นของพระองค์ และยังพระองค์ที่เราต้องคืนกลับ) หลังจากนั้นให้วิงวอนด้วยความช่วยเหลือต่อพระเจ้า ด้วยความอดทนและดำรงนมาซ คนที่ทำเช่นนี้ได้ นั้นพระเจ้าจะอยู่กับเขา และพระองค์จะทรงประทานความเมตตาและช่วยเหลือเขา (บรรจง บินกาซัน, 2544 : 81) ขอบร์หรือความอดทนนั้นมิใช่เป็นแต่เพียงความดีที่เพิ่มเติมหรือเติมแต่งขึ้นแต่เป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับมนุษย์ในการลำดับหน้าตาหรือรูปการภายใน และเพื่อความเป็นสุขส่วนตัวพร้อมทั้งสังคมโดยรอบ จะไม่มีทางได้พบระเบียบแบบแผนการดำเนินชีวิตและพัฒนาการของโลกได้นอกเสียจากจะด้วยความขอบร์ ฉะนั้นขอบร์จึงถือเป็นสิ่งจำเป็นในระบอบการดำเนินชีวิตบนโลกดุนยา และจะไม่ได้พบกับความรุ่งเรืองบนโลกนี้และจะไม่ได้พบกับผลกำไรในอาคิเราะฮ์นอกเสียจากต้องพึงพาคำว่าขอบร์หรืออดทน(ยูซุฟ กอรอดอวีย์, ม.ป.ป. : 14) ขอบร์ หรือความอดทนนั้นถือเป็นจริยธรรมที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่งจากอัลกุรอาน และอัลกุรอานก็ได้เน้นหนักไว้ไม่ว่าจะเป็นสุเราะฮ์มัคกี ยะฮุกกีตีหรือสุเราะฮ์มะดานียะฮุกกีตี และถือเป็นจริยธรรมที่ถูกระบุไว้มากที่สุดในอัลกุรอานอีกด้วย ผู้วิจัยนำเสนอส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่กล่าวถึงความอดทนในอัลกุรอานดังนี้

﴿ تَتَّبِعُونَ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعَنَّ مِنَ الَّذِينَ آوَأُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَدَىٰ كَثِيرًا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴾

ความว่า แน่แน่นอนยิ่งพวกเจ้าจะถูกทดสอบ ในทรัพย์สินสมบัติของพวกเจ้าและตัวของพวกเจ้าและแน่นอนยิ่งพวกเจ้าจะได้ยินจากบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์ก่อนหน้าพวกเจ้า และบรรดาผู้ที่ให้มีภาคีขึ้น (แก่อัลลอฮ์) ซึ่งการก่อความเดือดร้อนอันมากมาย และหากพวกเจ้าอดทนและยำเกรงแล้ว แท้จริงนั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่เด็ดเดี่ยว

(อาลิอิมรอน: 186)

﴿ وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴾

ความว่า และแน่นอนผู้ที่อดทนและให้อภัย แท้จริงนั่นคือ ส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่นมั่นคง

(อิซซุรอ: 43)

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴾

ความว่า บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย! จงอาศัยความอดทน และการละหมาดเถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงอยู่ร่วมกับผู้อดทนทั้งหลาย

(อัล บะเกาะเราะฮ์: 153)

﴿وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾

ความว่า และเจ้าจงอดทน เพราะแท้จริงอัลลอฮ์จะไม่ทำให้รางวัลของผู้ทำความดี
หายไป

(ฮุด: 115)

﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا﴾

ความว่าและจงอดทนต่อสิ่งที่พวกเขากล่าวร้ายและจงแยกตัวออกจากพวกเขาด้วยการแยกตัวอย่าง
สุภาพ

(อัลมูซซัมมิล: 10)

จากบรรดาโองการข้างต้นได้บ่งบอกว่าบรรดาผู้ที่ปฏิบัติตามเรื่องความอดทน และ
ปฏิบัติตามบรรดาผู้อดทนตามที่ระบุในอัลกุรอานนั้นจะได้รับการชี้แจงโดยปราศจากความลังเลว่า
ตำแหน่งของความอดทนนั้นเป็นสิ่งสุดท้ายในศาสนา ความอดทนถือเป็นมารยาทที่มีเกียรติจากจรรยา
มารยาทของบรรดาผู้ศรัทธาความอดทนทำให้ตำแหน่งของบรรดาผู้ที่ซื่อและห้ำหั่น ความอดทนถือเป็น
เครื่องค้ำจุนอิสลามเป็นหลักการอันมั่นคงจากการศรัทธา ตามพหุัตนัยของอัลกุรอานนั้นความ
อดทนถือเป็นกุญแจและเป็นประตูของความผาสุกทั้งโลกนี้และโลกหน้า (ยูซุฟ กอรรอดอวีย์, ม.ป.ป.:
78-79)

นักวิชาการมุสลิมได้แบ่งความอดทนออกเป็น 3 ประเภท (ฟารอมาซ บิน มุฮำหมัด
เราะห์บ์ร, ม.ป.ป.: 58-59)

1. ความอดทนในการภักดีต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) โดยการกระทำในสิ่งที่พระองค์ทรง
บัญชาคนหนึ่งคนใดนั้นจำเป็นต้องอดทนทั้งก่อนและขณะที่ปฏิบัติอามัล เพื่อแสวงหาความโปรดปราน
จากอัลลอฮ์(ﷻ)

2. ความอดทนจากการฝ่าฝืน คนหนึ่งคนใดนั้นต้องมีความอดทน ที่จะต่อสู้กับการยั่ว
ยุ และหลอกล่อให้ทรยศและฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์(ﷻ)

3. ความอดทนในการเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เช่น การสูญเสีย
ทรัพย์สิน ป่วยไข้ และการตาย

ความอดทนถือเป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการ
ปฏิบัติตน เนื่องจากในชีวิตนั้นมีอุปสรรคต่างๆมากมายเกิดขึ้นเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่
การงาน หรือเรื่องส่วนตัว ผู้บริหารจะต้องมีความเข้มแข็ง อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง และ
ต้องใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เต็มที่ และแสดงอารมณ์ต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม เมื่อ
พบเจออุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ ความอดทนเท่านั้นที่จะช่วยให้ผ่านความทุกข์ยาก และเป็นพลัง

ขับเคลื่อนให้งานเดินหน้าไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร การศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องมีทักษะความรู้ในการบริหารควบคุมจิตใต้สำนึก และนำ ข้อคิดในอิสลามมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3.1.7. เสียสละ

อิสลามให้ความสำคัญต่อการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการอยู่ร่วมกันใน สังคม ทุกคนต้องมีมิตรไมตรีต่อกัน เอื้อเฟื้อและเสียสละให้แก่กัน การเสียสละเป็นเครื่องมือในการ สร้างมนุษย์ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้นการเสียสละถือเป็นคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญระหว่างมนุษย์ในการเป็นอยู่ร่วมอาศัยกันในสังคม เป็นการสร้างความสร้าง ความผูกพันให้เกิดขึ้นระหว่างกัน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเสียสละไว้ว่า

พจนานุกรมไทย (อ้างถึงในไตรภพ จตุรพานิชย์, 2548 : 7) ด้ให้ความหมายไว้ว่า เสียสละเพื่อส่วนรวม หมายความว่า การอุทิศ สละให้ มอบให้ ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับคำว่า อุทิศ ที่หมายถึง ตกลง กำหนด มุ่งหมาย เจาะจง เฟื่องถึง เห็นแก่สละให้ ทำเพื่อ

Allen & Mayer (1993, อ้างถึงในไตรภพ จตุรพานิชย์, 2548: 7-8) ได้กล่าวไว้ว่า การเสียสละ คือ ความพยายามอย่างทุ่มเทให้สุดความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร โดย แสดงออกถึงการใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เต็มใจ และพร้อมที่จะอุทิศร่างกายแรงใจ สติปัญญาใน การทำงานเพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าขององค์กร

อบูลหะซัน อาลี อัสนัดวี (2548 : 163) กล่าวว่า การเสียสละ หมายถึง การพยายาม ทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ให้บรรลุซึ่งเป้าหมายหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ แต่จุดประสงค์สำหรับผู้ ศรัทธา ที่สำคัญที่สุดนั้นคือการเชื่อฟังและปฏิบัติตามอัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงประสงค์พรอมกบมุ่งหวังต่อ ความพึงพอใจจากพระองค์ ด้วยการยอมรับบัพัญญูติ

จากแนวคิดการเสียสละเพื่อส่วนรวมข้างต้นนั้นมีความหมายที่สอดคล้องกับคำใน ภาษาอาหรับที่ว่า **تَقْدِيمِ الْإِنْسَانِ عَلَى نَفْسِهِ فِيمَا هُوَ فِي حَاجَةٍ إِلَيْهِ مِنْ أَمْرِ** ซึ่งมีความว่า **الْأَخْرَجَ تَوَابِ الْإِنْسَانِ** ความว่า การยอมเสียสละความจำเป็นของตนเองและยึดความจำเป็นของ ส่วนรวมมาก่อนในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณยา(โลกนี้) โดยหวังการตอบแทนผลบุญในโลกอาคีเราะฮ์ (โลก หน้า) การเสียสละ เป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานเป็นเครื่องมือสำหรับมนุษย์ต่อการอยู่ร่วมกันใน สังคม สร้างพฤติกรรมของมนุษย์ให้มีนิสัยเป็นคนที่ไม่ให้ความสำคัญต่อประโยชน์สุขของส่วนรวม มากกว่าประโยชน์สุขส่วนตัว เป็นสิ่งที่จะมาค้ำจุนและสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นสังคมการอยู่ร่วมกันจะเกิดความสงบสุขได้นั้น จำเป็นจะต้องสร้างพฤติกรรมด้านเสียสละให้ เกิดขึ้น เริ่มกันปลูกฝังจิตสาธารณะตั้งแต่สถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันเล็กๆ ของสังคม ไปสู่

สถาบันสังคม อิสลามได้ส่งเสริมให้มุสลิมเป็นมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพด้วยการปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ดังที่อัลลอฮ์(ﷻ)ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลายพึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิดและจงแสวงหาสื่อไปสู่พระองค์และจงต่อสู้และเสียสละในทางของอัลลอฮ์เถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อัลมาอิดะ: 35)

﴿ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ต่อสู้ดิ้นรนในทางของเราแน่นอนเราจะชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่พวกเขาสู่วางของเรา และแท้จริงอัลลอฮ์ทรงอยู่ร่วมกับผู้กระทำความดีทั้งหลาย”

(อัลอังกาบุต: 69)

﴿ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَنَّكُمْ ﴾

ความว่า “และแน่นอนเราจะทดสอบพวกเจ้าจนกระทั่งเราจะรู้ถึงบรรดาผู้ต่อสู้ดิ้นรน และบรรดาผู้หนักแน่นอดทนในหมู่พวกเจ้า และเราจะทดสอบการทำงานของพวกเจ้า”

(มูฮัมมัด : 31)

จากบรรดาโองการข้างต้น อัลลอฮ์(ﷻ) ได้กำชับแก่ผู้มีศรัทธาให้มีความหนักแน่นในการเสียสละ อุทิศตน และยืนหยัดอย่างมั่นคงต่ออุปสรรคต่างๆ การเสียสละและอุทิศตนนั้น นอกจากเป็นการดำรงชีวิตพื้นฐานแล้ว ยังส่งผลให้ประสบความสำเร็จในกิจการต่างๆ ดังนั้นอิสลามเปรียบเสมือนวิถีการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์แบบของมนุษย์ อิสลามให้ความสำคัญพร้อมกับกำชับในเรื่องการอุทิศตนและเสียสละ เนื่องจากการเสียสละนั้นเป็นการช่วยเหลือสังคมเพื่อนมนุษย์ให้มีความสุขสมดุลเกิดขึ้นระหว่างกัน และผู้ที่เสียสละอุทิศตนในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันถือเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่บ่งบอกถึงผู้เป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮ์ (ﷻ) ดังที่ท่านนบีมูฮัมมัด(ﷺ) ทรงวางนะไว้ว่า

(أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ)

ความว่า “มนุษย์ที่เป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮ์มากที่สุดคือมนุษย์ที่สร้างประโยชน์ให้กับเพื่อนมนุษย์มากที่สุด”

(รายงานโดยอ็อบรอฮิม: 6062)

รูปแบบการใช้ชีวิตของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ถือเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งหลาย ท่านได้ชื่อว่าเป็นผู้เสียสละอย่างแท้จริง มีชีวิตอยู่กับการเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะในด้านเผยแพรศาสนาอิสลามแก่ประชาชาติ ด้านความสุขส่วนตัว และท่านก็ได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น จากบรรดามิตรสหายของท่าน แบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) เป็นสิ่งต้นแบบของวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แบบอย่างดังกล่าวก็คือการเสียสละตนเพื่อผู้อื่น

จากการศึกษาข้างต้น การเสียสละ เป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องประพฤติตน เพื่อแสดงออกถึงความมุ่งมั่น และยืนหยัดในการบริหาร พร้อมกับแสดงพฤติกรรมการเสียสละถึงการเป็นต้นแบบแก่บุคลากรในองค์กร และคนรอบข้างดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องกระฉับกระเฉง เสียสละ และอุทิศตนในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษานั้นถูกมอบหมายจากบุคลากรในองค์กรและประชาชนให้เป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการการศึกษา ด้วยเหตุดังกล่าวผู้บริหารจะต้องเสียสละและอุทิศตนเพื่อภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างที่สุด และเป็นที่ยังพอใจจากอัลลอฮ(ﷻ)

2.3.1.8 ใฝ่หาความรู้

มุสลิมทุกคนต้องควรหาโอกาสเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาทักษะเพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ประสิทธิภาพของแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับการศึกษาหรือการแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ เมื่อมนุษย์มีความรู้ เขาก็สามารถที่จะปรับตัวให้สอดคล้องเข้ากับสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ (นิเลาะ แวกูเซ็ง, 2548 : 121) ความสามารถทางสติปัญญา มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่งและมันจะมีโอกาสพัฒนาหรือขยาย และกลายเป็นหนทางของการเผยแพรความรู้จากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนอีกรุ่นหนึ่ง และ ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าในอนาคตได้ตลอดไป (บรรจง บินกาชัน, 2546 : 3434)

ดังที่อัลลอฮ (ﷻ) ทรงตรัสใน อัล-กุรอานว่า

﴿فَرَأَى بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ وَإِنَّا أَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

ความว่า จงอ่าน ด้วยพระนามแห่งพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงสร้างผู้ทรงสร้างมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิดและพระผู้อภิบาลของเจ้านั้นทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้

(อัล-กอลัม: 1-5)

โองการดังกล่าว เป็นโองการแรกที่อัลลอฮ (ﷻ) พระองค์ทรงประทานให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) ในขณะที่ท่านได้ทำการวิเวก ปลีกตัวจากผู้คน เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงจากผู้คนทั้งหลายใน

ยุคสมัยนั้นที่ยังมงายสักการะบูชารูปปั้น และเป็นการค้นหาสัจธรรมต่อพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่แท้จริง ถือเป็นอัครรยั้ง เมื่อปรากฏโองการแรกที่อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงบัญชาให้หมอลาอิกัดญิบรีลนำมานั้นคือ คำว่า อิกเราะะฮ์ ที่มีความหมายว่า จงอ่านเถิดมุฮัมมัด ซึ่งญิบรีลได้กล่าวซ้ำถึงสามครั้งด้วยกัน มีรายงานจากอิมามบุคอรี ฮาดิษที่ 3 มีบันทึกไว้ว่า ญิบรีลทรงสั่งแก่ท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) จงอ่าน แต่ทุกครั้ง ท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) ก็ได้ตอบว่า “ฉันอ่านไม่เป็น” เป็นเช่นนี้สามครั้งด้วยกัน (เนื่องด้วยท่านไม่สามารถอ่านเขียนได้) แต่ที่ญิบรีลได้สั่งให้ท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) อ่านนั้น เป็นการบ่งบอกอย่างมีนัยว่า อิสลามเป็นศาสนาที่ไม่สนับสนุนให้มนุษย์นั้นอยู่กับการไม่รู้หนังสืออย่างเด็ดขาด จะสังเกตได้จากเหตุการณ์ที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) ถูกถาม ท่านก็จะตอบว่า “ฉันอ่านไม่เป็น” ญิบรีลก็จะกอดรัดตัวท่านหนักขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งการกระทำนี้ชี้ให้เห็นว่าในฐานะนบีของอัลลอฮ์ (ﷻ) จำเป็นต้องมีคุณลักษณะการมีพฤติกรรมแบบเพื่อจุดประกายแก่มนุษย์ให้หลุดพ้นจากการไม่รู้หนังสือ พร้อมกับหันมาให้ความสนใจและรักที่จะแสวงหาการเรียนรู้ นี่คือพื้นฐานหลักตามทัศนะอิสลาม ด้วยเหตุการณ์ดังกล่าวการไฝหาความรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนควรจะต้องมี เพราะสาระสำคัญของความรู้ตัวเองจะเป็นตัวชี้วัดถึงคุณค่าของการเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ ดังคำรัสของอัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงตรัสว่า

﴿يَرْزُقُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

ความว่า อัลลอฮ์จะทรงยกย่องเทอดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และบรรดาผู้ได้รับความรู้หลายชั้น และอัลลอฮ์ทรงรอบรู้อย่างยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ

(อัลมูญาดาละฮะ: 11)

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) บรรดาผู้รู้ และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ”

(อัลซุฆะร: 9)

เมาลานา ซัยยิด อิบูล อะลา เมาตุตี (2545: 3434) ได้อรรถาธิบายไว้ว่า มนุษย์นั้นมาพร้อมกับความความรู้ ต่อมาอัลลอฮ์ (ﷻ) พระองค์ทรงมอบวิชาความรู้ให้และทรงบันดาลความรู้ต่างๆ แก่มวลมนุษย์ ด้วยเหตุดังกล่าวอิสลามจึงเปิดกว้าง พร้อมกับส่งเสริมให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อสร้างบุคคลให้มีคุณภาพคุณภาพ เพราะการแสวงหาวิชาความรู้ นั้น จะทำให้บุคคลดังกล่าวนั้นได้รับรู้สิ่งข่าวสารต่างๆ เป็นผู้ที่มีความรู้ที่ชัดเจนที่ถูกต้อง นอกจากผู้แสวงหาความรู้จะได้รับความรู้แล้วยังได้รับผลบุญจากการศึกษาแสวงหาความรู้อีกด้วย ดังมีรายงานจากท่านอบู ฮุร็อยเราะฮ์ (ร่อฎีลลอฮูอันฮู) ว่า ท่านร่อซูล (ﷺ) ได้กล่าวว่า

(مِنْ سَلَكِ طَرِيقًا يَبْتَغِي فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَتَّعَبُ أَجْحَدَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يَصْنَعُ، وَإِنَّ الْعَالَمَ لَيَسْتَعْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَتَّى الْحِيتَانُ فِي الْمَاءِ وَفَضْلُ الْعَالَمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ، وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُورَثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَإِنَّمَا وَرَثُوا الْعِلْمَ، فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحِطِّ وَافِرٍ)

ความว่า “ผู้ใดที่เดินทางเพื่อแสวงหาแนวทางเพื่อให้ได้รับความรู้ อัลลอฮ์จะทำให้
ง่ายตายแก่เขาซึ่งแนวทางสู่สวนสวรรค์ บรรดาเมลาอิกะฮ์จะกางปีกเพื่อแสดงความความยินดีต่อผู้
แสวงหาวิชาความรู้ และแท้จริงแล้วสำหรับผู้รู้จะมีผู้วิงวอนขอภัยโทษให้แก่เขา สิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้า
ทั้งหลายและบนผืนแผ่นดิน แม้กระทั่งบรรดาฝูงปลาในท้องทะเล (ก็จะขอภัยโทษให้แก่เขา) แท้จริง
ความสำเร็จของผู้มีความรู้เหนือผู้ทำอิบาดะฮ์เพียงอย่างเดียว เปรียบเสมือนดวงจันทร์เต็มดวงที่
เหนือกว่าบรรดาหมู่ดวงดาว แท้จริงบรรดาผู้ที่มีความรู้คือทายาทของบรรดานบี บรรดานบีไม่ได้ทิ้ง
มรดกไว้เป็นเงินสินารหรือดิรฮัม แต่ทว่ามรดกที่บรรดานบีได้ทิ้งไว้ก็คือวิชาความรู้ ดังนั้น ผู้ใดที่ได้
ครอบครองมัน (คือได้ครอบครองความรู้) ถือว่าเขาผู้นั้นได้ ครอบครองส่วนที่ดีเลิศมากมายแล้ว”

(อะบูดาวูด: 3641)

Naceur Jabnoun (2548 : 115-122) กล่าวว่า อัลลอฮ์ (ﷻ) พระองค์ทรงสร้าง
สติปัญญาให้แก่มนุษย์ และพระองค์ทรงอำนวยประโยชน์แก่พวกเขา ดังนั้นผู้บริหารควรเป็นนัก
วางแผน พัฒนา และควรผลักดันวิสัยทัศน์ให้บรรลุเป้าหมายอย่างค่อยเป็นค่อยไป นิเลาะ แวอุเซ็ง
(2548 : 120) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความหลากหลายทางความคิด ความฉลาดและมีความสามารถ
พิเศษ มีพรสวรรค์ ตลอดจนมีทักษะความสามารถทางการสื่อสาร ดังกล่าวนี้อ้วนมีความจำเป็น
สำหรับผู้ที่จะเป็นผู้บริหารทุกคน (อัลฟารอบี , 2551 : 49) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำที่ดีนั้น
จะต้องมีความสมบูรณ์ทางสติปัญญาด้วย พร้อมกับมีความสมดุลระหว่างความสามารถทางกายและ
จิต และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการกำหนดนโยบาย

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การใฝ่หาความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับ
ผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องสร้างคุณลักษณะดังกล่าว
ให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าในองค์กรจะไม่เกิดขึ้น นอกจากต้องอาศัย
กระบวนการของความรู้ พร้อมทั้งมีความเชี่ยวชาญทั้งทางโลกและทางธรรม และสิ่งดังกล่าวจะส่งผล
ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

2.3.2 ด้านการครองคนของผู้บริหารสถานศึกษา

นอกเหนือจากอิสลามที่เป็นศาสนาที่มีจุดมุ่งหมายให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว อิสลามยังเน้นหนักในเรื่องการครองคนด้วยการสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคล มุณีเราะฮฺ บินตุ อับดุลอะซะฟูร (2532 : 75) กล่าวว่าอิสลามเป็นศาสนาที่กำลังทำให้มนุษย์กระทำความดีต่อกัน รองจากการเคารพภักดีพระเจ้า ดังนั้นอิสลามจึงส่งเสริมเรื่องมนุษยสัมพันธ์อย่างมาก รวมทั้งจริยธรรมในการปฏิบัติตนต่อบุคคลรอบข้าง ซึ่งมีนักวิชาการทำการศึกษาลักษณะด้านการครองคนและได้ให้ความหมายของการครองคนไว้ดังนี้

บุญชู แสงสุข (2554 : 42) ได้ให้ความหมาย การครองคนว่า การที่บุคคลมีคุณลักษณะการประพฤติ การปฏิบัติตนด้วยความยุติธรรมอันก่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน และยึดเหนี่ยวน้ำใจของบุคคลทั่วไป ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ ก้าวก่ายสิทธิประโยชน์ของผู้ได้บังคับบัญชา

วีรวัฒน์ ปันนิตามัย (2554 : 29-60) ได้ให้ความหมาย การครองคนว่า เป็นทักษะในการบริหารที่ส่งผลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลรอบข้าง ให้เกิดสัมพันธ์ที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

สุนทร ทองคำ (2554 : 6) ได้ให้ความหมาย การครองคนว่า พฤติกรรมหรือท่าทีของผู้บริหารที่แสดงออกถึงปฏิสัมพันธ์ต่อผู้ร่วมงาน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ

สุภัสสร รองแหยม (2552 :39) ได้ให้ความหมาย การครองคนว่า การครองใจผู้อื่นและรู้จักสร้างความผูกพันต่อกัน มองผู้อื่นในแง่ดีสานสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างแรงจูงใจให้เกิดการยอมรับปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้ร่วมงาน และสร้างความน่าเชื่อถือให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การครองคนหมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารเพื่อให้เกิดความเลื่อมใสแก่คนรอบข้าง มีความเมตตาสงสาร สุภาพอ่อนโยน เป็นแบบอย่างที่ดี ให้อภัยไม่ถือโทษ ปรึกษาหารือร่วมกัน และตัดสินใจพร้อมมอบหมายความสำเร็จแก่อัลลอฮ์ (ﷻ)

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองคน โดยการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) ดังปรากฏในอัลกุรอาน สุเราะฮ์ อาลี-อิมรอน อายะที่ 159 ว่า

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾

ความว่า เนื่องด้วยความเมตตาจากอัลลอฮ์นั่นเอง เจ้า (มุฮัมมัด) จึงได้สุภาพอ่อนโยนแก่พวกเขา และถ้าหากเจ้าเป็นผู้ประพฤติหยาบช้า และมีใจแข็งกระด้างแล้วไซ้ร้ แน่นนอนพวกเขาก็ยอมแยกตัวออกไปจากรอบๆ เจ้ากันแล้ว ดังนั้นจงอภัยให้แก่พวกเขา เถิด และจงขออภัยให้แก่พวกเขา

เขาด้วย และจงปรึกษาหารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลายครั้งเมื่อเจ้าได้ตัดสินใจแล้ว ก็จงมอบหมาย
แต่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักใคร่ผู้มอบหมายทั้งหลาย

(อาลี-อิมรอน: 159)

จากโครงการข้างต้นอัลลอฮ์(ﷻ) ได้บ่งบอกถึงบุคลิกในการครองคนนั้นประกอบด้วย

1. ความเมตตาและอ่อนโยน
2. ความเป็นแบบอย่างที่ดี
3. ให้อภัยไม่ถือโทษ
4. ร่วมกันปรึกษาหารือ
5. ตัดสินใจพร้อมมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์

2.3.2.1 ความเมตตาและอ่อนโยน

ความเมตตาสงสารเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการครองคน
อิสลามส่งเสริมให้มีความรัก เมตตา เอ็นดู ประรณาให้ผู้อื่นเป็นสุข มีน้ำใจกรุณา ช่วยเหลือกัน มี
ความเข้าใจและละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของผู้อื่น เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน บุคคลที่ได้รับความ
ทุกข์ยาก ตลอดจนให้ความเมตตาต่อสัตว์และพืช ด้วยความรำลึกในเมตตาของอัลลอฮ์(ﷻ) และหวัง
ความโปรดปรานของพระองค์ ความเมตตากรุณาเป็นคุณธรรมที่จะก่อให้เกิดความรักใคร่ หวังดี
ผูกพัน สนิทสนมอย่างแท้จริง จำเป็นต้องฝึกให้เกิดขึ้นในดวงจิตและแสดงออกเป็นนิจ (มุณีเราะฮฺ บินตุ
อับดุลอะซะฟูร, 2532 : 64) การปรองดองกันหรือการมีเมตตากันนั้น เป็นลักษณะที่สังคมขาดเสียมิได้
และเมื่อสังคมมีความปรองดอง และมีเมตตาต่อกัน สังคมนั้นจะยืนยงอยู่ได้อย่างผดุงโดยแท้จริง จะ
สังเกตได้จากสังคมแห่งอัลอิสลามในสมัยแรก เนื่องจากมีความปรองดอง และมีเมตตาต่อกันนี้เอง
(อับดุลฮากิม วันแอะเลาะ, ม.ป.ป. : 32-33) อัลลอฮ์ (ﷻ) ได้สรรเสริญเราะฮูล (ﷺ) และบรรดา
เศาะหาบะฮ์ไว้ในอัลกุรอาน ว่า

﴿ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ ﴾

ความว่า “มุฮัมมัดเป็นเราะฮูลของอัลลอฮ์ และบรรดาผู้ที่อยู่ร่วมกับเขา เป็นผู้
เข้มแข็งกล้าหาญต่อพวกปฏิเสธศรัทธา เป็นผู้เมตตาสงสารระหว่างพวกเขาเอง

(อัลฟัตฮ : 29)

สังคมมนุษย์ประกอบด้วยบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันทั้งในด้านฐานะเศรษฐกิจ
การศึกษา และระดับสังคม ผู้บริหารจึงต้องศึกษาสมาชิกในองค์กรรายบุคคล เนื้อหาความแตกต่างอัน
มากมายให้พบและเมื่อพบแล้วจำเป็นต้องให้ความเมตตาสงสาร ต้องแก้ไขปัญหาด้วยความเมตตา

จริงใจ เพื่อให้สมาชิกในองค์กรเกิดความอบอุ่นใจ และความมั่นใจ (กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 300) องค์อัลลอฮฺ (ﷻ) ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾

ความว่า แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวกเจ้าจงไกล่เกลี่ย ประนีประนอมกันใน
ระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้า และจงยำเกรงต่ออัลลอฮฺเถิด เพื่อพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา
(อัลหุจร้อต: 10)

ท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) นั้น เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับชนผู้ศรัทธา โดยเฉพาะด้านความ
มีเมตตา ซึ่งพระองค์อัลลอฮฺ (ﷻ) ได้เจาะจงสรรเสริญท่านไว้ในอัลกุรอาน ว่า

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴾

ความว่า “เราได้แต่งตั้งท่านเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อความเมตตา แก่ประชาชาติทั้งหลาย”

(อัลอัมบิยาอ : 107)

ความเมตตากรุณาเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ของผู้ศรัทธาต่อพระเจ้า เพราะ
อัลลอฮฺ (ﷻ) ทรงมีคุณลักษณะกรุณาปรานี ทรงเมตตาเสมอ มุสลิมจะต้องยึดมั่นต่อคุณลักษณะที่ดี
งามเหล่านี้ ให้คงอยู่ในส่วนลึกของจิตใจและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ความเมตตาหมายถึงเป็นกุศลทานหรือ
การบริจาค และวาจาที่ไพเราะ ในทางตรงกันข้าม อิสลามห้ามเรื่องการมีลักษณะเป็นคนใจแคบเพราะ
คนใจแคบสืมความโปรดปรานของ อัลลอฮฺ (ﷻ) ห้ามเรื่องการเห็นแก่ตัว โหดเหี้ยม การก่อความ
เดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น วิธีที่จะป้องกันตนให้พ้นจากความชั่ว คือ จะต้องปฏิบัติตามคำสอนในคัมภีร์อัลกุ
รอาน และแนวทาง (สุนนะฮฺ) ของท่านนบี (ﷺ) และควรจำคำสอนของท่านนบี (ﷺ) ให้ขึ้นใจว่า
“อัลลอฮฺ(ﷻ)จะไม่ทรงเมตตาแก่ผู้ที่ไม่เมตตาเพื่อนมนุษย์” ดังที่ท่านรอซูลุลลอฮฺ(ﷺ) ทรงวอนว่า

(مَنْ يُحْرِمِ الرَّفِيقَ، يُحْرِمِ الْخَيْرَ)

ความว่า “ผู้ใดถูกห้ามจากการมีความอ่อนโยน เขาก็ถูกห้ามจากความดีงาม”

(บันทึกลงโดยมุสลิม : 2592)

(إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّفِيقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮฺทรงรักความอ่อนโยนในกิจการทั้งปวง”

(บันทึกลงโดยบุคอรี : 5886)

จากการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความเมตตาสงสารนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมเนื่องจากเมื่อบุคคลมีความเมตตาสงสารต่อกัน เขาย่อมมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนี้เป็นสิ่งที่อิสลามนั้นส่งเสริมเป็นอย่างยิ่งให้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลทุกๆ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่จะต้องสัมผัสกับบุคคลหลายๆ กลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน เพื่อนครู ตลอดจนบุคคลทั่วไปในสังคม ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรที่จะต้องมีแบบอย่างด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นเกี่ยวกับความเมตตาสงสาร เพื่อเป็นการสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้นในองค์กรให้เปรียบเสมือนเรือนร่างเดียวกัน และนี่ก็คือสาเหตุของความสำเร็จในทุกๆ การงาน

2.3.2.2 ความเป็นแบบอย่างที่ดี

อิสลามเป็นแนวทางวิถีชีวิตให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมเป็นมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นมาได้ นั้น ก็ด้วยการประพฤติปฏิบัติในกรอบของวิถีอิสลาม ซึ่งหลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่อิสลามผลักดันแก่บรรดามุฮัมมัดนั้นก็คือการสร้างพฤติกรรมแก่ตนเองด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น แก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันในการปฏิบัติงานทุกด้านๆ เพราะนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ปฏิบัติตนในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เศาะหาบะฮ์ (บรรดาสาวก) ในทุกๆ กิจการงาน ดังที่อัลลอฮ์(ﷻ) พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า

﴿وَأَنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

ความว่า “และแท้จริง เจ้ามันอยู่บนคุณธรรมอันยิ่งใหญ่”

(อัล-กอลัม : 4)

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

ความว่า “โดยแน่นอน ในร่อซูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีสำหรับพวกเจ้าแล้ว”

(อัล-อะหซาบ : 21)

โอองการนี้อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงบอกแก่บรรดามุฮัมมัดที่มีความศรัทธาว่าท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ)บุคคลที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พวกเราต้องนำมาปฏิบัติเป็นแบบอย่าง นำมาเป็นบรรทัดฐาน รัฐธรรมนูญในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นหน้าที่สำหรับมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วบุคคลที่มีตำแหน่งทางสังคม ต้องหมั่นฝึกฝนตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมด้านการเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นและการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นก็ด้วยการสร้างมารยาทที่ประเสริฐ ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ได้บ่งบอกยกย่องผู้ที่มีมารยาทว่าเป็นผู้ประเสริฐ ดังที่ท่านทรงวางนะว่า (إِنَّ مِنْ خَيْرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا) ความว่า “ส่วนหนึ่งจากผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่าน คือ ผู้ที่มีมารยาทดีในหมู่พวกท่าน” (บันทึกโดยบุคอรี: 3559)

(مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ، كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُوزَارِهِمْ شَيْئًا)

ความว่า “ใครได้เรียกร้องเชิญชวนไปสู่แนวทางแห่งบทยุติ สำหรับเขาแล้วจะได้รับผลตอบแทน เหมือนกับผลตอบแทนของผู้ที่ได้ตามเขา โดยที่ไม่ได้ไปลดส่วนผลตอบแทนของพวกเขาแต่อย่างใด และใครได้เรียกร้องเชิญชวนไปสู่แนวทางที่หลงผิด สำหรับเขา(ผู้ที่เชิญชวน) จะได้รับบาป เหมือนกับบาปของบุคคลที่ได้ทำตามเขา โดยที่บาปของพวกเขาไม่ถูกลดลงแต่อย่างใด”

(บันทึกโดยมุสลิม : 2674)

ฮาดิษข้างต้น al-Nawawiy (1392:15/78) ได้อธิบายไว้ว่า ฮาดิษนี้เป็นการแนวทาง ปฏิบัติส่งเสริมให้มนุษย์มีคุณธรรมจริยธรรม พร้อมกับบอกถึงความประเสริฐของผู้ที่มีมารยาทที่ดีงาม นั่นก็คือแบบอย่างของท่านนบีที่ไว้วางกรอบเป็นแนวทางปฏิบัติ การเป็นแบบอย่างจึงเปรียบเสมือน กับการสร้างแนวทางแก่ผู้อื่นได้ดำเนินรอยตาม หากเราเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตามเขาก็จะ ได้ผลบุญนั้นเช่นกัน ในทางกลับกันหากเราเป็นต้นแบบการกระทำความชั่วแก่ผู้อื่นจะได้รับบาป เหมือนกับบาปของบุคคลที่ได้ทำตามเขาสอดคล้องกับฮาดิษของท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) ที่ท่านทรง วจนะไว้ว่า “مَنْ دَعَا إِلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أُجْرِهِ أَوْ قَالَ غَامِلِهِ” “ใครชี้แนะในการทำความดี เขาจะ ได้รับความดีเท่ากับคนที่ทำความดีนั้น”(บันทึกโดยมุสลิม : 1677) แบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรม ของท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) เป็นการปรับเปลี่ยนไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ก่อนที่นบีมุฮัมมัด (ﷺ) จะได้รับ ตำแหน่งเป็นศาสนทูตนั้น ท่านเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างแก่มนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และบรรดาผู้นำผู้ทรงคุณธรรม(อัล-คุลละฟาอ อ์-รอซิดีน) ก็ได้ เจริญรอยตามแบบอย่าง แนวทางของท่านนบี(ﷺ) ในการบริหารกิจการของประชาชาติอิสลาม พวก เขามีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบก็คนรอบข้าง เคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยฟะฮ์ท่านจะกำชับแก่บรรดาผู้นำอยู่เสมอว่า พวกเขาพึงรักษาการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลรอบข้างด้วยการมีนิสัยที่ถ่อมตน และมีคุณธรรม จริยธรรม ทุกครั้งเมื่อเคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยฟะฮ์จะออกประกาศคำสั่งใช้หรือคำสั่งห้ามประชาชน ท่านก็จะเริ่มว่า กล่าวตักเตือนให้บุคคลในครอบครัวของท่านปฏิบัติก่อน

อะหมัด อิบรอฮีม อบูซัยน (2553 : 221-228) ได้กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของ ผู้บริหารนั้น ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งที่ต้องพึงมี การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารแก่ บุคลากรหรือผู้ร่วมงานจะเกิดประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารต้องมั่นฝึกตนเองให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี อย่างสม่ำเสมอ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2547 : 19-29) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยกล่าวว่า การบริหารตนเป็นแบบอย่างที่ดี ต้องเป็นบุคคลที่ให้ ความสำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆด้าน ใน

ฐานะที่มีหน้าที่เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา จะพัฒนาบุคคลอื่นนั้นต้องพัฒนาตนเองก่อน นอกจากนี้การพัฒนาตนเองเป็นคนที่มีความดีคุณธรรม การบริหารก็จะได้รับความน่าเชื่อถือจากบุคคลทั้งในองค์กรหรือบุคคลภายนอก การบริหารก็จะได้รับความช่วยเหลือ และความร่วมมือจากทุกฝ่ายและจะทำให้ประสบความสำเร็จสูงขึ้น

จากการศึกษาข้างต้น คุณธรรมจริยธรรมการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นเป็นหลักการพื้นฐานที่จะช่วยให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการที่จะปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น เพราะการบริหารที่จะสามารถเกิดการพัฒนามีคุณภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษานั้น จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องวางตัวที่น่ายกย่องชื่นชม มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ใฝ่หาจากสุภาพมีเหตุผล มีความสุภาพอ่อนโยน ไม่เล่นนอบนวมและละทิ้งสิ่งที่ไร้ประโยชน์ดังกล่าวของนบีมุฮัมมัด (ﷺ) ที่ว่าจากความสวยงามของอิสลามของบุคคลหนึ่ง ก็ด้วยการละทิ้งสิ่งที่ไร้ประโยชน์ จริยธรรมอิสลามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน ดังกล่าวจะช่วยทำให้ผู้บริหารได้รับความเชื่อถือ เชื่อมั่นจากผู้ร่วมงาน ตลอดจนได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากผู้ร่วมงานซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าประสงค์ในที่สุด

2.3.2.3 ให้อภัยไม่ถือโทษ

สังคมแต่ละยุคสมัยเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ละยุคสมัยก็ได้สร้างรูปแบบการดำเนินชีวิตตามบริบทของสังคม โดยวางอยู่บนพื้นฐานของศาสนา กับกฎระเบียบทางสังคม ด้วยเหตุดังกล่าวอิสลามจึงมองว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มพันธุ์ ต่างที่ต้องเอื้อความสัมพันธ์ต่อกัน เพราะมนุษย์มาจากแหล่งกำเนิดและเป้าหมายเดียวกัน เปรียบเสมือนกับสมาชิกในครอบครัวหนึ่งที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่ออยู่ในสังคมเดียวกันย่อมยากที่จะหลีกเลี่ยงจากเกิดข้อขัดแย้งกัน อิสลามเลยให้ความสำคัญกับหลักการให้อภัยและไม่ถือโทษต่อกัน

การอภัยโทษไม่ถือโทษ เป็นคุณลักษณะพระนามหนึ่งของอัลลอฮ์ (ﷻ) นั่นคือ "อัลอะฟูว" (العفو) ที่มีความหมายว่า "ผู้ทรงให้อภัยยิ่ง" อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานถึง 5 ครั้งด้วยกัน เพื่อที่จะบอกให้มนุษย์ได้รู้ว่า พระองค์ทรงรักการอภัยและเป็นผู้ทรงให้อภัยยิ่งต่อปวงบ่าว อัลลอฮ์ได้ทรงกำชับให้ท่าน นบีมุฮัมมัด (ﷺ) ให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะให้อภัยแก่ผู้อื่น พร้อมกับไม่ใส่ใจกับความผิดของผู้อื่น แม้นว่าบุคคลเหล่านั้นจะศัตรูของท่าน ที่คอยสรรหาหรือสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจต่อท่านสักเพียงใดก็ตาม ท่านรอซูลุลลอฮ์ (ﷺ) เป็นบุคคลต้นแบบที่พวกเราควรสร้างความใกล้ชิด ด้วยการเจริญรอยตามแบบอย่างคุณธรรมจริยธรรมของท่าน ท่านเป็นบุคคลที่ให้อภัยโดยที่ท่านไม่เคยผูกแค้นอาฆาตต่อบุคคลที่คิดร้ายกับท่าน แต่กลับกันท่านจะขอต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) แก่คนเหล่านั้น โดยกล่าวว่า : "โอ้ พระผู้เป็นเจ้า! ได้โปรดนำทางกลุ่มชนของข้าพระองค์ด้วยเถิด แท้จริงพวก

เขาไม่รู้" ดังนั้น การที่จะสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในได้นั้น สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้เลยก็คือการให้อภัย ซึ่งเป็นที่มาของความร่วมมือ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมไปถึงความรักและความเห็นอกเห็นใจกัน อิสลามให้ความสำคัญกับการให้อภัยซึ่งจัดเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่สูงส่ง เนื่องจากความหลากหลายของบริบทสังคมมนุษย์ที่ย่อมมีการกระทบกระทั่งกัน การให้อภัยกันจึงเป็นสิ่งที่สร้างให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ ซึ่งอัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงยกย่องบุคคลที่ให้อภัยผู้อื่นและไม่ถือโทษ ว่าเป็นบุคคลที่พระองค์ทรงรัก อัลลอฮ์ ตรัสว่า

﴿ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴾

ความว่า"จงอภัยให้พวกเขาเถิด และจงละวาง (จากการถือโทษโกรธเคือง)พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์ ทรงรักบรรดาผู้ประพฤติดี"

(อัลมาอิดะฮ์ :13)

﴿ خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴾

ความว่า "เจ้า(มุหัมมัด) จงยึดไว้ซึ่งการให้อภัย และจงใช้ให้กระทำความดีที่ชอบ และจงพินหลังให้แก่ผู้โหดเหี้ยมทั้งหลายเถิด"

(อัลอะฮزاب: 199)

การให้อภัยไม่ถือโทษ คือการเอาชัยชนะต่อจิตใจตัวเองจะไม่ให้กระทำชั่ว ถือเป็นคุณลักษณะที่ยิ่งใหญ่ที่มุสลิมจะต้องสร้างมารยาทอันนี้ แท้จริงอัลลอฮ์(ﷻ) ได้พรรณนาตัวของพระองค์ว่า พระองค์นั้นเป็นผู้ที่ให้อภัย อัลลอฮ์ (ﷻ) ได้ทรงยกย่องและชื่นชมผู้ที่ให้อภัยไว้ในอัลกุรอาน และทรงนับว่ามั่นคือคุณลักษณะหนึ่งของบรรดาผู้ยำเกรง (มุตตะกีน) โดยที่พระองค์ทรงตรัสว่า:

﴿ سَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ

﴿ وَالصَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴾

ความว่า"และพวกเขาจงรีบรุดกันไปสู่การอภัยโทษจากพระเจ้าผู้อภิบาลของพวกเขาเถิด และไปสู่สวรรค์ซึ่งความกว้างของมันนั้นประดุจดั่งชั้นฟ้าและแผ่นดิน ซึ่งมันถูกเตรียมไว้แล้ว สำหรับผู้ที่ยำเกรง คือผู้ที่บริจาคทั้งในยามสุขสบายและในยามเดือดร้อน ผู้ที่ระงับ ความโกรธ และผู้ที่ให้อภัยแก่เพื่อนมนุษย์ และอัลลอฮ์จะทรงรักผู้ที่กระทำดีทั้งหลาย"

(อาลิอิมรอน : 133 – 134)

จากการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมด้านการให้อภัยข้างต้น สรุปได้ว่าผู้บริหารที่ดีนั้น ควรปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะเป็นผู้ให้อภัยและไม่ถือโทษต่อบุคลากรในองค์กรในสิ่งที่สามารถยืดหยุ่นได้และตักเตือนบุคลากรด้วยคำพูดที่อ่อนโยนแก่ผู้ร่วมงาน เพราะสิ่งดังกล่าวนี้จะสร้างบุคลิกของ

ผู้บริหารให้เป็นที่น่ายกย่องชื่นชม ผู้บริหารจะได้รับความเชื่อถือ เชื่อมมั่นจากผู้ร่วมงาน ตลอดจนได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากผู้ร่วมงาน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าประสงค์ในที่สุด

2.3.2.4 ร่วมกันปรึกษาหารือ

อิสลามเป็นแนวทางวิถีชีวิตให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมเป็นมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นมาได้ นั่น ก็ด้วยการประพฤติปฏิบัติในกรอบของวิถีอิสลาม ซึ่งหลักการอีกประการหนึ่งที่อิสลามผลักดันแก่บรรดามุฮัมมัด (ﷺ) ก็คือ การปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) ปฏิบัติเป็นแนวทางให้แก่ซอฮาบะฮ์ (บรรดาสาวก) ในทุกๆ กิจกรรมงาน

ปรึกษาหารือเป็นคำที่แปลมาจากภาษาอาหรับ الشُّورَى ตามหลักภาษาหมายถึงการนำเสนอสิ่งนั้นๆ และทำให้ความสวยงามของสิ่งนั้นๆ ปรากฏชัด (al zamakh shari 2 267) การปรึกษาหารือ หรือชुरอ เป็นการค้นหาข้อแนะนำ ความคิดเห็นที่เหมาะสมจากผู้ที่มีประสบการณ์ หลังจากนั้นนำมาพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปที่ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด (นิเลาะ แวอูเซ็ง, 2559: 201) การปรึกษาหารือเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่สำคัญของผู้บริหาร ดังที่อัลลอฮ์ (ﷻ) พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า

﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ﴾

ความว่า “และ (คือ) บรรดาผู้ซึ่งพวกเขาตอบรับโดยศุขภูมิต่อพระผู้อภิบาลของพวกเขา และพวกเขา ดำรงการนมาสการ และกิจการของพวกเขามีการปรึกษาหารือในระหว่างพวกเขา”

(อัล-ชुरอ 38)

﴿فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ﴾

ความว่า “ดังนั้น ท่าน (นบี) จงอภัยแก่พวกเขาและจงขอลอแก่โทษให้แก่พวกเขา และท่านจง ปรึกษาหารือกับพวกเขาในเรื่องกิจการ (ที่สำคัญ) ”

(อาลี-อิมรอน 159)

จากโองการข้างต้น อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงบ่งบอกถึงหลักการชुरอหรือการปรึกษาหารือ ในอิสลามถือเป็นรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตที่ต้องมีความเป็นส่วนร่วม ดังนั้นผู้นำองค์กรควรต้อง สนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร เพราะการปรึกษาหารือในทุกๆ กิจกรรมนั้นเป็นส่วน สำคัญที่จะส่งผลทำให้องค์กรประสบความสำเร็จดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ﷺ) บ่อยครั้งที่ท่านได้ทำการ ประชุมหารือกับบรรดาสาวก(ซอฮาบะฮ์) ของท่านจนกระทั่งท่านอบูฮุร็อยเราะฮ์ได้กล่าวว่า مَا رَأَيْتُ

أحدًا أكثر مشورة لأصحابه من رسول الله صلى الله عليه وسلم ความว่า “ฉันไม่เคยเห็นผู้ใดทำการ
 ปรีกษาหาหรือมากไปกว่าท่านรอซูล (ﷺ)” ในเมื่อสิ่งนี้เป็นกิจประจำของท่านนบี (ﷺ) ทั้ง ๆ ที่ท่านน
 บีมูฮัมมัด (ﷺ) ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมได้รับการชี้แนะจากวะฮยู แต่ท่านมิได้ละเลยจากการ
 ประชุมหาหรือเลย เพราะท่านทราบดีว่าชวรอหรือร่วมกันปรีกษาหาหรือ นั้นเป็นสิ่งจำเป็น ท่านนบี (ﷺ)
 ได้เน้นย้ำและปฏิบัติเป็นประจำ การปรีกษาหาจะมีประสิทธิภาพได้ก็ด้วยการมีคณะที่ปรีกษาที่มี
 ประสิทธิภาพเป็นขั้นตอนที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่ต้องสรรหาให้รอบคอบ เนื่องจากจะมีผลกับการ
 บริหาร ปฏิบัติงานดังที่ปรากฏจากวจนะของท่านนบีมูฮัมมัด (ﷺ) ที่ว่า

مَا بَعَثَ اللَّهُ مِنْ نَبِيٍّ ، وَلَا اسْتَخْلَفَ مِنْ خَلِيفَةٍ ، إِلَّا كَانَتْ لَهُ بِطَانَتَانِ : بَطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَتُحْضِرُهُ
 عَلَيْهِ ، وَبَطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْمُنْكَرِ وَتُحْضِرُهُ عَلَيْهِ ، فَالْمَعْرُوفُ مِنْ عَصَمَ اللَّهُ تَعَالَى

ความว่า “อัลลอฮ์ไม่ได้ส่งนบีและไม่ได้แต่งตั้งคอลีฟะ (ตัวแทน) นอกจากเขาจะมีที่ปรีกษา 2 ประเภท
 1.ปรีกษาใช้ให้กระทำความดี และคอยกระตุ้นส่งเสริม 2.ปรีกษาใช้ให้กระทำความชั่วและคอยกระตุ้น
 ส่งเสริม ดังนั้นผู้ที่ได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากความผิดคือ ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงปกป้องเขา”

(บันทึกโดยบุคอรี: 6659)

จากหะดีษข้างต้นท่านนบีมูฮัมมัด (ﷺ) ได้จำแนกที่ปรีกษาออกเป็นสองประเภท คือผู้
 ชี้แนะไปสู่การปฏิบัติที่ดีและไม่ดี ดังนั้นผู้นำองค์กรจำเป็นต้องพิจารณาคุณสมบัติของที่ปรีกษา ต้องเป็น
 ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ยืนหยัดอยู่ในอิสลาม มีความรัก ความเมตตา มีจิตใจที่อ่อนโยน และมี
 ความยุติธรรมดังนั้นขบวนการชวรอหรือการปรีกษาหาหรือ ถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญเป็นพื้นฐานอย่าง
 หนึ่งของการบริหารจัดการตามมโนทัศน์อิสลาม ด้วยเป็นการรวบรวมความคิดและมุมมองต่างๆ เพื่อ
 หาทางออกหรือตัดสินใจปัญหาาร่วมกันที่เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งใช้หลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการ
 บริหารจัดการ ซึ่งประเด็นที่นำเข้าสู่กระบวนการปรีกษาหาหรือ นั้น จะต้องเป็นประเด็นที่ไม่มีปรากฏ
 จากหลักคำสอนอิสลามที่มีพื้นฐานจาก อัลกุรอานและอัลฮาดิษของท่านนบี (ﷺ) มติปวงปราชญ์ และ
 หลักการกีลาส (การเทียบเคียงตัวบท) ทั่วไปของอิสลาม การให้หลักปรีกษาหาหรือเข้ามามีบทบาทใน
 การบริหารจัดการ เป็นการสร้างความเข้าใจและตระหนักระหว่างกันในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิด
 ขึ้นกับบุคลากรในองค์กร และยังส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันจนสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้ อย่าง
 สันติสุข

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ การร่วมกันปรีกษาหาหรือ เป็นหลักการหนึ่งที่มี
 ความสำคัญในการบริหารองค์กร เป็นการรวบรวมแนวคิดและหาทางออกร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารที่มี
 คุณภาพจำเป็นที่จะต้องให้หลักการร่วมกันปรีกษาหาหรือ บริหารเป็นทีมร่วมกันออกความคิดเห็นเพื่อ
 หาแนวทางของการบริหารจัดการองค์กรและข้อสรุปที่ดีที่สุด อีกทั้งการร่วมกันปรีกษาหาหรือจะเป็นตัว

ช่วยประสานความเป็นเอกภาพในองค์กร และที่สำคัญเลยก็คือ จะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2.5 การตัดสินใจพร้อมมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์

อิสลามคือวิถีชีวิตแห่งสัจธรรมที่ครอบคลุมรอบด้านของการดำรงชีวิตของมนุษย์ ภารกิจหลักของมนุษย์จำเป็นที่จะต้องใฝ่เรียนรู้ถึงหลักคำสอนของอิสลามที่ถูกต้อง นั่นก็เพราะศาสนาอิสลามนั้นเป็นศาสนาที่มาจากอัลลอฮ์(ﷻ) ดังนั้นทุกบทบัญญัติล้วนมีความสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่ทั้งนี้การดำเนินชีวิตของมนุษย์จะดำรงตนอยู่ตามครรลองของอิสลามหรือไม่ นั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับหลักอิหม่านหรือศรัทธา การตัดสินใจถือเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการบริหาร การตัดสินใจ คือ การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่สุดจากหลายๆ แนวความคิดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ดังนั้นมีนักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ดังนี้

Barnard (1969 : 305) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง ขั้นตอนทางปรัชญาที่นำมาวิเคราะห์และพิจารณาถึงทางเลือกต่างๆ โดยอาศัยเหตุผลและความเป็นจริงเกี่ยวกับทางเลือกเหล่านั้น

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548 : 276) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกจากหลายทางเลือก ที่คาดหวังว่าจะสร้างผลลัพธ์ที่พึงพอใจ หรือเป็นกระบวนการของการปฏิบัติเพื่อบริหารจัดการกับปัญหาหรือประเด็นที่เกิดขึ้น

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551 : 138) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การตัดสินใจ หมายถึง ขั้นตอนของวิธีการกลั่นกรองความคิดโดยการวิเคราะห์และพิจารณาถึงปัญหาหรือโอกาส เพื่อนำผลมาประเมินและกำหนดทางเลือกเหมาะสม ต่อการจัดการกับปัญหาหรือโอกาสที่เกิดขึ้น

จรรุญ เกหา (2554 : 28) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดทางเลือกของผู้บริหาร โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องในการตัดสินใจแก้ปัญหา

Pfifner & Presthus (อ้างถึงในรุสนี จูกอ, 2554 : 8) กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจนั้น เป็นกระบวนการใช้ความคิดในการเลือกปฏิบัติ เป็นแนวทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการคิดของผู้บริหารอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์และพิจารณาถึงประเด็นต่างๆ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อให้ส่งผลต่อเป้าประสงค์ที่วางไว้

การตัดสินใจที่ดีของผู้นำนั้นต้องมีความสอดคล้องกับหลักคำสอนอิสลาม ที่วางอยู่บนพื้นฐานมาจากอัลกุรอานและอัลฮาดิษ แต่หากไม่มีปรากฏหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลฮาดิษ

แล้ว ผู้นำก็สามารถที่จะทำการวินิจฉัยพร้อมกับตัดสินปัญหาต่างๆได้ (อาเรฟ หะยีหามะ 2554 : 45) ดังที่อัลลอฮ์ (ﷻ) ทรงตรัสไว้ว่า

﴿ وَمَا أَرْزَأْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾

ความว่า “และเรามีได้ให้คัมภีร์นี้ลงมาแก่เจ้า เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อให้เจ้าชี้แจง ให้แจ่มแจ้งแก่พวกเขา ในสิ่งที่พวกเขาขัดแย้งกัน และเพื่อเป็นการชี้แนวทางและเป็นความเมตตาแก่หมู่ชนผู้ศรัทธา”

(อันนะฮัล: 64)

﴿ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴾

ความว่า “ครั้นเมื่อเจ้าได้ตัดสินใจแล้ว ก็จงมอบหมายแต่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ ทรงรักใคร่ผู้มอบหมายทั้งหลาย ”

(อาลี-อิมรอน: 159)

จากโองการข้างต้นสรุปได้ว่า การตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น และ อาจเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การตัดสินใจดังกล่าวต้องมีความสอดคล้องกับอัลกุรอานและอัลฮาดิษ และคำวินิจฉัยหรือแนวคิดของปวงปราชญ์หรือ ด้วยเหตุดังกล่าวผู้บริหารหรือผู้นำนั้นควรเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจต่อหลักการของอิสลาม จึงจะสามารถวินิจฉัยต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีคุณภาพ (อบุลหะซัน อาลี อัลนัจวี, 2548 : 165) ดังที่นบีมุฮัมมัด (ﷺ) ได้กล่าวไว้ ความว่า “และขณะที่ท่านนบีได้ส่งมุอาซ ไปยังเมืองเยเมน ท่านได้กล่าวแก่มุอาซว่า ท่านจะตัดสินอย่างไร มุอาซตอบว่า ฉันจะตัดสินตามหลักการที่มีอยู่ในอัลกุรอาน ท่านได้ถามว่า หากไม่มีปรากฏในอัลกุรอาน เขาตอบว่า ฉันจะตัดสินตามแนวทางของรอซูล ท่านได้ถามว่า หากไม่มีปรากฏในแนวทางของรอซูล เขาตอบว่า ฉันจะวินิจฉัยโดยใช้ความคิดของตนเอง ท่านได้กล่าวว่า ขอขอบคุณพระองค์อัลลอฮ์ (ﷻ) ที่ได้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่ผู้แทนของรอซูล”(บันทึกโดยอิบนุฮัษมี: 334)

นิเลาะ แวอุเซ็ง (2551 : 85-86) ได้กล่าวถึงการตัดสินใจว่า เป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานของการบริหารการศึกษา ที่จะต้องพิจารณาเพื่อการตัดสินใจ การตัดสินใจดังกล่าวของผู้บริหารหรือผู้นำต้องสอดคล้องกับหลักการอิสลาม การตัดสินใจต่างๆ ควรสร้างความเข้าใจถึงความต้องการของบุคลากร บริบทต่างก่อนจะกำหนดเป็นนโยบาย ทั้งนี้เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร นอกจากนี้แล้วการสั่งการต่างๆ ควรขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรที่สามารถปฏิบัติได้ ดังที่นบีมุฮัมมัดได้กล่าวไว้บันทึกโดย อัลบุคอรี ความว่า “คนรับใช้ของท่านคือพี่น้องของท่าน อัลลอฮ์ (ﷻ) พระองค์ทรงกำหนดให้พวกเขาอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นอย่ามอบหมายภาระงานที่หนักเกินกว่าสิ่งที่พวกเขาจะปฏิบัติได้ แต่หากจำเป็นต้องกระทำ ท่านก็ควรที่จะช่วยเหลือพวกเขา” การตัดสินใจของผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความสามารถของบุคลากร

และการตัดสินใจของผู้บริหารควรที่จะมาจากการปรึกษาหารือ สิ่งดังกล่าวจะส่งผลต่อประสิทธิภาพ และจะช่วยให้ได้รับการสนับสนุนจากบุคลากร และเมื่อตัดสินใจแล้วผู้บริหารควรที่จะมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) นั่นคือหลักการตามวิถีทางแบบอิสลาม

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าการตัดสินใจ เป็นหลักการที่มีความสำคัญในการพัฒนาองค์กร ดังนั้นผู้บริหารจะมีประสิทธิภาพในการบริหารงานได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ผู้บริหารต้องสามารถวิเคราะห์และวินิจฉัยในเรื่องต่างๆ อย่างมีหลักการและเหตุผล โดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักพื้นฐานของอิสลาม โดยเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมแก่ผู้ร่วมงานในการตัดสินใจ จะส่งผลให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพ พร้อมมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์(ﷻ)

2.3.3 ด้านการครองงานของผู้บริหารสถานศึกษา

นอกเหนือจากอิสลามที่เป็นศาสนาที่มีจุดมุ่งหมายให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และในเรื่องการครองคนด้วยการสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลแล้ว อิสลามยังให้ความสำคัญกับการครองงานอีกด้วย มุณีเราะฮฺ บินตุ อับดุลฆะมาฟุร (2532 : 75) กล่าวว่า อิสลามเป็นศาสนาที่กำชับให้มนุษย์กระทำความดีต่อกัน รองจากการเคารพภักดีพระผู้เป็นเจ้า ดังนั้นอิสลามจึงส่งเสริมการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีเป็นอย่างมาก รวมทั้งจริยธรรมในการครองงาน การครองงานหรือการประกอบอาชีพในอิสลามนั้นต้องตระหนักในทุกๆ ด้าน เพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ () ดังนั้นเขาต้องรับผิดชอบในหน้าที่อย่างสุดความสามารถ สำหรับการครองงาน ซึ่งมีนักวิชาการทำการศึกษาและได้ให้ความหมายของการครองงานไว้ดังนี้

ความหมายด้านการครองงานของผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการได้ให้ความหมายของการครองงานไว้ดังนี้

บุญชู แสงสุข (2554 : 41) ได้ให้ความหมาย การครองงานว่า การที่บุคคลหรือผู้บริหารหน่วยงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความอดทนและใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สามารถทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายด้วยความเรียบร้อยรวดเร็วอย่างราบรื่นและถูกต้องตามกฎระเบียบของทางราชการ

วีรวัฒน์ ปันนิตามัย (2554 : 59-60) ได้ให้ความหมาย การครองงานว่า การสร้างแนวโน้มนโยบายที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่องค์การให้ความสำคัญ โน้มน้าวผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญด้วย

สุนทร ทองคำ (2554 : 6) ได้ให้ความหมาย การครองงานว่า การกระทำรวมทั้งทำที่ผู้บริหารแสดงออกมาเพื่อให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จเป้าหมาย

สุภัทสร รองแหยม (2552 :39) ได้ให้ความหมาย การครองงานว่า การบรรลุความสำเร็จจากงานที่ตนรับผิดชอบการมีความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย

อย่างดีการรู้จักงานที่ตนเองกำลังทำและทำงานอย่างมีความสุขการปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรมโดยยึดหลักความถูกต้องตามกฎระเบียบแบบแผนยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน

Al-Qawzi (1989: 13) กล่าวว่า การครองงาน เป็นกระบวนการต่างๆ การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโรงเรียนตามที่ได้ วางแผนและจัดระบบบรรลุผล

Mursi (1994 : 77) กล่าวว่า การครองงาน เป็นกระบวนการทำงานที่เน้นกิจกรรมทางการศึกษาให้มีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้วัตถุประสงค์ของสถาบันบรรลุผล

Al-Huqail (1992 :19, อ้างถึงใน Jubran Saleh, Ali Mohammad, 2551) กล่าวว่า การครองงาน เป็นกระบวนการควบคุมงานในแต่ละแผนกต่างๆ และการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองต่อสังคมที่มีความต้องการ และเป็นทิศทางของข้อกำหนดทางปรัชญาการศึกษาของสถาบัน

Jubran Saleh, Ali Mohammad (2551: 51) กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองงาน หมายถึง เป็นกระบวนการที่นำพาสมาชิกในองค์กรไปสู่การมีชีวิตที่มีประสิทธิภาพทั้งโลกนี้และโลกหน้าซึ่งบทบาทที่สำคัญของกระบวนการบริหารการศึกษาคือการระดมใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนไปสู่การบรรลุเป้าหมาย โดยที่สมาชิกทุกคนมีความสุข

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่าการครองงาน หมายถึง กระบวนการบริหารที่ส่งผลระบบการบริหารจัดการในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ อย่างเป็นระบบและมีแบบแผน ครอบคลุมพร้อมทั้งตรวจสอบได้

การครองงานด้านการบริหารการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะปัจจุบันเป็นช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายๆด้าน ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารจัดการทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยวิฤกษ์ดังกล่าวจึงเป็นการท้าทายอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร ต้องมีภูมิความรู้ ทักษะและความสามารถในการครองงาน รู้จักประยุกต์ร่วมกันทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล คุณภาพดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้นั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารเป็นสำคัญ ผู้บริหารที่สั่งสมประสบการณ์จนสามารถปฏิบัติงานอย่างมีความชำนาญและมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารนั้นมีทักษะการบริหารงาน ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันกิจกรรมด้านต่างๆ ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารที่ดี ที่มีคุณภาพควรประกอบไปด้วยความรู้ รวมถึงทักษะในการครองงาน ถ้ามีความรู้เพียงอย่างเดียวก็มีความสามารถได้เพียงแค่ออก หรือมีแต่ทักษะอย่างเดียวก็มีความสามารถเพียงแค่นำมาใช้ ดังนั้นจำเป็นสำหรับผู้บริหารต้องสร้างองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการครองงาน เมื่อมีทั้งความรู้และทักษะการครองงานแล้ว อิสลามต้องมีความตระหนักในทุกเวลา เพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮฺ (ﷻ) เพราะ มุสลิมรู้ว่าจะต้องถูกไต่สวนใน วันกิยามะฮ์ด้วย ดังนั้น

เขาต้องทำงานเต็มความสามารถ ไม่เอาอย่างคนเลวที่เลี้ยงงาน (มุณีเราะฮฺ บินตุอับดุลอะซะฟูร, 2532: 130) อัลลอฮฺ(ﷻ) ทรงตรัสในอัลกุรอานไว้ว่า

﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِن فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

ความว่า “ต่อเมื่อการละหมาดได้สิ้นสุดลงแล้วก็จงแยกย้ายกันไปตามแผ่นดิน และจงแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮฺ และจงรำลึกถึงอัลลอฮฺให้มากๆเพื่อว่าพวกเขาจะได้รับชัยชนะ”

(อัลญุมอะฮฺ: 10)

﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾

ความว่า “แท้จริง เราได้ทำให้สิ่งที่อยู่บนแผ่นดินเป็นที่ประดับสำหรับมัน เพื่อเราทดสอบพวกเขาว่าผู้ใดในหมู่พวกเขามีผลงานที่ดีเยี่ยม”

(อัลกะฮฟ: 7)

จากอายะฮ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าอัลลอฮฺ(ﷻ)สั่งให้มนุษย์นั้น นอกจากจะทำการอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮฺ (ﷻ) แล้วให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนบนโลกดุนยาให้ดีด้วย และบุคคลใดที่การปฏิบัติงานของเขา เขาก็จะต้องมีความเที่ยงตรงในการปฏิบัติดังกล่าว เห็นได้ว่าอิสลามนั้นให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานและจะต้องมีจริยธรรมที่ดีในการปฏิบัติงานด้วยดังคำกล่าวของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ)

(إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يُتَّقِنَهُ)

ความว่า “แท้จริง อัลลอฮฺจะทรงรักผู้ที่เมื่อเขาได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วเขาจะทำงานอย่างเป็นเลิศ”

(บันทึกโดยบัยฮากี: 333)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากอัลกุรอาน อัลฮาดิษและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อหลักคำสอน ถึงกระบวนการวิธีการต่างๆ การที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เป็นกระบวนการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเริ่มต้นด้วยเป้าหมายและเจตนาที่อิคลาศ
2. การสร้างผลงานและบริการคุณภาพ
3. การใช้เวลาและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
4. การตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาผลงาน
5. การให้ความสำคัญด้านปริมาณในสิ่งที่เป็นความดี
6. การให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่นและการริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

2.3.3.1 การเริ่มต้นด้วยเป้าหมายและเจตนาที่อิคลาศ

สิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานที่จะสร้างความสำเร็จขึ้นมาได้นั้น นอกจากด้านคุณภาพของงานที่ประจักษ์ชัดแล้ว อิสลามยังให้ความสำคัญกับการเริ่มต้นที่ดีอีกด้วย กล่าวคือคุณภาพนั้นต้องมาพร้อมกับจิตใจที่บริสุทธิ์หรือเจตนาที่อิคลาศนั่นเอง คุณภาพที่เกิดขึ้นจากภายในจิตใจของผู้ประกอบการงานใดๆ นั้น จะต้องมิเจตนาที่บริสุทธิ์ห่างจากเจตนาที่ไม่ดีทั้งหลายเช่น การโอ้อวด การทงตนเป็นต้น หากแต่การงานต่างๆ เหล่านั้นจะต้องบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ (ﷻ) เท่านั้น ดังที่ท่านนบี(ﷺ) ได้กล่าวว่า

(إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِ كُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَىٰ دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ إِلَىٰ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَىٰ مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ)

ความว่า “แท้จริงทุกๆ การงานจะขึ้นอยู่กับที่ตั้งเจตนาและแท้จริงทุกๆ คนจะได้รับ (การตอบแทน) ตามที่เขาได้เจตนาไว้ การอพยพของบุคคลใดเขาทำเพื่ออัลลอฮ์และเราะซูลของพระองค์ การอพยพของเขาก็จะเป็นไปเพื่ออัลลอฮ์และเราะซูลของพระองค์ และการอพยพของบุคคลใดทำเพื่อหวังผลจากสิ่งบนโลก หรือเพื่อหญิงที่ต้องการแต่งงานด้วย การอพยพของเขาก็จะเป็นไปตามเจตนาที่เขาได้อพยพมา”

(บันทึกโดย บุคอรี: 1400)

จากฮาดิษข้างต้น สรุปลได้ว่าทุกๆ การงานในอิสลามนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการตั้งเจตนาที่ บริสุทธิ์ เพื่ออัลลอฮ์ (ﷻ) องค์กรเดียว ต้องห่างไกลจากคุณลักษณะที่อิสลามไม่พึงประสงค์ ดังเช่นการโอ้อวด จอหงอ หลงในตำแหน่ง เพราะคุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นคุณลักษณะชัฏตอน (มารร้าย) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความบริสุทธิ์ใจในการบริหารเนื่องจากการบริหารนั้นถือเป็นอิบาดะฮ์อย่างหนึ่ง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนาที่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ (ﷻ) ด้วย

2.3.3.2 การสร้างผลงานและบริการคุณภาพ

เมื่อมีเจตนาที่บริสุทธิ์แล้ว ผลลัพธ์ที่ตามมา ก็จะส่งผลในการทำงานของคุณบุคคลดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพ เป้าหมายของงานไม่ใช่แต่เพียงนามเท่านั้น แต่อิสลามให้ความสำคัญต่อผลของงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งเป็นสิ่งสามารถมองเห็นและจับต้องได้ ดังที่อัลลอฮ์(ﷻ) ตรัสว่า

﴿ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิด(มุหัมมัด) ว่าพวกท่านจงทำงานเถิด แล้วอัลลอฮ์จะทรงเห็น

การงานของพวกท่าน และรอซูลของพระองค์และบรรดามุอ์มินก็จะเห็นด้วย”

(อัตเตอาบะฮ์: 105)

จากโองการข้างต้นสรุปได้ว่า อัลลอฮ์()ได้กำชับแก่มุสลิมทั้งทำงานและสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ ดังนั้นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ควรที่สร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ควรสร้างผลงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นสิ่งที่จะมารันทัดถึงความสำเร็จในการบริหาร

2.3.3.3 การใช้เวลาและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

อิสลามให้ความสำคัญกับเวลา เวลานั้นนับเป็นสิ่งที่มีความค่า ดังนั้นบุคคลใดที่ไม่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของเวลา ย่อมเป็นผู้ที่ขาดทุน ดังที่อัลลอฮ์(ﷻ) ทรงตรัสว่า

﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾

ความว่า “ขอสาบานด้วยกาลเวลา (หรือเวลาเย็น) แท้จริง มนุษย์ นั้น อยู่ในการขาดทุน”

(อัลอิสร : 1-3)

Ibn Kathir (2000: 14/452) ได้อธิบายโองการนี้ว่า มนุษย์นั้นหลงระเหิงจนกระทั่งอยู่ในสภาพของบุคคลที่ขาดทุนและสร้างความหายนะให้เกิดขึ้นกับตนเอง เว้นแต่บุคคลที่มีความศรัทธา ที่ได้ปฏิบัติความดีด้วยอวัยวะร่างกายของพวกเขา และบุคคลที่สั่งใช้กันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม หลีกห่างสิ่งที่ต้องห้าม และบุคคลที่สั่งเสียกันในเรื่องสัจธรรมให้มีความอดทน บุคคลดังกล่าวนี้จะได้ชัยชนะทั้งโลกนี้และโลกหน้า อิสลามห้ามมุสลิมเป็นคนที่มึนงงที่ขบถขบถ พลัดวันประกันพรุ่ง ปล่อยเวลาผ่านไปโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของการประกอบกิจการงาน ท่านอิบนุ อุมร์ กล่าวว่า

(وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرَ الْمَسَاءَ إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرَ الصُّبْحَ وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرْضِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ)

ความว่า “หากท่านมีชีวิตในยามเช้าก็อย่าได้รอเวลาเย็น แต่หากท่านอยู่ในเวลาเย็นก็อย่าได้รอเวลาเช้า จงรีบฉวยโอกาสก่อนที่ ท่านจะเจ็บป่วย และก่อนที่ท่านจะเสียชีวิต”

(บันทึกโดยบุคอรี: 6416)

นอกจากเวลาแล้ว ก็จะต้องใช้เวลาให้เกิดความคุ้มค่า โดยที่ไม่ละเลยหรือปล่อยทิ้งไว้จนกระทั่งทำให้หมดไปโดยไม่เกิดประโยชน์ ดังที่อัลลอฮ์(ﷻ) ทรงเตือนไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿إِنَّ الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้สรวุ่ยสรวุ่ยนั้นเป็นพวกพ้องของเหล่าชัยฏอน และชัยฏอนนั้นเนรคุณต่อพระเจ้าของมัน”

(อัลอิสรอ: 26-27)

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ(2547: 667) ได้อธิบายไว้ว่า การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย หมายถึง การใช้จ่ายที่หมดไปในแนวทางที่ไม่อยู่ในความของการจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์(ﷻ) ซึ่งเป็น

แนวทางที่นำไปสู่การฝ่าฝืนต่อพระองค์ ฉะนั้นบุคคลใดก็ตามที่พึงปฏิบัติหรือได้ใช้เวลาหมดไปด้วยแนวทางดังกล่าว เขาจึงเปรียบเสมือนเป็นมิตรสหายของชัยฏอน(มารร้าย) เพราะชัยฏอนมันเป็นบุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งใช้ของพระเจ้าของมัน ด้วยสาเหตุดังกล่าวบุคคลที่ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยจึงถูกจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับชัยฏอน

จากหลักฐานข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในการบริหารนั้นย่อมมีกระบวนการต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญ ดังนั้นอิสลามจึงให้ความสำคัญด้านการใช้เวลาให้เกิดความคุ้มค่าอย่างที่สุดเท่าที่สามารถกระทำได้ อย่างปลัดวันประกันพรุ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญตระหนักกับการใช้เวลาอย่างเต็มที่ให้คุ้มค่า นอกจากมันจะช่วยเสริมสร้างผู้บริหารให้เกิดวินัยแล้ว ยังส่งผลให้เกิดความเลื่อมใสแก่บุคคลรอบข้าง และจะได้รับการตอบแทนที่ยิ่งใหญ่จากอัลลอฮฺ(ﷻ)

2.3.3.4 การตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาผลงาน

นอกจากกระบวนการการครองงานข้างต้นแล้ว ประการต่อมาที่จะเป็นตัวเสริมสร้างให้งานนั้นเกิดประสิทธิภาพ ก็คือการตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาผลงาน ซึ่งนับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้งานเกิดคุณภาพ การตรวจสอบยังจัดเป็นกระบวนการขั้นตอนที่คอยเสาะหาความบกพร่องที่เกิดขึ้นจากงานเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และยังเป็นกระบวนการการป้องกันความบกพร่องเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาโดยที่ไม่สามารถรับรู้ล่วงหน้าได้ เมื่อการบริหารจัดการและกระบวนการต่างๆ พบว่ามีข้อบกพร่องเกิดขึ้น จำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงสาเหตุแล้ววินิจฉัยเพื่อนำปรับปรุงพัฒนา แม้ว่าไม่พบสิ่งผิดปกติใดๆ แต่อิสลามก็ยังกำชับให้มีความสำคัญแก่มุสลิม ในเรื่องการตรวจสอบดูแล ดังท่านนบี (ﷺ) ได้กล่าวกำชับให้มุสลิมทำการตรวจสอบ การงานต่างๆให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งท่านนบี(ﷺ) ได้กล่าวดุอาบขอพรให้แก่บรรดาประชาชาติของท่านอย่างสม่ำเสมอด้วย ดุอาบที่ว่า

(اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةٌ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي إِلَيْهَا مَعَادِي، وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلْ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ)

ความว่า"โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า ขอทรงปรับปรุงแก้ไขศาสนา ของข้าซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของข้าพระองค์ ขอทรงปรับปรุงโลกคุณ ยาของข้าซึ่งเป็นที่แห่งการมีชีวิตของข้าพระองค์ และขอทรงปรับปรุงโลกอาคิเราะฮฺของข้า ซึ่งเป็นที่คืนกลับของข้าพระองค์ ขอพระองค์ทรงประทานให้ชีวิตของข้าเป็นการเพิ่มพูนความดีทุกประการแก่ข้าพระองค์ และขอทรงประทานให้ความตายนั้นเป็น การพักผ่อนแก่ข้าพระองค์จากสิ่งที่ชั่วร้ายทั้งหลาย"

(บันทึกโดยมุสลิม: 2720)

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาผลงานมีความจำเป็นในการบริหารจัดการ เป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานของตนเองและหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

เพื่อนำมาแก้ไขและพัฒนากระบวนการต่างๆ ขององค์การให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสอดส่องดูแล และติดตามงานในหน่วยงาน เพื่อนำไปพัฒนาสู่คุณภาพที่ดีกว่า

2.3.3.5 การให้ความสำคัญด้านปริมาณในสิ่งที่เป็นความดี

นอกจากการครองงานที่ได้กล่าวข้างต้น ประการต่อมาที่ส่งผลให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพก็คือ การส่งเสริมให้มีวินัยในหน้าที่ด้วยการสร้างนิสัยให้มีความเพียรพยายาม และมีความอดุสาหะเร่งรีบที่จะทำในสิ่งดี ผลของการเป็นผู้ที่มีระเบียบ และเสริมสร้างการมีวินัยในตนเอง ยึดถือกฎระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานอย่างเคร่งครัด ตลอดจนเป็นผู้ที่สร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ ในคุณงามความดีทั้งหลาย อัลลอฮฺ(ﷻ) ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَلِكُلِّ وَجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيَهَا فَاسْتَبِيحُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

ความว่า “และสำหรับแต่ละประชาชาตินั้น ต่างก็มีทิศทางหนึ่ง ซึ่งประชาชาตินั้นผินไปสู่ ดังนั้นพวกเจ้าจงแข่งขันในความดีทั้งหลายเถิด ที่ใดก็ตามที่พวกเจ้าปรากฏอยู่อัลลอฮ์ก็จะทรงนำพวกเจ้ามาทั้งหมด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่ง”

(อัล-บาคอเราะ: 148)

﴿وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ﴾

ความว่า “และในการนี้บรรดาผู้แข่งขัน จงแข่งขันกันเถิด”

(อัล-อัล-มุกฎ็อฟฟีฟีน: 26)

นบีมุฮัมมัด(ﷺ) ได้ปลุกดันและส่งเสริมให้ประชาชาติของท่าน ประกอบคุณงามความดีให้มากและเร่งรีบในช่วงเวลาที่ยังมีร่างกาย สุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงก่อนจะประสบกับการเจ็บป่วย ดังหะดีษที่ท่านนบี ได้สั่งเสียแก่อาบูซุร ที่ว่า

(اعْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سُقْمِكَ وَغِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ)

ความว่า “จงฉวยโอกาสกระทำ ห้าประการ ก่อนอีกห้าประการจะมาถึง วัยหนุ่มของท่าน ก่อนความชราจะมาหา สุขภาพที่ดีของท่านก่อนความ เจ็บป่วยจะมาหา ความร่ำรวยของท่าน ก่อนความยากจนจะมาหา เวลาว่างของท่าน ก่อนภาระที่ยุ่งได้มาหาการมีชีวิตของท่านก่อนความตายจะมาหา”

(บันทึกโดยอัล อัลบานี: 3355)

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การสนับสนุนหรือส่งเสริมบุคลากรทำให้ความสำคัญด้านปริมาณในสิ่งที่เป็นความดี เป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้มีหน้าที่เป็นผู้นำองค์กร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรสร้างบุคลิกที่ส่งเสริมให้บุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญด้านปริมาณในสิ่งที่เป็นความดี

2.3.3.6 การให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่นและการริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

สำหรับขั้นตอนสุดท้ายของการครองงานที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า ก็คือด้านพฤติกรรมของผู้นำองค์กรในแง่ของการแสดงออก รวมถึงการปรับตัวให้สอดคล้องเข้ากับบริบทของสถานการณ์ต่างๆ พร้อมกับการปรับทัศนคติ ด้านวิสัยทัศน์ แผนงาน ปฏิรูป แนวคิด วิธีการ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และส่งเสริมให้บุคลากรมีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ สร้างอิสระในการทำงาน ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก แก่บุคลากรในองค์กร

อัลลอฮ์ (ﷻ) สร้างธรรมมาพร้อมกับสร้างความยืดหยุ่น และประทานความคิดแก่มวลมนุษยชาติ เพื่อที่พวกเขาจะสามารถนำความคิดสิ่งดังกล่าวออกมาใช้อย่างเกิดประสิทธิภาพ ใช้สติปัญญาในการคิดวิเคราะห์และสรรค์สร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมที่อยู่ร่วมกัน ฟังพาทอาศัยกัน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่พระองค์(ﷻ) ทรงสร้างพวกเขาและประทานความสามารถที่มากมายแก่พวกเขา ดังนั้นท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ได้ปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่างแก่พวกเรา บ่งบอกให้พวกเราเห็นว่า คุณลักษณะการยืดหยุ่นและเรียบง่ายของท่านนั้นเป็นต้นแบบในการปฏิบัติแก่บรรดามนุษยชาติ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ) ได้กล่าวไว้ว่า

(يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَسَكِّنُوا وَلَا تُنْفِرُوا)

ความว่า “พวกเจ้าจงทำให้ง่ายอย่าทำให้ยาก และจงทำให้สบายใจอย่าทำให้ตื่นตระหนก”

(บันทึกโดยอาบูดาอูด: 4835)

จากคำกล่าวของท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ)ข้างต้นกล่าวได้ว่า อิสลามได้กำชับแก่มุสลิมและบรรดาผู้นำทั้งหลาย ควรสร้างความยืดหยุ่นระหว่างกัน และร่วมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันให้เกิดการผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อยหรือเป้าหมายที่เกิดขึ้นพร้อมกับสร้างความสุข และเปิดโอกาสทางความคิดให้เกิดความคิดที่สร้างสรรค์ในการทำงานและแก้ปัญหาต่างๆขององค์กร และสร้างโอกาสการสรรค์สร้างผลงานอย่างมีคุณภาพ

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า อิสลามมุ่งเน้นการสร้างผลงานให้เกิดประสิทธิภาพให้มนุษย์เอื้อต่อกัน ให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่นและการริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น

ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความยืดหยุ่นในระบบการทำงานและการริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในการบริหารสถานศึกษา เพราะมันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพให้เกิดขึ้น ดังกล่าวนี้อธิบายว่าการปฏิบัติงานนั้นเปรียบได้เป็นตัวแทนของอัลลอฮ์ (ﷻ) ที่ทำหน้าที่บนผืนแผ่นดิน ซึ่งการบริหารสถานศึกษานั้นก็เป็นภารกิจหนึ่งในการกระทำหน้าที่ ที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จบนโลกนี้และจะส่งผลให้ได้รับกับภาคผลที่ยิ่งใหญ่ในโลกหน้า การปฏิบัติคุณงามความดีอย่างดีที่สุดเพื่อความพึงพอใจของอัลลอฮ์ (ﷻ) ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวนี้จะเป็นปัจจัยที่จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายในที่สุด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรีชา อยู่ภักดี (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัย “เรื่องการศึกษาปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3” สรุปผลของการวิจัยพบว่า ทั้งรายด้านและรายข้อของการปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในปรากฏว่าอยู่ในระดับมาก สำหรับรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ปรากฏสูงที่สุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านการครองคน รองลงมา คือคุณธรรมจริยธรรมด้านการครองตน และคุณธรรมจริยธรรมด้านการครองงาน ตามลำดับ สำหรับผลการเปรียบเทียบที่จำแนกตาม ความคิดเห็นของข้าราชการครู กับกรรมการปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลปรากฏว่า คุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้านนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

ไพรัตน์ คำก้อน (2551) ได้สรุปผลที่ได้จากการ “ศึกษาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายภูผาทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า” คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านนั้นอยู่ในระดับมาก สำหรับรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ปรากฏสูงที่สุด เรียงตามลำดับมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ คุณธรรมจริยธรรมต่อสังคม คุณธรรมจริยธรรมวิชาชีพคุณธรรมจริยธรรมต่อผู้รับบริการ คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองตามลำดับ ในด้านของการเปรียบเทียบที่ได้จำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน ที่มีต่อคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ผลปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยที่สำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.05 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

ชอหมาด ไบหมาดป็นจ้อ (2554) ได้สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมมาภิบาลในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล” สรุปผลที่ได้จากการวิจัยทั้ง 6 ด้าน ได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ธรรมาภิบาลอยู่ในระดับสูง ได้แก่ การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตาม

หลักคุณธรรม การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักความรับผิดชอบ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักนิติธรรม การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักความโปร่งใส การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักการมีส่วนร่วม และการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักความคุ้มค่า และเมื่อมีการเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์ทางการบริหาร และระดับการบริหาร พบว่าทั้ง 6 ด้านนั้นไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่างกัน

สลิลทิพ ชูชาติ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีการปฏิบัติมากคือ การครองตนตามหลักขรราวาสธรรม รองลงมาด้านการครองคนตามหลักพรหมวิหารธรรม และด้านการครองงานตามหลักอิทธิบาทธรรม ตามลำดับ 2) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ ผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา ที่จำแนกตาม เพศ อายุ และขนาดของสถานศึกษา ที่มีความแตกต่างกัน พบว่า ทุกด้านนั้นไม่แตกต่างกัน

มีรพีต มะยูโซ๊ะ (2551) ได้สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “แบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา” สรุปผลวิจัยดังนี้ 1) ผลการวิจัยในภาพรวมและรายด้านนั้นอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทั้งหมดก็ปรากฏว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ในการเป็น “แบบอย่างจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา” 2) การเปรียบเทียบที่ได้จำแนกตามเกณฑ์ เพศ ประสบการณ์การทำงานนั้นมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติระดับความสำคัญที่ .05 สำหรับเกณฑ์ผลการจำแนกตามอายุของผู้บริหารและบุคลากรครูนั้น ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน ทาง “แบบอย่างของจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา” 3) ข้อเสนอแนะแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติงานครูอิสลามศึกษา ก็คือ ทำงานด้วยความตั้งใจ และเต็มที่กับงานทำงาน มีวินัยต่อเวลาต่อเวลา ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ให้งานเสร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ด้านการปฏิบัติตน คือ จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนเพื่อนร่วมงาน และบุคคลรอบข้างโดยยึดปฏิบัติตามแนวทางอิสลามอย่างเคร่งครัด และด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ควรให้ความช่วยเหลือแก่เด็กนักเรียน เพื่อนครู และบุคคลรอบข้างอย่างสม่ำเสมอ สร้างกาลยานมิตรที่ดีกับผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และบุคคลรอบข้างในชุมชน

ยุทธนา เฉลียวชาติ (2559) ได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาจำนวน 10 คน เพื่อศึกษาภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารและได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านคุณธรรม เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สังกัดภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 และ ได้สังเคราะห์ผลจากแบบสอบถามจากผู้บริหารกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่างจากครูผู้สอน 1) จากการศึกษาภาวะผู้นำด้านคุณธรรมในบริบทพบว่า 1) ควรมีหลักภาวะผู้นำในการบริหารโดยใช้หลัก พรหมวิหาร 4 หลักสัปปุริสธรรม 7 ส่วนในด้านของครูผู้สอนมีความต้องการให้ผู้บริหารใช้หลักการครองตน ครองคน ครองงานและหลักธรรมาภิบาล 2) ผู้ร่วมงานยอมรับในภาวะผู้นำที่มีหลักประชาธิปไตย หลักธรรมและหลักคุณธรรม ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ ความสามารถในการถ่ายทอด 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผู้ร่วมงานยอมรับคือ ผู้บริหารที่มีความเก่ง ความกล้า รู้จักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติ 2) การวิเคราะห์ภาวะผู้นำจากการการสัมภาษณ์ผู้บริหารทั้ง 10 คนพบว่า มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า 1) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง และหนักแน่นในจุดยืนของตน 2) ผู้บริหารจำเป็นต้องยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและผู้อื่น 3) ผู้บริหารมีคุณธรรมและตระหนักถึงการปฏิบัติในสิ่งที่ผิด 4) ผู้บริหารมีความกระตือรือร้นและกล้าตัดสินใจ 5) ผู้บริหารต้องใช้หลักในการคัดเลือกคนให้เหมาะกับงาน 6) ผู้บริหารมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีการดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาในรูปแบบของประชาธิปไตย โดยผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบทั้งหมด 7 ด้านคือ หลักสัปปุริสธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักจริยธรรม ด้านการสื่อสารในองค์กร ด้านความร่วมมือในองค์กร ด้านวัฒนธรรมในองค์กร และด้านผู้นำในการเปลี่ยนแปลง 3) เกณฑ์ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำในบริบท ทั้ง 7 ด้าน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูพบว่ามีความเห็นด้วยในระดับมาก

สมพิศ สุขปัญญา (2549) ได้ค้นคว้าวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของผู้นำได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหน่วยงาน ด้านการเปลี่ยนแปลง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีทุกด้าน และระดับคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมของผู้นำนั้น ส่งผลต่อคุณธรรมของผู้ที่อยู่ในระดับกลาง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ 0.1 ส่วนพฤติกรรมของผู้นำมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรมในการครองตน

ครองคน ครองงาน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 พฤติกรรมผู้นำที่เน้นงาน และเน้นการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมโดยรวมในระดับกลางโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.1

สมพร แพรม้วน (2551) ค้นคว้าวิจัยเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงบุรี จากผลการวิจัยพบ คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในทุกด้าน ผลการจากการเปรียบเทียบพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากขนาดของสถานศึกษา มีการรับรู้คุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนของผู้บริหาร คณะครู ที่มีความแตกต่างทาง อายุ เพศ วุฒิต่างการศึกษา ส่งผลให้การรับรู้คุณธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

รมรันตร์ แหมไธสงค์.(2554)ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในการครองตน การครองคน และการครองงาน ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เมื่อพิจารณาผลการวิจัย สรุปได้ว่า ทั้งรายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการครองคน รองลงมาด้านการครองงาน และด้านการครองตน ตามลำดับ

ศิวพร พิลานนท์. (2555) สรุปผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมด้านการครองตน ครองคน และการครองงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปรากฏว่า 1) พฤติกรรมด้านการครองตน ครองคน และการครองงานของครู อยู่ในระดับมากทั้งรายด้านและรายข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการครองตน รองลงมา ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบที่จำแนกผู้บริหาร ผู้แทนครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏว่า ทั้งรายด้านและรายข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยยะที่ระดับ .05 3) สำหรับข้อเสนอแนะนั้นปรากฏว่า ด้านการครองตน พบว่า 3 ลำดับแรกที่มีการเสนอแนะมากที่สุด คือ ครูควรมีความขยันหมั่นเพียร อดทนในการทำงาน และพูดจาสุภาพ ไพเราะเป็นมิตรกับทุกคน ตามลำดับ ด้านการครองคน ปรากฏว่า 3 ลำดับแรกที่มีการเสนอแนะมากที่สุด พบว่า ครูควรมีความยุติธรรม มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อกับผู้อื่น ตามลำดับ และด้านการครองงาน ปรากฏว่า 3 ลำดับแรกที่มีการเสนอแนะมากที่สุด พบว่า ครูควรปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับมอบหมายให้ดีที่สุด มีความคิดที่สร้างสรรค์ และศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ผลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นส่วนที่จะมาสร้างวุฒิภาวะการณืเป็นผู้นำมืออาชีพในด้านการบริหาร สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาแก่บุคลากรในสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นคณะครู นักเรียน และบุคคลภายนอก เนื่องจากคุณธรรมจริยธรรมนั้นจะส่งผลให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เมื่อผู้บริหารเป็นที่เคารพ เป็นที่น่ายกย่อง การบริหารงานต่างก็จะมีประสิทธิภาพตามมา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ 2) ศึกษาเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ใน 3 ด้าน ได้แก่ การครองตน การครองคน และการครองงาน ผู้วิจัยมีวิธีการตามลำดับขั้นตอน ซึ่งมีเนื้อหาและรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 แบบแผนการวิจัย

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาศาสนาและครูผู้สอนวิชาสามัญในโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสอนศาสนาควบคู่สามัญจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2562 โดยมีโรงเรียนทั้งหมด 18 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น 432 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาศาสนาและครูผู้สอนวิชาสามัญ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 208 คน

การวิจัยในครั้งนี้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) มีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยความเชื่อมั่น .95 เปอร์เซนต์ ($e=0.05$) มีวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

การแทนค่าในสูตร

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

e แทน ระดับของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

สามารถแทนค่าสูตรจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{432}{1+432(0.05^2)}$$

$$n = \frac{432}{2.08}$$

$$n = 208$$

ดังนั้นจึงได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 208 คน

จากนั้นผู้วิจัยกำหนดขนาดเลือกกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนโดยคำนวณหาอัตราส่วนจากจำนวนประชากรของแต่ละโรงเรียน และทำการสุ่มแบบง่ายจากกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนโดยมีรายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงเรียน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1: จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนประชากร	การคำนวณหาอัตราส่วน	ขั้นตอนอัตราส่วน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1 โรงเรียนพัฒนศาสตร์วิทยาคลองยาง	13	$\frac{208 \times 13}{432}$	6.25	6
2 โรงเรียนวุฒิศาสตร์วิทยานุสรณ์	17	$\frac{208 \times 17}{432}$	8.18	8
3 โรงเรียนเอกภาพศาสนวิษณุ	48	$\frac{208 \times 48}{432}$	23.11	23
4 โรงเรียนประทีปศึกษา	4	$\frac{208 \times 4}{432}$	1.92	2
5 โรงเรียนภูมิสวรรค์วิทยา	7	$\frac{208 \times 7}{432}$	3.37	3
6 โรงเรียนวิทยาการอิสลาม	36	$\frac{208 \times 36}{432}$	17.33	17
7 โรงเรียนอรรรอยยานพิทยานุสรณ์	21	$\frac{208 \times 21}{432}$	10.11	10
8 โรงเรียนญาชีเราะฮพิทยานุสรณ์	13	$\frac{208 \times 13}{432}$	6.25	6
9 โรงเรียนมุสลิมพรัตน์วิทยา	14	$\frac{208 \times 14}{432}$	6.74	7
10 โรงเรียนอุทยานศึกษาระยะปี	79	$\frac{208 \times 79}{432}$	38.03	38
11 โรงเรียนฮิดายาตุตตินาวางวิทยา	29	$\frac{208 \times 29}{432}$	13.96	14
12 โรงเรียนมุสลิมวังทอง	20	$\frac{208 \times 20}{432}$	9.62	10
13โรงเรียนทองคำวิทยานุสรณ์	16	$\frac{208 \times 16}{432}$	7.70	8
14 โรงเรียนดวงแก้วอิสลามนุสรณ์	15	$\frac{208 \times 15}{432}$	7.22	7
15 โรงเรียนประกอบธรรมอิสลาม	13	$\frac{208 \times 13}{432}$	6.25	6
16 โรงเรียนสันติวิทยา	54	$\frac{208 \times 54}{432}$	26	26
17 โรงเรียนสกุลศาสน์วิทยากระบี่	10	$\frac{208 \times 10}{432}$	4.81	5
18 โรงเรียนประทีปธรรมมูลนิธิ	23	$\frac{208 \times 23}{432}$	11.07	11
	432	—	207.92	208

3.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) มุ่งศึกษาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาตัวชี้วัดของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของลิเกิร์ต (Likert) คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด โดยกำหนดระดับคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 ตามลำดับ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2554: 127) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ตอน ตามรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นรูปแบบเลือกตอบ (Check list) มีจำนวน 4 ข้อ เป็นคำถามที่เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2: แบบสอบถามปลายปิดที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ระดับการให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3: แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

3.3.2 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1: ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามจากอัลกุรอาน อัลฮาดิษ และทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ขั้นที่ 2: กำหนดขอบเขตเนื้อหาและองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม

ขั้นที่ 3: พัฒนาตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบเพื่อสร้างเป็นข้อคำถามในรูปแบบสอบถาม

ขั้นที่ 4: นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของแนวคำถาม ความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา และสำนวนที่ใช้แบบสอบถาม

ขั้นที่ 5: นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index : IOC) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2554 : 138) โดยผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจสอบมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิตรงกับสาขาการบริหารและการจัดการศึกษาอิสลาม ที่มีประสบการณ์ด้านการวัดผลหรือวิจัย จำนวน 1 คน และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชาจำนวน 2 คน จากนั้นได้ทำการพิจารณาผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้

เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สันติ บุญพิรมณ์, 2557: 94) โดยมีค่าเพียงตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.80 ขึ้นไป

ขั้นที่ 6: นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำการพิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง

ขั้นที่ 7: นำแบบสอบถามไปศึกษานำร่องกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) หาค่าความสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม (Internal Consistency) โดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งผลของการทดสอบพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

ขั้นที่ 8: นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอแก้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำอนุมัติ หลังจากนั้นจึงได้จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อเป็นการแนะนำตัวของผู้วิจัยจากคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อขอความอนุเคราะห์แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลของประชากรกลุ่มตัวอย่างถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ และเก็บรวบรวมด้วยตัวผู้วิจัยเอง

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งในตอนต้นที่ 1 และตอนที่ 2 นั้น ผลปรากฏว่าการตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ จำนวน 208 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับตอนที่ 3 แบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์จำนวน 139 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 67 จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1.1 คำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของแบบสอบถามคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านและหาค่าเฉลี่ยโดยรวมทั้ง 3 ด้าน

3.5.1.2 เกณฑ์การให้คะแนน

ก. แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่เป็นร้อยละ

ข. แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ โดยการกำหนดคะแนนตามเกณฑ์การแสดงระดับความคิดเห็นในแต่ละรายการ หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, John W., 1981) เป็นการแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลขคณิต 5 กลุ่ม ในการแปลความหมาย ดังนี้ คือ

1.00 – 1.49 หมายถึง ไม่เป็นแบบอย่างอย่างมาก

1.50 – 2.49 หมายถึง ไม่เป็นแบบอย่าง

2.50 – 3.49 หมายถึง เป็นแบบอย่างปานกลาง

3.50 – 4.49 หมายถึง เป็นแบบอย่างมาก

4.50 – 5.00 หมายถึง เป็นแบบอย่างมากที่สุด

ค. แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ของข้อเสนอแนะ

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ระดับข้อมูลทางสถิติเพื่อนำไปแปลผลโดยใช้ค่าสถิติดังนี้

1. คำนวณค่าความถี่ และอัตราค่าร้อยละ วิเคราะห์สถานภาพข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการจำแนกระดับความถี่และวิเคราะห์ค่าร้อยละ

2. ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยการนำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้ t-test dependent โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว F-test กรณีพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอค่าความถี่และอธิบายถึงระดับของความถี่ของข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ มีรายละเอียดการนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 208 คน แบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

ตอนที่ 3: ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

ตอนที่ 4: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาศาสนาและครูผู้สอนวิชาสามัญ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ จำนวน 208 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 4.1: จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

รายการ	จำนวน (n=208)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	79	37.9
หญิง	129	62.0
รวม	208	100
2. อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	19	9.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n=208)	ร้อยละ
25 – 34 ปี	130	62.5
35 – 44 ปี	49	23.5
45 ปีขึ้นไป	10	4.8
รวม	208	100
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	19	9.1
ปริญญาตรี	185	88.9
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.9
รวม	208	100
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1-5 ปี	100	48.0
6-10 ปี	61	29.3
มากกว่า 10 ปี	47	22.5
รวม	208	100

ตาราง 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์สถานการณ์สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอเป็นจำนวนร้อยละของข้อมูลจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเกือบ 2 เท่า คือ 129 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชายจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 ในด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-34 ปีจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 35-44 ปีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 และรองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไปจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ตามลำดับ ในด้านระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระดับปริญญาตรีจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 88.9 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 ปี และรองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 สำหรับด้านประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 1-5 ปีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาคือ 6-10 ปี 61 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 และมีอายุมากกว่า 10 ปี 47 คนคิดเป็นร้อยละ 22.5 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ แสดงรายละเอียดตามตาราง 4.2 -4.5

ตาราง 4.2: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ในภาพรวม

คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม	ระดับคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการครองตน	4.26	0.05	มาก
2. ด้านการครองคน	4.29	0.03	มาก
3. ด้านการครองงาน	4.26	0.04	มาก
รวมเฉลี่ย	4.27	0.05	มาก

จากตาราง 4.2 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การแสดงคุณธรรมจริยธรรมอิสลามเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการครองคน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.03) รองลงมาด้านการครองตน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.05) และด้านการครองงาน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.04)

ตาราง 4.3: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

การครองตน	ระดับคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารรับฟังข้อเสนอแนะของบุคลากร	3.95	0.80	มาก
2. ผู้บริหารนำหลักคำสอนของอิสลามเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเอง	4.38	0.66	มาก
3. ผู้บริหารมีความอดทนต่อคำพูด และการกระทำที่ไม่ดี ของเพื่อนร่วมงานและผู้อื่นได้	3.99	0.81	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การครองตน	ระดับคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. ผู้บริหารสามารถควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ตนเองมุ่งหวัง	4.11	0.82	มาก
5. ผู้บริหารเป็นแบบอย่างด้านการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การถือศีลอดสุนัต การละหมาดสุนัต การอ่านอัลกุรอาน	4.48	0.70	มาก
6. ผู้บริหารแสดงตนถึงการละเว้นจากอบายมุข เช่น การสูบบุหรี่ เล่นพนัน นินทาหรือว่าร้ายผู้อื่น	4.34	0.78	มาก
7. ผู้บริหารมีสัจจะ พูดจริงทำจริง และรักษาสัญญา	4.10	0.76	มาก
8. ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น มีความเสียสละ และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม	4.27	0.75	มาก
9. ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมอ่อนน้อมถ่อมตนเสมอ	4.24	0.67	มาก
10. ผู้บริหารเป็นคนที่รอบคอบและไม่ประมาทในการปฏิบัติงาน	4.24	0.72	มาก
11. ผู้บริหารใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร้อย	4.25	0.69	มาก
12. ผู้บริหารมีความพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน	4.36	0.68	มาก
13. ผู้บริหารมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	4.27	0.65	มาก
14. ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมให้เห็นถึงความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่และขอบคุณ(ชูกร) ในสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ประทานให้มา	4.43	0.70	มาก
15. ผู้บริหารมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี มีความยุติธรรมกับทุกคน	4.20	0.76	มาก
16. ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมตามกาลเทศะ	4.53	0.64	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.26	0.05	มาก

ตาราง 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ด้านการครองตน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.05) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก

ไปน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมตามกาลเทศะ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.53, S.D. = 0.64) รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างด้านการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การถือศีลอดสุนัต การละหมาดสุนัต การอ่านอัลกุรอาน (\bar{X} = 4.48, S.D. = 0.70) ผู้บริหารมีความพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.68) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติตนน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารรับฟังคำตักเตือนของบุคลากร (\bar{X} = 3.95, S.D. = 0.80)

ตาราง 4.4: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองคน
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

การครองคน	ระดับคุณธรรมจริยธรรม อิสลาม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสและเอ็นดูแก่ผู้น้อย	4.31	0.69	มาก
2. ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคลากรด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อองค์กรและผู้ร่วมงาน	4.24	0.69	มาก
3. ผู้บริหารทักทาย ถามไถ่ทุกข์สุขครุและเสริมสร้างขวัญกำลังใจครุอยู่เสมอ	4.22	0.72	มาก
4. ผู้บริหารพูดจาสุภาพอ่อนโยนและเป็นมิตรกับทุกคน	4.25	0.70	มาก
5. ผู้บริหารแก้ปัญหา อุปสรรคต่างๆ อย่างนุ่มนวลอ่อนน้อมถ่อมตน	4.12	0.62	มาก
6. ผู้บริหารมอบหมายงานแก่บุคลากรด้วยคำพูดที่สุภาพ	4.32	0.62	มาก
7. ผู้บริหารรับฟังเหตุผลการประพตติมิตรระเบียบของบุคลากรเพื่อพิจารณาให้อภัย	4.21	0.73	มาก
8. ผู้บริหารสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างคู่ขัดแย้งเพื่อไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความพึงพอใจ	4.25	0.65	มาก
9. ผู้บริหารยอมรับความเห็นต่างของผู้อื่นตรงไปตรงมาไม่ขัดกับหลักคำสอนของอิสลาม	4.32	0.65	มาก
10. ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร	4.46	0.68	มาก
11. ผู้บริหารรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการตัดสินใจ แล้วมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์(ซบ.)	4.46	0.73	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การครองคน	ระดับคุณธรรมจริยธรรม อิสลาม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
12. ผู้บริหารวินิจฉัยสั่งการในเรื่องต่างๆอย่างมีหลักการและเหตุผลโดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการของอิสลาม	4.41	0.66	มาก
13. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ประเด็นสำคัญต่างๆในโรงเรียน	4.34	0.67	มาก
14. ผู้บริหารประเมินครูโดยใช้หลักเกณฑ์ของโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน	4.20	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	4.29	0.03	มาก

ตาราง 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ด้านการครองคน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.03) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68) ผู้บริหารรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการตัดสินใจ แล้วมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.73) ผู้บริหารวินิจฉัยสั่งการในเรื่องต่างๆอย่างมีหลักการและเหตุผลโดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการของอิสลาม ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.66) และค่าเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติตนน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารประเมินครูโดยใช้หลักเกณฑ์ของโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.68)

ตาราง 4.5: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองงาน
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

การครองงาน	ระดับคุณธรรมจริยธรรม อิสลาม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารอธิบายให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง รู้และเข้าใจถึงทิศทางการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนและ สิทธิประโยชน์พึงได้รับอย่างโปร่งใสไม่ปิดบัง	4.26	0.71	มาก
2. ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์ ตรวจสอบได้	4.32	0.73	มาก
3. ผู้บริหารเป็นผู้มีอุดมการณ์อิสลาม เพื่อพระองค์อัลลอฮ์องค์	4.37	0.73	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การครองงาน	ระดับคุณธรรมจริยธรรม อิสลาม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เดี่ยว โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง			
4. ผู้บริหารสามารถเลือกคนที่เหมาะสมกับงานโดยพิจารณา ศักยภาพด้านความรู้ความสามารถและความถนัดเพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน	4.34	0.67	มาก
5. ผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุน และนิเทศติดตามการ ทำงานของบุคลากรให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่ กำหนด	4.37	0.68	มาก
6. ผู้บริหารเน้นการให้บริการที่ดีโดยไม่มุ่งเน้นผลกำไร	4.14	0.65	มาก
7. ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุความสำเร็จ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอย่างประหยัด และคุ้มค่าที่สุด	4.25	0.67	มาก
8. ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่น ริเริ่มสร้างสรรค์ใน การปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นอย่างมาก	4.35	0.69	มาก
9. ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อเทคนิคและวิธีการทำงานใหม่ๆ ของ บุคลากรอยู่เสมอ	4.20	0.68	มาก
10. ผู้บริหารมอบรางวัลตอบแทนแก่บุคลากรโดยพิจารณา จากคุณภาพของผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้	4.10	0.77	มาก
11. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของงานที่ตอบสนอง ความต้องการของสังคม	4.26	0.64	มาก
12. ผู้บริหารสร้างบรรยากาศการทำงานให้มีความสุขสนุกสนาน และเอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร	4.13	0.80	มาก
13. ผู้บริหารให้ความอิสระแก่บุคลากรในการตัดสินใจในงานที่ ตนเองรับผิดชอบภายใต้กรอบกฎระเบียบของโรงเรียน	4.25	0.67	มาก
รวมเฉลี่ย	4.26	0.05	มาก

ตาราง 4.5 แสดงผลการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ด้านการครองงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =
4.26, S.D. = 0.03) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก

พบว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุน และนิเทศติดตามการทำงานของบุคลากรให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.68) ผู้บริหารเป็นผู้มีอุดมการณ์อิสลาม เพื่อพระองค์อัลลอฮ์องค์เดียว โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.73) ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่น ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.69) และค่าเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติตนน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมอบรางวัลตอบแทนแก่บุคลากร โดยพิจารณาจากคุณภาพของผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.77)

4.3 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการทดสอบ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้ t-test dependent และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) สำหรับประชากรที่จำแนกตามสถานภาพ 3 กลุ่มขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.6-4.9

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามเพศ

คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	(n=79)		(n=129)			
การครองตน	4.25	0.05	4.23	0.04	1.06	0.28
การครองคน	4.28	0.03	4.27	0.03	0.49	0.62
การครองงาน	4.25	0.04	4.23	0.05	1.48	0.13
ภาพรวม	4.26	0.05	4.25	0.04		

จากตาราง 4.6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.7: การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงาน
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามอายุ

คุณธรรมจริยธรรม อิสลาม	อายุ								F	p
	น้อยกว่า 25 ปี		25-34ปี		35-44ปี		45ปีขึ้นไป			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
	(n=19)		(n=130)		(n=49)		(n=10)			
การครองตน	4.41	0.09	4.23	0.08	4.26	0.06	4.28	0.18	0.63	0.59
การครองคน	4.46	0.15	4.27	0.03	4.27	0.05	4.30	0.10	0.82	0.48
การครองงาน	4.41	0.10	4.26	0.05	4.20	0.04	4.21	0.16	1.00	0.39
ภาพรวม	4.42	0.12	4.25	0.06	4.25	0.05	4.27	0.15		

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการ
ครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่
จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.8: การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงาน
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามระดับการศึกษา

คุณธรรมจริยธรรม อิสลาม	ระดับการศึกษา						F	p
	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญา ตรี			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
	(n=19)		(n=185)		(n=4)			
การครองตน	4.27	0.10	4.26	0.06	4.17	0.27	0.7	0.93
การครองคน	4.28	0.11	4.29	0.04	4.28	0.19	0.00	0.99
การครองงาน	4.23	0.09	4.26	0.04	4.13	0.30	1.20	0.30
ภาพรวม	4.26	0.10	4.27	0.05	4.19	0.26		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครอง
ตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตาม
ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.9: การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงาน
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามประสบการณ์การ
ทำงาน

คุณธรรม จริยธรรมอิสลาม	ประสบการณ์การทำงาน						F	p
	1-5 ปี		6-10ปี		10 ปีขึ้นไป			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
	(n=100)		(n=61)		(n=47)			
การครองตน	4.25	0.10	4.27	0.06	4.27	0.05	0.07	0.93
การครองคน	4.28	0.04	4.31	0.05	4.27	0.05	0.10	0.89
การครองงาน	4.26	0.05	4.29	0.06	4.20	0.05	0.08	0.91
ภาพรวม	4.26	0.07	4.29	0.06	4.25	0.06		

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่

ข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ มีรายละเอียดตามตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10: แสดงความถี่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่

รายการ	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ด้านการครองตน	1.ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	23
	2.รับฟังคำตักเตือน ข้อเสนอแนะของผู้อื่น	16
	3.ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด	15
	4.มีวิสัยทัศน์	12
	5.มีวินัยในตนเอง	11
	6.พูดจริง ทำจริง	10

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการ	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
	7.มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค	8
	8.ควรสร้างความน่าเชื่อถือ เกรงขามให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง	8
	9.พูดจาสุภาพอ่อนโยน	6
	10.ควรมีความรอบคอบ ไม่ประมาท	4
	11 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่นอกเหนือจากความรู้อิสลาม	2
	12.พอใจในสิ่งที่มี	2
	13.ไม่อัจฉาริษยา	1
	14.กล้าหาญ กล้าแสดงออก และกล้าพูดตักเตือนในสิ่งที่ผิด	1
ด้านการครองคน	1. มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	35
	2. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นสม่ำเสมอ	23
	3.ให้เกียรติผู้อื่น	19
	4.มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน เพื่อนครูและบุคคลอื่นในชุมชน	19
	5.ควรเด็ดขาดในการออกคำสั่งให้มากกว่านี้	9
	6.ควรพูดจาให้มีความสุข	7
	7.รักษาสัญญา	4
	8.มีน้ำใจโอบอ้อมอารี	3
	9.ผู้บริหารควรให้ความเท่าเทียม เสมอภาคกัน	3
	10.ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	3
	11.ศึกษาบุคลากรเป็นรายบุคคล จุดเด่น จุดด้อย	3
	12.ทำแบบสำรวจเพื่อให้คุณครูกล้าแสดงความคิดเห็น	3
	13.มีความยุติธรรม	3
	14.เปิดใจรับฟังปัญหาในองค์กร	2
ด้านการครองงาน	15.พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	1
	16.ใช้ความคิด และควบคุมสติให้ได้	1
	17.เข้ากับผู้อื่นได้	1
	1.พัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง	36
	2. ตรงต่อเวลาในการทำงาน	28

ตาราง 4.10 (ต่อ)

	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
	3. แต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงาน	13
	4. ควรจัดสรรงบประมาณในการทำกิจกรรมให้เพียงพอ	15
	5. มีความรับผิดชอบต่องาน	9
	6. สร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร	8
	7. เต็มใจ เต็มที่ เต็มเวลาในการปฏิบัติงาน	6
	8. ให้รางวัลแก่บุคลากรที่มีผลงานดี	5
	9. ควรสอบถามคุณครูก่อนมอบหมายงาน	4
	10. ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุน และนิเทศติดตามผลการทำงานของบุคลากร	3
	11. จัดโครงการ อบรมศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีคุณภาพเพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาต่อไป	3
	12. เป็นแบบอย่างในการทำงานแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ	1
	13. ควรศึกษาข้อเท็จจริงให้ชัดเจนก่อนที่จะนำมากำหนดเป็นหลักสูตรในการเรียนการสอน	1
	14. มีเป้าหมายที่ชัดเจน	1
	15. มีความบริสุทธิ์ใจ อีคลาศในการทำงาน	1
	16. ทำวิจัยพัฒนาผู้เรียน	1

ตาราง 4.10 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่พบว่า คะแนนความถี่เป็นรายชื่อของแต่ละด้านเรียงลำดับความสำคัญของข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ด้านการครองตน พบว่า ข้อเสนอแนะ 3 ลำดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 2) รับฟังคำตักเตือน ข้อเสนอแนะของผู้อื่น และ 3) การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด

ด้านการครองคน ข้อเสนอแนะ 3 ลำดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 2) ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นสม่ำเสมอ และ 3) ให้เกียรติผู้อื่น และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน เพื่อนครูและบุคคลอื่นในชุมชน

ด้านการครองงานงาน ข้อเสนอแนะ 3 ลำดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ผู้บริหารควรพัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารควรเน้นประสิทธิภาพของโรงเรียน 2) ตรงต่อเวลาในการทำงาน และ 3) ผู้บริหารควรแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่องคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ 2) ศึกษาเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ใน 3 ด้าน ได้แก่ การครองตน การครองคน และการครองงาน

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาศาสนาและครูผู้สอนวิชาสามัญในโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสอนศาสนาควบคู่สามัญจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2562 โดยมีโรงเรียนทั้งหมด 18 โรงเรียน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 432 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 208 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนวิชาศาสนาและครูผู้สอนวิชาสามัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1: แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) ตอนที่ 2: แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน 16 ข้อ การครองคน 14 ข้อ และการครองงาน 13 ข้อ รวม

ทั้งหมด 43 ข้อ ตอนที่: 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่

ผู้วิจัยได้ดำเนินวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำเรื่องขออนุญาตเพื่อเป็นการแนะนำตัวของผู้วิจัยจากคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อขอความอนุเคราะห์แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ พร้อมกับนำเครื่องมือแบบสอบถามสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลของประชากรกลุ่มตัวอย่างถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ และเก็บรวบรวมด้วยตัวของผู้วิจัยเอง และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตอบแบบสอบถามตอนที่ 3 จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 67

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ 1) วิเคราะห์หาความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อศึกษาสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์หาค่า t-test dependent และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และ 3) วิเคราะห์หาความถี่เป็นร้อยละเพื่อเสนอข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง 25-34 ปี ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 1-5 ปี

2. คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ดังนี้

2.1 ด้านการครองตน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมตามกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.64) 2) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างด้านการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การถือศีลอดสุนัต การละหมาดสุนัต การอ่านอัลกุรอาน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.70) 3) ผู้บริหารมีความพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆภายในและภายนอกโรงเรียน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติตนน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารรับฟังคำตักเตือนของบุคลากร ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.80)

2.2 ด้านการครองคน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68) 2) ผู้บริหารรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการตัดสินใจ แล้วมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.73) 3) ผู้บริหารวินิจฉัยสั่งการในเรื่องต่างๆอย่างมีหลักการและเหตุผลโดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการของอิสลาม ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.66) และค่าเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติตนน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารประเมินครูโดยใช้หลักเกณฑ์ของโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.68)

2.3 ด้านการครองงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุน และนิเทศติดตามการทำงานของบุคลากรให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.68) 2) ผู้บริหารเป็นผู้มีอุดมการณ์อิสลาม เพื่อพระองค์อัลลอฮ์องค์เดียว โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.73) 3) ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่นริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.69) และค่าเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติตนน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมอบรางวัลตอบแทนแก่บุคลากรโดยพิจารณาจากคุณภาพของผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.77)

2.4 เมื่อพิจารณาระดับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1)

ด้านการครองคน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.03) 2) ด้านการครองตน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.05) และ 3) ด้านการครองงาน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.04)

3. เปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ โดยจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ พบว่าคะแนนความถี่เป็นรายข้อของแต่ละด้านเรียงลำดับความสำคัญของข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

4.1 ด้านการครองตน พบว่า ข้อเสนอแนะ 3 ลำดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 2) รับฟังคำตักเตือน ข้อเสนอแนะของผู้อื่น และ 3) การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด

4.2 ด้านการครองคน ข้อเสนอแนะ 3 ลำดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 2) ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นสม่ำเสมอ และ 3) ให้เกียรติผู้อื่นและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน เพื่อนครูและบุคคลอื่นในชุมชน

4.3 ด้านการครองงานงาน ข้อเสนอแนะ 3 ลำดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ผู้บริหารควรพัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารควรเน้นประสิทธิภาพของโรงเรียน 2) ตรงต่อเวลาในการทำงาน และ 3) ผู้บริหารควรแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงาน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

5.2.1 ผลการศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการครองคน รองลงมาด้านการครองตน และด้านการครองงาน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านการครองตน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณธรรมจริยธรรมในการครองตน เรียงลำดับรายข้อจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมตามกาลเทศะ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างด้านการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การถือศีลอดสุนัต การละหมาดสุนัต การอ่านอัลกุรอาน ซึ่งอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารมีความพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน สอดคล้องกับของไพฑูรย์ บัวชิต (2550 บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2” พบว่า ภาพรวมและรายด้านนั้นผลปรากฏอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกนกวรรณ กิตติผดุงชัย (2551) “ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี” เขต 1 พบว่าผู้บริหาร ข้าราชการครู และครูอัตราจ้าง มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรของโรงเรียนและบุคคลทั่วไปในด้านการครองตนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังและความต้องการของบุคลากรของโรงเรียนที่อยากเห็นแบบอย่างการเป็นผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความตระหนกอยู่เสมอว่า การเป็นผู้นำในสถานศึกษา

อิสลามอิสลามนั้นแตกต่างจากสถานศึกษาทั่วไปที่ ผู้บริหารต้องแสดงความเป็นผู้นำไม่เฉพาะด้านการบริหารการจัดการอย่างเดียว แต่ที่สำคัญยิ่งคือด้านการเป็นผู้นำจิตวิญญาณ เพราะผู้นำในอิสลามจะถูกสอบสวนโดยพระองค์อัลลอฮ์ (ﷻ) ในทุกการกระทำของตัวเองและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเขาที่มีต่อองค์กรหรือผู้ตาม จึงอาจเป็นเหตุผลทำให้ผู้บริหารคำนึงถึงความสำคัญในประเด็นความรับผิดชอบต่อพระเจ้าและต่อตนเอง สอดคล้องกับหลักการครองตนในเรื่องมรอกอปะ (ทบทวนตนเอง) เป็นหลักการครองตนที่ให้นุซัยฮ์สำนึกตัวเองว่าการกระทำของตนเองถูกเฝ้ามองโดยพระเจ้าอยู่ตลอดเวลา ส่งผลทำให้บุคคลอยากทำแต่ความดีไม่กล้าทำความชั่วหรือละอายที่จะทำบาป เพราะพระเจ้ารู้และเห็นการกระทำของตนเองตลอดเวลา ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง (Muslim 2001 : 8 อ้างถึงใน อับดุลเลาะ การีนา,2551)

2. ด้านการครองคน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณธรรมจริยธรรมในการครองคน เรียงลำดับรายข้อจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ผู้บริหารรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการตัดสินใจ แล้วมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์ (ﷻ) และผู้บริหารวินิจฉัยสั่งการในเรื่องต่างๆอย่างมีหลักการและเหตุผลโดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการของอิสลาม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฮาฟิซ ขานูร์กีซ (2558) ได้ศึกษา“คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง” ด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมและรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารได้ใช้แนวทางปฏิบัติที่ส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในองค์กร อันทำให้เกิดความเคารพนับถือและยึดเหนี่ยวน้ำใจของบุคคลอื่น ซึ่งสะท้อนการเป็นแบบอย่างด้านการครองคนได้เป็นอย่างดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลามตระหนักว่า การที่จะนำพาองค์กรสู่เป้าหมายตามที่คาดหวังได้สำเร็จนั้นจำเป็นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และมีความสามัคคีกันในการขับเคลื่อนให้เกิดบรรยากาศการทำงานกันเป็นทีมนั้น ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้มีการปรึกษาหารือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความรักและความปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงาน และพูดจาสุภาพอ่อนโยนและเป็นมิตรกับทุกคน ซึ่งอิสลามให้ความสำคัญมากในประเด็นความรับผิดชอบต่อผู้อื่น Saleh J. (2551 : 69 -70) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า พื้นฐานหลักการบริหารอิสลามจะทำให้บุคคลมีความรักและเคารพซึ่งกันและกันนั้นคือการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งอิสลามถือเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ดังเหตุดังกล่าวอิสลามจึงส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะการ

บริหารที่ต้องการให้เกิดประสิทธิภาพของหน่วยงานหรือองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของซุกกรีย์ นูร (2010) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บุคลิกและคุณลักษณะของผู้นำศึกษาจากชีวประวัติอุมร์อิบน์ อัล-ค็อฏฏอบ” ที่พบว่า การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในความเห็นต่างที่เกิดขึ้นในองค์กร เนื่องจากอิสลาม ถือว่าการรับฟังความคิดเห็นและการเคารพสิทธิของบุคลากรที่มีความเห็นแตกต่างเป็นหลักการสำคัญ ในการบริหารงาน เพราะอัลลอฮ์(ﷻ)ได้ทรงกำชับแก่ผู้บริหารไว้ว่า “และจงปรึกษาหารือกับพวกเขา ในกิจการทั้งหลาย” (อาละ-อิมรอน : 159)

3. ด้านการครองงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณธรรมจริยธรรมในการครองงาน เรียงลำดับรายชื่อจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุน และนิเทศติดตามการทำงานของบุคลากรให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด ผู้บริหารเป็นผู้มีอุดมการณ์อิสลาม เพื่อพระองค์อัลลอฮ์องค์เดียว โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่น ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชิน เรื่องบุญส่ง (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 2 ภาวะการณ์ ปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมีสับบ์ สาเมาะ (2558) ที่ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า การบริหารงานด้านวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการนิเทศติดตาม อยู่ระดับมากที่สุด สอดคล้องผลงานของฮาฟิซ ขานูร์กี (2558) เรื่อง “ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดพัทลุง” ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการอุทิศตนต่องาน อยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัด กระบี่ มีการส่งเสริมและนิเทศติดตามการทำงานของบุคลากร ให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่น ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน มีการใช้เทคนิคและวิธีการทำงานใหม่ๆ ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความบริสุทธิ์ใจในการทำงานหวังเพื่อสนองความพึงพระทัยและความโปรดปรานของพระองค์อัลลอฮ์ โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง ดังนั้น ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญต่อหลักการควบคุมเพื่อตรวจสอบและทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และรำลึกอยู่เสมอว่าแม้ว่าผู้บริหารมีหน้าที่โดยตรงในการนิเทศตรวจตราหรือตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรแต่ในขณะเดียวเขาเองก็จะถูกตรวจสอบในทุกการงานจากอัลลอฮ์ (ﷻ) เช่นเดียวกัน กระบวนการนิเทศติดตามและตระหนักใน

กระบวนการตรวจสอบดังกล่าว ส่งผลทำให้ผู้บริหารในสถานศึกษาเอกชนอิสลามไม่ปฏิบัติในสิ่งที่จะนำพาตนเองไปสู่ความหายนะในวันแห่งการพิพากษาในโลกหน้า

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

1. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามเพศ พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีภาระหน้าที่บริหารโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้า ในฐานะผู้นำสถานศึกษาอิสลาม ผู้บริหารจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้าง ปฏิบัติตนในกรอบวิถีอิสลาม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากรและคนรอบข้าง อีกทั้งการบริหารในโรงเรียนต้องคำนึงถึงความสามารถเป็นหลักโดยให้ความเสมอภาคกันระหว่างเพศ ด้วยเหตุดังกล่าว ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามเพศ จึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสลิลทิพ ชูชาติ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารใน การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๒ พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีเพศแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผลของการปรับใช้นโยบายใหม่พร้อมกับมีการนิเทศติดตามจากภาครัฐ และภาครัฐได้ปรับกลยุทธ์ด้านการบริหารเพื่อการขับเคลื่อนโรงเรียนเอกชนสู่โรงเรียนที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ในด้านอายุ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสลิลทิพ ชูชาติ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารใน การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๒ พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความพยายามและพัฒนาศักยภาพ

การเป็นผู้หน้าที่สามารถบริหารงานโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และพยายามปรับตนเองให้ปฏิบัติตาม กรอบวิถีอิสลาม ส่งผลทำให้ครูแม้ว่าจะแตกต่างกันด้านระดับการศึกษาได้รับรู้และมีความคิดเห็นด้าน คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ซอหมาด ไบหมาดป็นจอ (2554) ได้สรุปผลจากการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด สตูล” ผลจากการเปรียบเทียบที่จำแนกตามระดับการศึกษานั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครอง งานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามประสบการณ์การ ทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ครูที่มีประสบการณ์ทำงานไม่เกิน 5 ปี จึงเป็นเหตุให้ครูมีความคิดเห็นต่อคุณธรรมจริยธรรม อิสลามของผู้บริหารเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครอง ตน ครองคน และครองงาน เป็นสิ่งที่เรียนรู้และถูกปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็ก นอกจากนี้ การที่จังหวัด กระบี่ เริ่มมีการจดทะเบียนโรงเรียนที่เพิ่มขึ้น เริ่มมีการแข่งขันกันจึงทำให้ผู้บริหารการศึกษาเริ่มปรับ ทัศนคติที่ดีขึ้น ด้วยการเรียนรู้และเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นจะเป็น การศึกษาเรียนรู้หรือติดต่อสื่อสารกับผู้ที่มีประสบการณ์ได้โดยตรงและรวดเร็ว หรือการได้รับการ ฝึกอบรมที่มีอย่างแพร่หลาย ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ต้นตัวเพื่อพัฒนาให้เท่าทันกับกระแสการ เปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลต่อการปรับจูนความคิดเห็นของครูต่อการปฏิบัติงานและจริยธรรมของ ผู้บริหารไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นของครูต่อคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารบางส่วนยังมีความบกพร่องด้านการปฏิบัติตนในการเป็นน แบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรและคนรอบข้าง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ซอหมาด ไบหมาดป็นจอ (2554) ได้สรุปผลจากการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด สตูล” ผลจากการเปรียบเทียบที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงานนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

5.2.3 ข้อเสนอแนะคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครอง งานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

1. ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการครองตนที่มีความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิรัศย์ ศรีทา (2548) และ วาสนา เชื้อหมอดู (2547) ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอว่า ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ศิษย์ มีคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของวริยา ชินวรรณโณ (2546 : 173) ที่พบ ข้อเสนอแนะว่าภาพลักษณ์ของครูอาจารย์ที่พึงประสงค์ ควรเป็นบุคคลที่เป็นคนดี มีคุณธรรม มี จริยธรรมที่งดงาม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พร้อมเสมอที่

จะกระทำความดี ตลอดจนตระหนักในประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารบางส่วนยังมีความบกพร่องด้านการปฏิบัติตนในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร และคนรอบข้างดังนั้น ครูอิสลามศึกษาต้องการเห็นการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เพื่อนครู และบุคคลอื่นในทุกๆ ด้าน โดยยึดแบบอย่างจริยธรรมที่มีในอัลกุรอานและอัซสุนนะฮ์ของท่านนบี โดยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2. ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการครองคนที่มีความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สอดคล้องกับพกา สัตยธรรม (2544 : 217) ที่พบว่า ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูที่เกี่ยวกับสังคม เพื่อนครูและผู้ปกครองคือครูจำเป็นที่ต้องมีกัลยาณมิตรที่ดีระหว่างกัน ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมอาชีพเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Saleh J. (2551 : 69 -70) ที่มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า กัลยาณมิตรที่มีพื้นฐานมาจากกรอบแนวคิดอิสลามจะส่งผลทำให้เกิดความรัก สามัคคีและเคารพซึ่งกันและกัน อิสลามถือเป็นแนวทางวิถีแห่งการดำเนินชีวิต จึงได้กำชับและส่งเสริมแก่มุสลิมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะบุคคลอย่างยิ่งแล้วบุคคลที่ปราถนาที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กร ผู้บริหารที่ดีจึงควรที่ต้องตระหนักตนเสมอว่า จะต้องเข้าถึงผู้ร่วมงาน เพราะหากมีสัมพันธ์ที่ดีต่อพวกเขาได้มากเท่าใด ก็ยิ่งจะสร้างความเข้าใจผู้ร่วมงานมากเท่านั้น สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหา และร่วมกันแก้ไขปัญหา ผู้บริหารที่เข้าถึงและมีความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน โดยถือว่าการปฏิบัติหน้าที่สำเร็จได้ก็ต้องได้รับความร่วมมือจากพวกเขา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรและบุคคลทั่วไป ผลการวิจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น อาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ค่อยจัดทำกิจกรรมร่วมกันกับบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่นในชุมชนเท่าที่ควร จึงทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดี

3. ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการครองงานที่มีความถี่มากที่สุด คือ พัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วมณี โสพิน (2563) ที่พบข้อเสนอแนะ ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล มีความคิดทันสมัย เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาองค์กรไปในทางที่ถูกต้อง ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ได้ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ตามบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนไปเท่าที่ควร

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลจากการวิจัยคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยมีประเด็นข้อเสนอแนะจากการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย พบว่า คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตนอยู่ในระดับน้อยสุด คือ ผู้บริหารมีสัจจะ พูดจริงทำจริง และรักษาสัญญา ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ทางโรงเรียนประชุมหารือเพื่อหาแนวทางหรือเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้บริหารโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและมีการประเมินการบริหารงานในมิติคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร โดยเฉพาะคุณธรรมจริยธรรมด้านการมีสัจจะและการรักษาสัญญา

2. ผลการวิจัย พบว่า คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองคนอยู่ในระดับน้อยสุด คือ ผู้บริหารแก้ปัญหา อุปสรรคต่างๆ อย่างนุ่มนวลอ่อนน้อมถ่อมตน ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ผู้บริหารศึกษาปัญหา ข้อจำกัดต่างๆ และเข้าใจปัญหาในบริบทของโรงเรียนเพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาของโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์ และไม่กระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ได้บังคับบัญชา นอกจากนี้ผู้บริหารควรพัฒนาตัวเองให้เป็นผู้บริหารที่สามารถเสริมสร้างความสุขให้กับบุคลากรในโรงเรียน และพร้อมที่จะรับฟังและรับข้อเสนอแนะต่างๆ ด้วยความยินดี

3. ผลการวิจัย พบว่า คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองงานอยู่ในระดับน้อยสุด คือ ผู้บริหารมอบรางวัลตอบแทนแก่บุคลากรโดยพิจารณาจากคุณภาพของผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ผู้บริหารสื่อสารประเด็นการประเมินการให้รางวัลอย่างชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อที่บุคลากรจะได้เตรียมผลงานให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดได้มากยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

3. ควรออกแบบการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะของตัวแปรศึกษา ควรเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ กิตติผดุงชัย. (2551). *พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- แก้วมณี โสพิน. (2563). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของข้าราชการครูในเครือข่ายพันธสัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 2. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11*. สงขลา.
- โกสินทร์ รังสิยาพันธ์. (2531). *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- ศิริบุญ สุวรรณศิริ. (2532). *การวิจัยการประเมินผลโครงการพัฒนาวิชาชีพในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเอเชีย.
- จรรยา เคหา. (2554). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- จักรพันธ์ จันทร์เจริญ. (2561). *การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูของอาจารย์ในคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 12 (3). 27-42.*
- จีรัสย์ ศรีทา. (2548). *การศึกษาสภาพความมีจริยธรรมของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เชียงรายเขต 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย.
- เฉลิมพล และชัน. (2550). *สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตภาคกลาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2531). *แนวคิดและการพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรมในจริยธรรมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- ซอผีเ้าะ หวังหลี่. (2556). *การดำเนินงานวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- ขอหมาด ไบหมาดปั่นจ้อ. (2554). *การใช้หลักธรรมในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล*. วารสารอัล-นूरบัณฑิตวิทยาลัย. 6(11). 85-97.

- ชูเกียรติ นูร์ จงรักศักดิ์. (2010). บุคลิกและคุณลักษณะของผู้นำศึกษาจากชีวประวัติอุมร์ อิบน์ อัล-ค็อฎฏ็อบ. ค้นจาก https://www.icenter.or.th/files/com_article/2018-05_27aef6604ad05e7.pdf
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ไทรภาพ จตุรพานิชย์. (2548). *การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร กับการอุทิศตนและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- ทิพย์ หาสน์ศรี. (2553). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิภาวัลย์ ศิลป์ชัยกิจ. (2555). *การศึกษาการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาจังหวัดระยอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิเลาะ แวอุเซ็ง (2551). *การบริหารการศึกษาในอิสลาม* (โครงการแปลและเรียบเรียงตำราอิสลามลำดับที่ 25). ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- นิเลาะ แวอุเซ็ง. (2559). *การจัดการศึกษาในอิสลาม แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- เนตรพัฒน์ ยาวีราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ :บริษัท ทริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.
- บรรจง บินกาซัน. (2546). *สู่อิสลามสังคมแห่งชีวิต*. กรุงเทพมหานคร : อัลอามัน.
- บุญชู แสงสุข. (2544). *ทรรศนะของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติจริง ตามคุณธรรม และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา อยู่ภักดี. (2551). *การศึกษาการปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ผกา สัตยธรรม. (2544). *คุณธรรมครู*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิสนุ พองศรี. (2554). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ต้นแก้ว

- ไพฑูริย์ บัวชิต. (2550). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไพรัตน์ คำก้อย. (2551). คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายกุดโง้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 2(2). 54-61.
- มยุรี จารุปาน. (2518). *การศึกษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส*. กรุงเทพมหานคร.
- มัสลิน มาหะมะ. (2551). *อิสลามวิถีแห่งชีวิต*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ (สวรส.ภาคใต้).
- มานพ วงศ์เสงี่ยม. (2548). *ปทานุกรม อาหารับ - ไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมานพ วงศ์เสงี่ยม.
- มिरพัต มะยูโซ๊ะ. (2551). *แบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี.
- มีสบัส สาเมาะ. (2558). *ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี.
- มุฮัมมัด บิน อิบรอฮีม อัตตุวัยญีรีย. (2551). *อุปนิสัยที่ดี*. (ชุกกรีย นูร จงรักศักดิ์, ผู้แปล). ค้นจาก <https://d1.islamhouse.com>
- มุณีเราะฮฺ บินตุ อับดุลฆะมาฟุร. (2532). *อิสลามธรรมนุญแห่งชีวิต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- มุฮำหมัด วาแม. (2555). *การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูลุลของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- แมลาเนา ซัยยิด อิบูล อะลา แมาคูดี. (2545). *ตัฟฮีมุลกุรอาน*. (บรรจง บินกาซัน, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสืออิสลาม.
- ยุทธนา เฉลียวชาติ. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(1). 149-162.
- รมรันตร์ แหมไธสงค์. (2554). *ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในการครองตน การครองคน และการครองงาน ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ .

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ปฏิวัติการศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- รุสนี จุกอ. (2554). *การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- รุสนานี ยาโม. (2556). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- เรวดี กระโหมวงค์, พงษ์พิชญ์ เล็กศิริรัตน์, เสริม ทิศศรี, นรา บุรณรัช, สุริยา เหมตะศิลป์, สุเทพ อ่วมเจริญ, เกษม เฉลียวศักดิ์, มยุรี ทินนิมิตร, และเพชร วรงค์ประไพโรจน์. (2546). *การศึกษาสภาพความต้องการและการพัฒนาทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วริยา ชีรวรรณ. (2546). *จริยธรรมในวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วาสนา เชื้อหมอดู. (2547). *การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วีระ บำรุงรักษ์. (2541). *ระบบการวัดวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้ง เฮาส์.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2554). *แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน ก.พ.
- ศิริพร เสรีदानนท์. (2559). *จริยธรรมในตนเองของครูในโรงเรียนเทศบาลนครลำปาง. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 22(2). 103-112.
- ศิวพร พิลานนท์. (2555). *พฤติกรรมด้านการครองตน ครองคน และการครองงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมผิว ชื่นตระกุล. (2536). *ความเป็นครู(เอกสารประกอบการสอน)*. เชียงใหม่: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ (อัสสาเนา).
- สมพร แพร่ม้วน. (2551). *คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

- สมพิศ สุขปัญญา. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลิขบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย. (2554). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานฉบับแปลไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ
- สลิลทิพ ชูชาติ. (2556). *พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). *การบริหารจัดการในห้องเรียน (Classroom Management)*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น .
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *คู่มือสถานศึกษาเกี่ยวกับคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ. (อัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *ผู้บริหารสถานศึกษา มีอาชีพ*. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- สุจิตรา สิทธิณรงค์. (2554). *ความพึงพอใจต่อการมีภาวะผู้นำทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอทับปุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุชิน เรืองบุญส่ง. (2551). *การศึกษากาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- สุนทร ทองคำพงษ์, พรรณยุพา นพริก, จิตติมา วรรณศรี, ละสำราญ มีแจ้ง. (2559). *รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับแม่วัยรุ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 18(3). 64-72.
- สุภัทสร รongแหยม . (2552). *พฤติกรรมผู้นำในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- สุรัฐ ศิลปะอนันต์. (2545). *กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- อบุลหะซัน อาลี อัลนัจวี. (2552). *Islam and the world โลกสูญเสียวะไรจากความตกต่ำของประชาชาติมุสลิม โลกสูญเสียวะไรจากความตกต่ำของประชาชาติมุสลิม ภาคที่1*. (นัศรุลลอฮ์ หมัดตะพงค์, ผู้แปล). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- อะหมัด อิบรอฮีม อูซุชิน. (2553). *การบริหารจัดการในอิสลาม*. (ฮาเร๊ะ เจ๊ะโด, ผู้แปล). สงขลา: ไอคิวมีเดีย.
- อับดุลการิม วันแอะเลาะ. (ม.ป.ป.). *ความหลากหลายแห่งเทคนิคการเผยแพร่และรูปแบบการนำเสนอของครูท่านแรก อะลีย์หิศศอลาตุลอิสลาม*. นนทบุรี: รอบีตีการพิมพ์.
- อับดุลชอมาะ โต๊ะอาลิม. (2550). *สภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา) ของวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี.
- อับดุลลอฮานาฮิซ อุลวาน. (2547). *จนกว่าเยาวชนมุสลิมจะสำนึก*. (นัศรุลเลาะฮฺ ต็อยยิบ, ผู้แปล). สงขลา: สำนักพิมพ์อรรีซาละห์.
- อับดุลเลาะ การินา. (2551). *รายงานการวิจัยเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี.
- อับดุลฮาเก็ม วันแอะเลาะ. (ม.ป.ป.). *จริยธรรมอิสลาม*. กรุงเทพฯ: ส.วงศ์เสี่ยม.
- อัสรัน นิยมเดชา. (2553). *มาตรฐานสอบตนเองกันเกิด* (เว็บบล็อก). ค้นจาก <https://islamhouse.com/th/articles/315155/>
- อาคม สุขสม. (2542). *การศึกษาการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อาเรฟ หะยีหามะ. (2554). *คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2546). *ประวัติการศึกษาอิสลาม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปัตตานี: บัณฑิตอิกมะห์.
- อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2551). *มลายูกับรัฐไทยในมิติประวัติศาสตร์และอารยธรรมกับความเป็นธรรม*. รายงานการประชุมทางวิชาการ (หน้า 198-200). ปัตตานี: โรงพิมพ์มิตรภาพ.

- ฮาฟิซ ขำนุรักษ์. (2558). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี.
- Al-Mawardi. (1989). *Al-Ahkam Al-Sultaniyyahwa Al-Wilayatal-Diniyyah*. Al-Kuwait: Dar IbnQutaibah.
- Barmawi Umari. (1995). *Mutiara Akhlaq*. s.l.: Surabaya Ramadan.
- Hussein, Bahreise. (1987). *Ajaran - Ajaran Akhlah Imam Ghazali*. Surabaya Indonebig: Usana of set.
- ibn Kathir, Abu Fidaa'Isma'il ibn Kathir Alqurashi. (2000). *Tafsir al Quran al Azim*. Bayrut: Dar Ihya al-Turath al-Arabi.
- Ibn Qayyim, Muhammad. (1973). *Lalam al-Muqiin*. Beirut: Dar alJayl .
- Al-Nawawiy, Abu Zakariya Mahyidinibn Sharf. (1996). *Sharh Annawawiy Ala Muslim*. Berut: Darlhya' a al-turath al-Arabi.
- Al-Qawzi, Balghith Bin Hamand. (1989). *Al-Ida rahal-madrasah: mayadiniha al-nasariyah wa al-amaliyah, (school administration: theory and practice)*. Al-riyadh: matabi' al-farazdaq.
- Naceur Jabnoun. (2548). *อิสลามและกาวจรัดกาว*. (นิเลาะ แวอูเซ็ง, ผู้แปล). ปัตตานี: โรงพิมพ์มิตรภาพปัตตานี.
- Mursi, Muhammad Munir. (1994). *Tarikh al tarbiyah fi al sharq wa al gharb, (history of education in the East and the West)*. Cairo: A'lam al-kutob.
- محمد ناصر الدين الألباني. (2000). *صَحِيحُ التَّرْغِيبِ وَالتَّرْهِيْبِ*. المملكة العربية السعودية الطبعة: مكتبة المعارف للنشر والتوزيع، الرياض.
- البخاري. (2011). *الأدب المفرد*. بحث عن <http://shiaonlinelibrary.com>

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาการอิสลาม สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา 07331 3930 – 50 ต่อ 2259

ที่ มอ 205/ ว 1516

วันที่ 17 กันยายน 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน รศ.ดร.นิเลาะ แวอูเซ็ง :

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ รหัสนักศึกษา 6120420113 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับดุลฮากัม เซ็งเปีย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัย ในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย มาด้วยแล้ว จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาการอิสลาม สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา 07331 3930 – 50 ต่อ 2259

ที่ มอ 205/ ว 1516

วันที่ 17 กันยายน 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮีย์

ด้วยนายนาวี เสล่อราษฎร์ รหัสนักศึกษา 6120420113 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับดุลฮากัม เซ็งเปีย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัย ในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย มาด้วยแล้ว จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดรอฟี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาการอิสลาม สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา 07331 3930 – 50 ต่อ 2259

ที่ มอ 205/ ว 1516

วันที่ 17 กันยายน 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ยุทธนา เกื้อกุล

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ รหัสนักศึกษา 6120420113 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับดุลฮาซัน แซ่ปิยะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัย ในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย มาด้วยแล้ว จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลрусะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิตศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนศาสนวิทยา คลองยาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวิ เสลราชฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับดุลฮากัม เฮ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลลุงสะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิตศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวุฒิศาสตร์วิทยานุสรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลสุทโธ

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกภาพศาสนวิชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสล่อราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากีม เฮ็งเปีย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิตศึกษาปริญญาโท
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประทีปศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวิ เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ
การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหาร
โรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับดุล
ฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม
และข้อเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัย
ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิตศึกษาปริญญาโท
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนภูมิสุวรรณศรีวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับดุลฮากัม เฮ็งเปีย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และข้อเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิตศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาการอิสลาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหัมมัดรอฟี๊ แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอรรรอยยานพิทยานุสรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัชดุล ฮากัม เอ็งเปีย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และข้อเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนญะฮ์เราะฮ์พิทยานุสรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหัมมัดรอฟี๊ แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมุสลิมินพรัตน์วิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับล ฮากัม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟี๊ แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอุทยานศึกษาระยะปี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวิ เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัชดุล ฮากัม เอ็งเปีย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และข้อเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟี๊ แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนฮีดายาตุตตীনาวงวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟี๊ แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลสูงเม่น

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมุสลิมวังทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวิ เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟีลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนทองคำวิทยานุสรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟี๊ แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิตศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนดวงแก้วอิสลามนุสรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟีลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลрусะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิตศึกษาปริญญาโท

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประกอบธรรมอิสลาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวิ เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากัม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และข้อเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสันติวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวี เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ
การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหาร
โรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อับดุล
ฮากัม เฮ็งเปีย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม
และข้อเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัย
ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสกุศลศาสน์วิทยากระบี่

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวิ เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ
การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหาร
โรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุล
ฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม
และข้อเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัย
ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟี๊ แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ที่ อว 6802.08/ว 1465

คณะวิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

21 กันยายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิตศึกษาปริญญาโท
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประทีปธรรมมูลนิธิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายนาวิ เสลร์ราษฎร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร.อัब्ดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรของท่าน โดยการตอบแบบสอบถาม และขอเสนอแนะ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟี๊ แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่ และเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

3. แบบสอบถามนี้เป็นการศึกษาเชิงวิชาการ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ข้อมูลทั้งหมดจะเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถาม แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

4. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกๆ ท่านเป็นอย่างสูง

นายนาวี เสลร์ราษฎร์

นักศึกษาปริญญาโท

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตรงกับข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

น้อยกว่า 25 ปี

25-34 ปี

35-44 ปี

45 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

อื่น ๆ (ระบุ).....

4. ประสบการณ์การทำงาน

1-5 ปี

6-10 ปี

มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนนี้ได้แบ่งคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ไว้เป็น 3 ด้าน คือด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ขอให้ท่านพิจารณาว่าผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีคุณธรรมจริยธรรมอิสลามที่เป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือในข้อนั้นๆ โดยพิจารณา ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อนั้นๆ อยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อนั้นๆ อยู่ในระดับมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อนั้นๆ อยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อนั้นๆ อยู่ในระดับน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อนั้นๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความสำหรับการวิจัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน					
1	ผู้บริหารรับฟังคำตักเตือนของบุคลากร					
2	ผู้บริหารนำหลักคำสอนของอิสลามเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเอง					
3	ผู้บริหารมีความอดทนต่อคำพูด และการกระทำที่ไม่ดี ของเพื่อนร่วมงานและผู้อื่นได้					
4	ผู้บริหารสามารถควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ตนเองมุ่งหวัง					
5	ผู้บริหารเป็นแบบอย่างด้านการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การถือศีลอด สุนัต การละหมาดสุนัต การอ่านอัลกุรอาน					
6	ผู้บริหารแสดงตนถึงการละเว้นจากอบายมุขเช่นการสูบบุหรี่ เล่นพนัน นินทาหรือว่าร้ายผู้อื่น					
7	ผู้บริหารมีสัจจะ พูดจริงทำจริง และรักษาสัญญา					
8	ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น มีความเสียสละ และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม					
9	ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมอ่อนน้อมถ่อมตนเสมอ					
10	ผู้บริหารเป็นคนที่รอบคอบและไม่ประมาทในการปฏิบัติงาน					

ข้อ	ข้อความสำหรับการวิจัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน					
11	ผู้บริหารใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย สรุ่ยสรุ่ย					
12	ผู้บริหารมีความพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน					
13	ผู้บริหารมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้					
14	ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมให้เห็นถึงความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ และขอบคุณ(ชูกร) ในสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ประทานให้มา					
15	ผู้บริหารมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี มีความยุติธรรมกับทุกคน					
16	ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมตามกาลเทศะ					
	คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองคน					
17	ผู้บริหารให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสและเอ็นดูแก่ผู้น้อย					
18	ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคลากรด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อองค์กรและผู้ร่วมงาน					
19	ผู้บริหารทักทาย ถามไถ่ทุกข์สุขครูและเสริมสร้างขวัญกำลังใจครูอยู่เสมอ					
20	ผู้บริหารพูดจาสุภาพอ่อนโยนและเป็นมิตรกับทุกคน					
21	ผู้บริหารแก้ปัญหา อุปสรรคต่างๆอย่างนุ่มนวลอ่อนน้อมถ่อมตน					
22	ผู้บริหารมอบหมายงานแก่บุคลากรด้วยคำพูดที่สุภาพ					
23	ผู้บริหารรับฟังเหตุผลการประพฤติดิถีระเบียบของบุคลากรเพื่อพิจารณาให้อภัย					
24	ผู้บริหารสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคู่ขัดแย้งเพื่อไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความพึงพอใจ					
25	ผู้บริหารยอมรับความเห็นต่างของผู้อื่นตราบใดที่ไม่ขัดกับหลักคำสอนของอิสลาม					
26	ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร					
27	ผู้บริหารรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการตัดสินใจ แล้วมอบหมายความสำเร็จต่ออัลลอฮ์(ชบ.)					
28	ผู้บริหารวินิจฉัยสั่งการในเรื่องต่างๆอย่างมีหลักการและเหตุผลโดย					

ข้อ	ข้อความสำหรับการวิจัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน					
	คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการของอิสลาม					
29	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาประเด็นสำคัญต่างๆ ในโรงเรียน					
30	ผู้บริหารประเมินครูโดยใช้หลักเกณฑ์ของโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน					
	คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองงาน					
31	ผู้บริหารอธิบายให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้และเข้าใจถึงทิศทางการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนและ สิทธิประโยชน์พึงได้รับอย่างโปร่งใสไม่ปิดบัง					
32	ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์ ตรวจสอบได้					
33	ผู้บริหารเป็นผู้มีอุดมการณ์อิสลาม เพื่อพระองค์อัลลอฮ์องค์เดียวโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง					
34	ผู้บริหารสามารถเลือกคนที่เหมาะสมกับงานโดยพิจารณาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถและความถนัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน					
35	ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน และนิเทศติดตามผลการทำงานของบุคลากรให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด					
36	ผู้บริหารเน้นการให้บริการที่ดีโดยไม่มุ่งเน้นผลกำไร					
37	ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุความสำเร็จโดยใช้ทรัพยากรที่มีอย่างประหยัด และคุ้มค่าที่สุด					
38	ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความยืดหยุ่น ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นอย่างมาก					
39	ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อเทคนิคและวิธีการทำงานใหม่ๆ ของบุคลากรอยู่เสมอ					
40	ผู้บริหารมอบรางวัลตอบแทนแก่บุคลากรโดยพิจารณาจากคุณภาพของผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้					
41	ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของงานที่ตอบสนองความต้องการของสังคม					

ข้อ	ข้อความสำหรับการวิจัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน					
42	ผู้บริหารสร้างบรรยากาศการทำงานให้มีความสุข สนุกสนาน และเอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร					
43	ผู้บริหารให้ความอิสระแก่บุคลากรในการตัดสินใจในงานที่ตนเองรับผิดชอบภายใต้กรอบและกฎระเบียบของโรงเรียน					

ตอนที่ 3 แบบถามเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

คำชี้แจง โปรดให้เสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และ ครองงานของผู้บริหารเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่ ในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. คุณธรรมจริยธรรมด้านการครองตน

ข้อเสนอแนะ.....

2. คุณธรรมจริยธรรมด้านการครองคน

ข้อเสนอแนะ.....

3. คุณธรรมจริยธรรมด้านการครองงาน

ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายนาวิ เสลร์ราษฎร์

นักศึกษาปริญญาโท วิทยาการอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ผลการตรวจหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Consten Validity)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			IOC
	1	2	3			1	2	3	
1	1	1	1	1	23	1	1	0	0.67
2	1	1	1	1	24	1	1	1	1
3	1	1	0	0.67	25	1	1	1	1
4	1	1	1	1	26	1	1	1	1
5	1	1	0	0.67	27	1	1	1	1
6	1	1	1	1	28	1	1	1	1
7	1	1	1	1	29	1	1	1	1
8	1	1	0	0.67	30	1	1	1	1
9	1	1	1	1	31	1	1	1	1
10	1	1	1	1	32	1	1	1	1
11	1	1	1	1	33	1	1	0	0.67
12	1	1	0	0.67	34	1	1	1	1
13	1	1	0	0.67	35	1	1	0	0.67
14	1	1	0	0.67	36	1	1	1	1
15	1	1	0	0.67	37	1	1	1	1
16	1	1	1	1	38	1	1	1	1
17	1	1	1	1	39	1	1	1	1
18	1	1	1	1	40	1	1	1	1
19	1	1	1	1	41	1	1	1	1
20	1	1	0	0.67	42	1	1	1	1
21	1	1	0	0.67	43	1	1	1	1
22	1	1	1	1					

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายนาวิ เสลร์ราษฎร์
 รหัสประจำตัวนักศึกษา 6120420113
 วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
B.A. อิสลามศึกษาและภาษาอาหรับ	มหาวิทยาลัย อัลอัซฮัร	2556

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

ครูเอกชน โรงเรียนสังคมอิสลามวิทยา อ.ทับปุด จ.พังงา

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

นาวิ เสลร์ราษฎร์ และอับดุลฮากีม เฮ็งเปีย 2563 “คุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดกระบี่” การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 5 ประจำปี 2564 วันที่ 23 ธันวาคม 2563 ณ อาคารวิทยอิสลามนานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. หน้า 764 – 775.

